13. gada gājums. Maksā 50 sant.

AIZSARGS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

1935 - № 1 -12

SATURS

AIZSARGS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,—; uz ārzemēm — Ls 8,—. ※ **Naudas pārvedumi adresējami:** Rīgā, žurnāls „Aizsargs", pasta tekošs rēķins Nr. 10435. ※ **Darba laiks:** katru darba dienu no plkst. 9—15. Tālrunis 9-3-1-1-9. ※ **Redakcija, kantoris, eksped.:** Rīgā, Bruņinieku ielā Nr. 29/31. Aizsargu namā ist. 10.

1935. gads **Nr. 1./139.**

Mūsu zeme ziemas krāšņumā

Jo dižu Jaunu gadu

pēc diženā 1934. gada!

Aizsargu organizācijas vēsture, kas no sākta gala cieši saskārusies ar valsts vēsturi, pagājušajā 1934. gadā kļuvusi ar 2 zīmīgiem notikumiem bagātāka. Viens bija viņas pašas 15 gadu svētki, kad aizsargi un aizsardzes saņēma visas pilsoniski valstiskās sabiedrības atzinību viņu veiktajam valsts drošības un kārtības darbam. Otrs sekoja reizē ar vēsturiskajām 15. - 16. maija valsts dzīves pārvērtībām, kurās aizsargi kā droši sargi nostājās tanīs vietās, kur tos sauca tautas vienības atjaunotāji savu labāko domu piepildījumam. Aizsargu organizācija te bija viens no tiem faktoriem, uz kuŗiem sekmīgi balstījās valdība savā akcijā un tanī darbā, kurš laimīgi tālāk risina valsts likteņus. Novēlu aizsargu vadībai un visam korpusam, arī aizsardzēm kā viņu līdzgaitniecēm sabiedriski kulturālā dzīvē, smeļoties šinīs notikumos apzinātas pašcieņas un apskaidrota valstiskuma spēku, jaunājā 1935. gadā jo pilnīgāki izkopt un veidot savu darbību latvisku tradīciju, nācionālas vienības un drošas nākotnes garā.

Valsts Prezidents A. Kviesis.

*

Aizsargu saime! Daudzi no Jūsu vidus, kā brīvības cīņu dalībnieki, ir izgājuši cauri mūsu valsts tapšanas pirmam un grūtākam posmam. Bet taisni cīņu grūtības mēs virskaidrāk varējām saskatīt savā acu priekšā visu tautu apvienojošo mērķi — brīvo latvju tautu atbrīvotā Latvijā. Mērķi, kuŗa dēļ gadu simtus mūsu senči veduši grūtas cīņas, gatavodami nākotnei ceļus uz piepildīšanos.

Rimstot brīvības cīņām, daudzi atgriezāties privātā dzīvē tēvu mājās, savās vecās darba vietās. Daudzi kā līdumnieki uzsāko savas grūtās jaunsaimnieku gaitas. Taču smagais darbs šķita viegls, jo mēs saimnieciski cēlām savu valsti.

Bet tad nāca smaga, varbūt pati smagākā vilšanās. Daudzi no tiem, kam bija uzticēta tautas un valsts likteņu vadīšana, kļuva vienaldzīgi pret kopējām vajadzībām. Aizmirsta bija dārgā cena, par kādu ieguva Latvijas brīvību. Latvijas vairs nebija. Bija tikai politiskas partijas, kuŗas trakā naidā un greizsirdībā viena pret otru plosīja latvju tautu, iznīcinādami tautas vienprātību un ticību saviem spēkiem.

Vajadzēja nākt jauniem notikumiem, notikumiem, kuŗi iznīcina ar saknēm postošo partiju varu, dodot vietu tautas vienprātības lielam spēkam. Un šie vēsturiskie notikumi nāca 15. maijā, kad lēcošā saule pāršķēla partiju tumsu.

Pārkāpjot jaunā gada sliegsni, tad nu arī apņemsimies visi, Jūs, kas stāvat savās sargu vietās, un kopā ar Jums it visi citi, ka mūsu spēki, mūsu ticība un mīlestība piederēs tikai Latvijai, Latvijas labumam un Latvijas spēkam. Spodrināsim savu valsti spodrāku par zvaigzni spožāko ar saviem darbiem, lielas pienākuma apziņas vadītiem darbiem, tad panākumiem svētītas būs mūsu kopējās gaitas un droša nākotne Latvijai.

Ministru Prezidents: K. Ulmanis.

*

Pagājušā gadā, pārkārtojoties valsts dzīvei uz jauniem veselīgiem pamatiem, aizsargiem piekrita svarīgi uzdevumi un pienākumi valsts dzīves mērogā. Savā darbā un rīcībā aizsargi pierādīja izkoptu atbildības un pienākumu apziņu un teicamu disciplīnu.

Apsveicot aizsargus jaunā, 1935. gadā, novēlu paturēt un tālāk izkopt savā vidū un apkārtnē šīs tautas un valsts dzīvē augsti vērtīgās un nepieciešamās īpašības.

Kaŗa ministrs,
ģenerālis Balodis.

Aizsargi un aizsardzes!

Katra cilvēka svētākais pienākums ir mīlēt savu dzimto zemi, kalpot savai tautai un valstij. Šī kalpošana dažreiz ir savienota ar lielām grūtībām un lieliem upuŗiem. Bet līdz ar to vislielākais atalgojums ir tā apziņa, ka mūsu pienākums pret tautu un valsti ir pēc labākās gribas un spējām pildīts un veikts. Ar šādu apziņu aizsargu saime var atskatīties uz notecējušo gadu.

Gadi mainās, nāk un aiziet, bet šai pienākuma apziņai jābūt mūžīgi dzīvai.

Apsveicot aizsargu saimi jaunajā gadā, izsaku sirsnīgu pateicību par līdz šim veikto darbu un novēlu arī uz priekšu stāvēt modri savās sargu vietās.

Ieejot jaunajā gadā aizsargu saime lai ar saviem darbiem un tēvijas mīlestību būtu par priekšzīmi visiem un visur.

Iekšlietu ministrs
V. Gulbis,

Aizsargu komandieri! Aizsardzes un aizsargi!

Aizgājušais 1934. gads uz laiku laikiem paliks latviešu tautas atmiņā un mūsu tēvzemes vēsturē tas ieies kā latviešu tautas tiesību atguvējs un kā latviešu varas nodibinātājs latviešu zemē.

Aizsargiem Latvijas atjaunošanas lielais mērķis nekad nav bijis svešs, — tas likts aizsargu organizācijas darba pamatā. Klusā darbā un stingrā disciplīnā ilgus gadus viņi domājuši par to, kā piepildīt, kā dzīvē izvest tās idejas, kurām ticējuši un kuras gribējuši sasniegt visi tie, kas gājuši daudzās cīņās par Latvijas neatkarību.

Un aizgājušā gada 15.—16. maijā, divu brīvības cīņu vadoņu un Latvijas atjaunotāju — ministru prezidenta Dr. K. Ulmaņa un atbrīvošanas kaļa virspavēlnieka tag. kaļa ministra ģen. J. Baloža vadībā, ar tautas plašu atbalstu, aizsargi, kopā ar armiju un mūsu valsts drošības sargiem, Latvijas atjaunošanas ideju padarīja par notikušu faktu, ierakstot to mūsu vēsturē kā latviešu nacionālās politikas spīdošo uzvaru.

Bet pēc šīs lielās, vēsturiskās uzvaras jums, aizsargu komandieri, aizsardzes un aizsargi, nav jaapstājas. Šī uzvara ir jānostiprina un jāsargā, tā ir jāpiepilda līdz galam, saskaņā ar latviešu tautas ideāliem.

To mēs panāksim paļāvīgi uzticoties mūsu tautas un valsts vadoņiem. Tālab esat allaž gatavi uz pirmo aicinājumu iet viņiem palīgā latviešu nacionālo mērķu un centienu piepildīšanas darbā. —

Aizsargu komandieri! Aizsardzes un aizsargi! Jaunājā gadā turat svētu 1934. gadā gūto latviešu tautas uzvaru, centībā, disciplīnā, pašaizliedzībā un uzticībā valsts un tautas vadoņiem kaldiniet vēl stiprākus savus spēkus un vienmēr esat īsti savas tēvzemes meitas un dēli.

Iekšlietu viceministrs A. Bērziņš.

*

Sirsnīgi sveicinu aizsargu un aizsardžu saimi un novēlu spēku, izturību un vienprātību strādājot vienotā Latvijā un stāvot savās sargu vietās par mieru un kārtību.

Armijas komandieris
ģenerālis Berķis.

Aizsargu komandieri! Aizsardzes un aizsargi!

Pilni apmierinājuma, ko dod sekmēm vaiņagotais darbs, mēs pavadam veco — 1934. gadu, jo tas bija vēsturisks gads, kad spilgti parādījās aizsargu organizācijas loma valsts dzīvē, un tās patriotiskais gars. Tēvijas svarīgākā, liktenīgā brīdī aizsardzes un aizsargi, kopā ar kaļavīriem un valsts drošības sargiem, stāvēja savās sargu vietās un izpildīja uzdevumus, ko prasīja valsts labklājība.

Aizsardzes un aizsargi! Jaunajā gadā lai mūsu organzāciju pavada tas pats patriotiskais gars, kas vienmēr mūs vienojis pienākumu izpratnē un darbā.

Izsakot dziļāko pateicību visiem komandieriem, aizsardzēm un aizsargiem par pašaizliedzīgo darbu Latvijas labā aizgājušā gadā, novēlu tikpat možu garu jaunājā — 1935. gadā.

Darīsim visu, lai vēsturiskam 1934. gadam cienīgi blakus nostātos arī jaunais — 1935. gads.

Aizsargu priekšnieks
pulkv.-ltn. K. Prauls.

Jaunais gads būs tā priekšgājēja cienīgs mantinieks!

Lai lielā vienības doma gūst tālāku lielu piepildījumu!

Jaunā gada slieksnis pāriets. Ar tādu prieku un pašapziņu, kā vēl nekad. Cīņa par tautas otro atbrīvošanas bija laimīgi noslēgusies jau pagājušā gadā. Mums atliek tikai ar saviem darbiem pierādīt mūsu lielo sirdsticību, ka tagad dzīvot, strādāt, cerēt prieks, kā to gadu maiņā ir uzsvēris mūsu valdības galva: Šim gadam ir jābūt pagājušā gada diženo ieguvumu nostiprinātājam, paplašinātājam, padziļinātājam. Šai virzienā arī turpmāk jāiekvēlojas mūsu domām, nopietnākiem darbiem.

Jau pērn, īsi pēc lielā maija dienām, mūsu mēnešrakstā mēs uzsvērām: Nevien parastā, ikdienišķā darba apziņā, bet dziļa nacionāla pacietība, varoniska apgarotība var radīt **jaunu laikmetu** un dzīvi. Tādu dzīvi, kurai ir jauna pilnība, kuru apstaro ilgas pēc lielas, spožas nākotnes. Latvju tautā atkal pamodināta varenības un varonības apziņa. Tā lai piešķir katram darbam lielāko sparu, domai — augstāko lidojumu! Arī 1935. gada skaistās un cildenās dienās!

*

Mums sejās sitās spirgti nacionālās un patriotiskās atdzimšanas vēji, kuros tik dzīvi izjūtam jauno maiju. Šai noskaņā pērnā rudens vētras vēl nebijuši dzīvi mūsu atmiņā attrauca to vareno kaļavētru atbalsis, kas pirms 15 gadiem gāja pāri mūsu zemei un galvas pilsētai. Šais dienās pirmās pavasara vēsmas mums savukārt stāsta par tām lie-

lajām cīņām, kas pirms 15 gadiem uzdāvāja jaunu pavasari daudzcietušai Latgalei.

Lielā laikmetā mēs visdzīvāk sajūtam vēstures lielo soļu dunoņu. Tā tas ir bijis arī šoreiz. Atceroties Rīgas, Jelgavas un Kurzemes atbrīvošanu, mēs atminējamies arī, cik daudz ļaunu golcisti — bermontieši bija nodarījuši mūsu tautai un zemei. Bet viņu uzbrukums mums atnesa arī ko labu: tas iemācīja visai tautai spēji un vareni savilkt muskuļus, pacelt šķēpu un satriekt vēsturisko naidnieku.

Visai, toreiz pirmo reizi apvienotai tautai. Blakus mūsu varonīgai armijai, kuŗas cīņas gaitas ar lielu drosmi un tāļredzību vadīja ģen. **Balodis,** cīņu panākumus sekmēja jaunās aizsargu nodaļas. Tās gādāja par nedrošību melnā naidnieka aizmugurē un pēc tam stipri sekmēja drošību mūsu armijas aizmugurē. Aizsargi ir pirmo reizi izvilkuši savus šķēpus kauju uguņu atblāzmā, tāpēc tie uzglabājuši tik tīru mirdzumu visās miera laika dienās.

Ja vēl atskatāmies uz bermontiešu un sarkanā terora satriekšanu vēsturisko cīņu dienās, tad rodas doma: mūsu pretinieku asiņainās nežēlības varbūt palīdzēja piepildīties likteņu augstākam vēlējumam: lai līdz maiām piepildītos dzimtenes ciešanu kauss, lai vēl niknāks būtu mūsu kaŗapulku izšķirīgais trieciens, lai vēl sparīgāks būtu visu cīnītāju zvērasts:

nekad vairs nepielaist šādu laiku atgriešanos!

Nekad!.. Mēs esam miermīlīga tauta. Mēs arī turpmāk stādīsim mieru augstāk par visu, bet ja būs vajadzīgs, mēs nebaidīsimies arī no pēdējās lielās izejas — cīņas. Jaunie cīnītāji turēs latvju karogu tikpat droši, kā to reiz ir darījuši lielo cīņu veterāņi.

Mūsu asinīs, kad vajadzēs, atkal iekvēlosies senais cīņas gars un mūsu sirdis tad atkal dzirdēs latvju vēstures varenos soļus.

*

Mūsu vēsture runā par lielu darba prieku, augstām kultūrālām dziņām, tā vēsta par tautas organizēšanu iegūtam, sasniegtam un par tās vienprātīgu gatavību aizstāvēt savu tautu un tēviju.

Arī mūsu jaunākā vēsture stāsta par daudz jauniem sasniegumiem. Ārpolītikā mēs redzam Baltijas jauno valstu antanti. Šo bloku jau ārzemēs uzskata par ievērojamu un iespaidīgu starptautiskā spēka faktoru. Ārzemēs ļoti pozitīvi novērtē arī mūsu iekšējo spēku sakausēšanu un tautas vienības nostiprināšanu. Mēs esam palikuši stiprāki iekšēji, līdz ar to mūs uzskata par daudz stiprākiem arī uz ārieni.

Pag. gada pēdējās divitrešdaļās daudz sasniegts arī visās valsts iekšējās dzīves nozarēs. Šos sasniegumus savā laikā ir spilgti noraksturojis iekšlietu viceministrs **A. Bērziņš,** sniedzot pārskatu par valdības darba pirmo pusgadu. 15. maijs un tam sekojošās dienas ir apvienojušas tautu, iznīcinājušas savstarpējas apkarošanās garu, kuŗu mums bija uzspiedusi partiju patvaļa; tautas vienotie spēki varējuši ķerties pie lielu un plašu mērķu sasniegšanas. Vienotas rokas vadītie tautas spēki ir guvuši daudzas uzvaras un panākumus gan nacionālā polītikā, gan saimnieciskо grūtības pārvarēšanā.

Nav vietā strīdēties, vai lielākas sekas bijušas tautas pirmajai, vai tagadējai, otrai atbrīvošanai? **Jaunā gara** uzvara jau ir pilnīgi līdzvērtīga **ieroču** uzvarai. Mēs visi, kas stāvam jaunās Latvijas sargvietās esam izvēlēti par jaunā gara bruņiniekiem. Šī apzīmējuma labākā nozīmē. Tautas atdzimšanas un neaizskaramības bruņiniekiem!

Šais sargposteņos latvju vīriem bieži pukst blakus latvju sievietes cildenā sirds. Tas vieno un stiprina kopējos spēkus un nodomus. Lai lielas domas gūtu lielu piepildījumu, lieli darbi sekmētu kopējo lielo mērķi. Tas — mūsu redakcijas sirsnīgs un izjusts novēlējums!

Lai jaunais gads būtu lielā 1934. gada cienīgs mantinieks!

Ģenerālis Fr. Virsaitis.

Raudzīsimies nākotnē ar drošu skatu!

Aizsargiem Jaunā gadā ieejot.

Pārejot gadu maiņas sliegsnim, apstāsimies uz brīdi, pēc veca paraduma, un metīsim skatu uz nostaigāto laika sprīdi, kuŗam latvju tautas dzīvē būs paliekoša nozīme, kā vēstures laikmetu robežai.

Ar nedrošiem soļiem un rūpju pilnu seju uzsākām šī gada gaitas. No vienas puses **materiālās** grūtības, kuŗas bieži traucēja mūsu dzīves gaitu un kā ar smagu slogu nospieda mūsu garu. Vēl drūmāki mēs kļuvām, metot savus skatus tautas **garīgā dzīvē.** Nenormālos dzīves apstākļos radusies valsts un sabiedriskā iekārta bij sašķēlusi tautas dvēseli. Ko vieni uzskatīja par savas dzīves gala mērķi un tautas labklājības priekšnoteikumu, — to otri nosodīja un atzina par negātīvu darbu. Nebij vairs ne kopīga mērķa, ne vienotas gribas viņa sasniegšanā.

Šie apstākļi visvairāk bažas radīja **valsts aizsardzības** jautājumos: šķiru un partiju naidā audzētie pilsoņi — jaunekļi nespēja sevi visus atdot valsts aizsardzības darbam armijā un to daļa īsajā dienesta laikā nevarēja arī saaugt vienotā masā, nevarēja pilnīgi sakust kopotā disciplīnētā tēvijas sargu saimē. Arī materiālie līdzekļi valsts aizsadzībai bijušiem likumdevējiem nestāvēja pirmā vietā un ne reti tos atrāva kaŗa resoram un aizsargu organizācijām, lai izlietotu partiju vajadzībām.

Tad nāca **15. maijs** ar sekojošām tām pārmaiņām valsts un sabiedriskā dzīvē un tagad mēs varam droši un lepni par sasniegto raudzīties nākotnē, pretī jaunam gadam. Nav vairs šķēršļu, kas saistīja latviju varonīgajai ciltij rokas un prātu, kas neļāva pārvērsties plašā un dziļā straumē brīvības cīņu laikā atdzimušām tieksmēm uz augstākiem dzīves mērķiem apgarotu nākotni. Un nav vēl pagājis ilgs laiks, ka redzami jau šo tieksmju izpaudumi mūsu

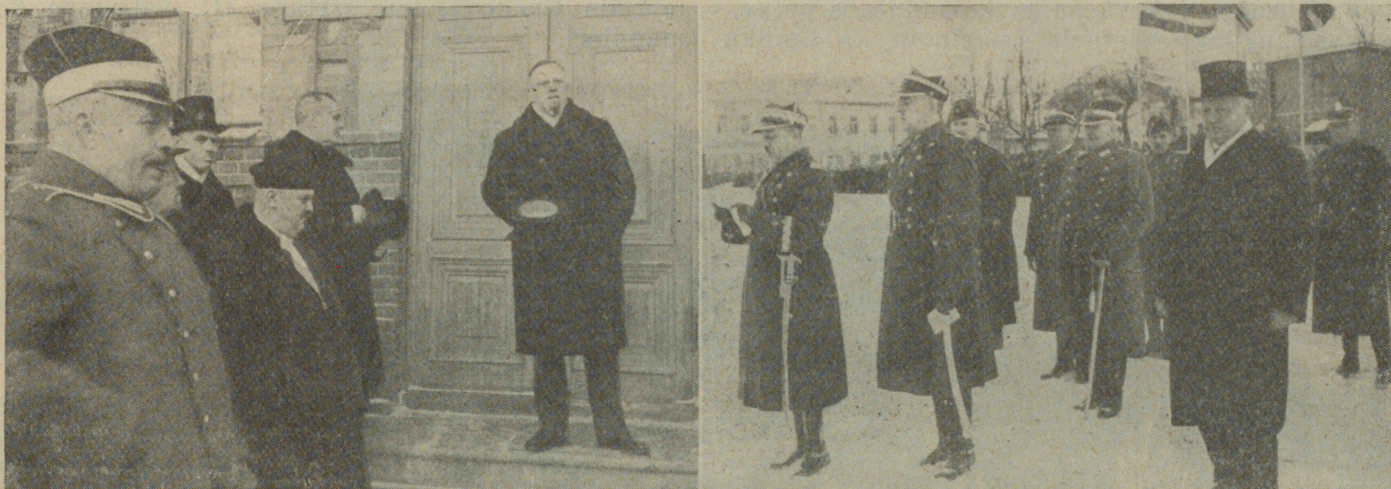
dzīvē. Gandrīz vai katru dienu ienāk ziņas par pārāk daudzo līdz šim organizāciju un grupu apvienošanos kopējam valsts darbam. Arvien biežāk dzirdamas balsis, kas aicina atgriezties pie mūsu senču tikumiem. Redzama atdzimstot latvju tautas senā ticībā zemes lielajam spēkam, kas gadu simteņiem saistījis mūsu priekštečus pie sava zemes stūrīša, saistījis pie tā ne tikdaudz kā materiālas vērtības, bet vairāk ko svēta senču mantojuma, kas rāda cilvēkam viņa dzīves mērķi, rāda tam dabas lielo progresa ceļu un rada ticību dzīvei un dziņu viņas turpināšanai. Mūsu jaunatne, vismaz uz laukiem, sāk atzīt savus maldu ceļus, kuŗi to noveda pilsētu burzmā, noveda pie neticības dzīves augstākiem mērķiem un iemeta to materiālās dzīves baudu mutulī. Aizsargi un jaunatnes mazpulki ir tās šūniņas, no kuŗām izaugs jauna, spēcīga cilts, kas ar savu piemēru rādīs arī citiem ceļu uz jaunu atziņu, jaunu vērtību krājumu materiālai un garīgai dzīvei. Grūti, liekas, tagad būs atrast latvieti, kas patiešām mīl savu dzimto zemi, cienī savu tautu un vēlē tai labāku nākotni, — kuŗa gara pasauli nebūtu aizkustinājušas lielās pārmaiņas un ietekmējušas uz aktīvu pozitīvu darbību.

Bet lieli vēsturiski pagriezieni nenotiek vienā dienā, vienā gadā. Jāpaiet lielākam laika sprīdim, līdz jaunais dzīvē ņem pārsvaru un pārvar vecā inerto spēku. Paldies Dievam, ka šis „vecā" laikmets nav bijis visai gaŗš un nav spējis vēl nomākt latvju tautisko pašapziņu un ticību saviem spēkiem. Tomēr mums jābūt nomodā par iegūto, jāapzinās to lielo atbildību, kāda gulstās uz mums šai liktenīgajā laika sprīdī. Tagad latvju tauta var pierādīt, ka viņa ir cienīga savu senču gara mantiniece, ka viņa var sasniegt visu, ko kādreiz cerējuse, uz ko aicināta un ko var sasniegt saviem spēkiem. Nekādi nepārvarami šķēršļi vairs nestāv ceļā, vis atkarājas no pašu izturības, vienprātības un neatlaidīgas gribas sasniegt sprausto mērķi.

Tādēļ, ieejot jaunā gadā, lai apņemamies ziedot visus savus spēkus tagad vienotās jaunās Latvijas sargāšanai no visiem naidniekiem, kas tai varētu stāties ceļā. Uz to es sevišķi gribētu aicināt mūsu drošos tēvijas sargus, viņas uzticamakos dēlus, kuŗiem Latvijas zeme vismīļāka, kuŗiem viņu dzimtās sētas nevar atsvērt nekādas citas vērtības, — mūsu aizsargus un aizsardzes. Jūs bijāt vienprātīgi un uzticīgi savai dzimtenei visgrūtākos brīžos. Jūs palīdzējāt to iecelt saulītē, Jums arī tagad viņa jāsargā visiem spēkiem, lai šī saule vairs neaptumšojas. Lai no jauna atmodies Lāčplēša gars valda Jūsu vidū arī Jaunajā gadā!

Lai kritušie varoņi mierīgi atdusās Latvijas smiltājos, kurus sargās Jūsu spēki no jaunu naidnieku zaimiem! Un lai jaunā audze Jūsu pulkos pieņemās skaitā un stiprumā!

Latgales atbrīvošanas atceres svinīgs ievadījums

DAUGAVPILS ATBRĪVOŠANAS 15. ATCERI, jo svinīgi un pacilāti nosvinēja 3. janvārī. Šai dienā pirms 15 gadiem latvju un poļu armijas vienotais, varonīgais trieciens vispirms atbrīvoja Daugavpili un lika pamatu Latgales tālākai atbrīvošanai no sarkanās okupācijas.

Uzņēmumā pa kreisi ministru prezidenta biedris **M. Skujenieks** atklāj piemiņas plāksni Daugavpils atbrīvotājiem. Pa kreisi no viņa mūsu brīves cīnītāju valonis un kaŗa ministrs ģenerālis **Balodis,** tautas labklājības ministrs **V. Rubuls,** armijas komandieris ģen. **Berķis,** armijas mācītājs **P. Apkalns.**

Uzņēmumā pa labi: poļu armijas priekšstāvis ģen. **Skvartšinskis** nolasa sveicienu mūsu armijai. Pa labi kaŗa ministrs ģen. **J. Balodis,** viņam blakus armijas komandieris ģen. **K. Berķis** un Zemgales div. k-ris ģen. **R. Bangerskis.** Aiz poļu ģenerāļa Skvartšinska Polijas kaŗapriekšstāvis pltn. **A. Liebichs.**

Kapt. H. Helmanis,
Latgales izlūks.

Kā mēs cīnījāmies pirms 15 gadiem Latgalē

Kauja 7. februārī 1920. g.

Sasnieguši mūsu valsts robežu, 1. Liepājas pulka II. bataljons nostiprinājās gar Zilupi un ieņēma frontes līniju Novo-Pokrovskoje-Gluchova. Pa kreisi no mums atradās mūsu pulka III. bataljons, bet aiz tā 4. Valmieras pulka II. bataljons.

6. februāra vakarā pulka komandieris pulkv.-ltn. Hasmans man telefoniski paziņoja, ka 4.pulka II. bataljons atkāpies un atsedzis mūsu pulka III. bataljona spārnu, un uzdeva man, nekavējoties stāties sakaros ar mūsu pulka III. bataljona komandieri, kapteini Vaivadi, jo ienaidnieks vairākkārtīgi uzbrucis Brencevas sādžai un, pēc ievāktām ziņām, uzbrukums rīt turpināšoties. Nevarēdams nodibināt telefonisku sakaru ar mūsu III. bataljonu, nozīmēju no man padotā bataljona rotām pa 15 cilvēkiem ar 6 ložmetējiem — pavisam 90 cilvēkus, uzdevu virsleitnantam Plikšam viņa vadībā ar tiem uzbrukt pretiniekam 7. februārī p. 8 un izsist to no Pjestovo, Mežipri, Kašņiki un Balaševska sādžām; par katru apstākli nekavējoši ziņot un pēc uzdevuma veikšanas atgriezties savas frontes rajonā; bataljona štābs atradās Barašková.

Nākošā rītā ap plkst. 8.30 bija dzirdama nepārtraukta, spēcīga ložmetēju un šauteņu uguns. Nesaņēmis līdz plkst. 10 nekādas ziņas, nolēmu doties turpu. Pavēlēju puseskadronam sedlot un pēc trīsceturtdaļ stundas caur Novo-Pokrovskoje iejājām Ručkovā, kur sastapu III. bataljona komandieri.

1. pulka eskadrons pirms uzbrukuma 1920. g. 7. februarī pie Novo-Pokrovskas. Pirmā rindā no kreisās: vltn. Plikšs, kpt. Helmanis un vltn. Apsītis.

Kapteinis Vaivadis man paskaidroja, ka 4. pulka III. bataljons atgājis uz līnijas Paiņi, Golubovka, Moļeva, un no gūstēkņu paskaidrojumiem zināms, ka 189. pulkam uzdots par katru cenu ieņemt Brencevu un Ovsjankinu sādžas; ja tas neizdošoties 6. februārī, tad palīgā nākšot 1. Petrogradas strādnieku pulks un uzbrukums atjaunošoties 7. februārī. Ienaidnieks ieņēmis neitrālā joslā atrodošos Zolotovo, Fiļipovka un Kāševa sādžas, bet baidīdamies naktī viņās palikt — atgājis un tagad atrodoties Zilupes austrumu krasta sādžās. Pjestovā mūsu izlūki saņemti ar ložmetēju un šauteņu uguni, pie kam viens 11. rotas kareivis kritis, bet otrs smagi ievainots; agri no rīta devis rīkojumu 12. rotas komandierim, izsūtīt patruļas uz Kāševu un Zolotovu un pieprasījis

pulka komandierim lielgabalu, kuŗš vēl neesot ieradies.

Noskaidrojis vēl dažus sīkumus, atvados no III. bataljona komandieŗa, bet pats viena kareivja pavadībā sēstos ragavās un braucu uz Krivinu. Eskadrons paliek Ruškovā.

Laiks ne visai auksts, salst ap 10 gr., bet esmu ģērbies tikai frencī un virs tā, ādas veste, braucot tomēr paliek vēsi. Krivinā neviena nesastapuši, plkst. 12-os esam Goļicanā. Ieejot mājā, redzu pāri kartei noliekušos virsl. Plikši. Uz jau-

Pie Novo-Pokrovskas saņemtie gūstekņi.

tājumu, ko šeit darot? — atbild, ka vadot operāciju; leitnants Broders esot Kāševā.

Nekavējoties aicinu virsl. Plikši līdzi un auļojam pa Zilupi uz Kāševu.

1920. g. 7. februāra kaujas vietas schema.

Tagad esam jau uguns joslā; lodes svilpj pāri galvām un gar ausīm. Šķūtnieks-krievs uzcērt zirgam, un tas vēl ātrāki traucās uz priekšu, bet pats braucējs „klanās" katrai gaŗāmskrejošai lodei. Mani šī „klanīšanās" uzjautrina, bet braucējam tā „sirdslieta".

Nogriežamies no upes un iebraucam Kāševā. Uz Mežipri pagrieztie ložmetēji tarkšķēdami raida savu neredzamo nāvi; ap tiem vesela kaudze izšauto patronu čaulu. Aiz ēkas iznāk leitnants Broders un ziņo, ka pretinieku izsist būšot grūti; mums līdz šim jau divi krituši un septiņi ievainoti, un kā redzams, ienaidnieks Mežiprī stipri nocietinājies... Uguns no sarkano puses vēl diezgan stipra. Iepazinies uz vietas ar apstākļiem, nāku pie pārliecības, ka frontāls uzbrukums pa pilnīgi atklātu vietu, prasītu daudz upuŗu; tamdēļ sadalīju ļaudis 3 grupās, pavēlēju virsl. Plikšam un leitn. Broderam apiet Kāšņikus no ziemeļiem un virzīties uz Mežipri; pats ar III. grupu mēģināšu apiet Pjestovo no dienvidaustrumiem, lai pēc tam reizē no abām pusēm iebruktu Mežiprī. Saliekušies, pa vienam, ar pārskrējieniem, zem stiprās sarkano uguns, abi virsnieki ar saviem kareivjiem izpilda uzdevumu. Pēc kāda laika arī mūsu grupa virzās uz dienvidiem, uz Pjestovo, un pienākuši sādžai, no neliela attāluma atklājām stipru uguni. Lielinieki sāk atkāpties, pamezdami kritušus un gūstēkņus.

Virzāmies uz Mežipri un gandrīz vienā laikā to sasniedz visas 3 grupas.

Izrādījās, ka I. un II. grupas tuvojoties Kāšņikiem, saņemtas ar spēcīgu uguni, bet lielinieki, nespēdami atturēt mūsējo straujo uzbrukumu, panikā un ar zaudējumiem bēguši uz aizmuguri; arī no Mežipri lielai daļai sarkaniem izdevās izglābties, toties gūstēkņu skaits izrādījās paprāvs — 35 vīri!

Gūstēkņi bija no 189. pulka (2. un 3. rotām), kuŗš tikko ieradies no Igaunijas frontes. Pēc veiktā uzdevuma atgriezāmies savā frontes rajonā un pie Pļeščevkas sādžas satikām virsleitnantu Bergmani ar viņa lielgabalu ceļā uz III. bataljonu...

Tēlefonogramma Nr. 239, 7. II. 20, p. 18.
Pulka komandierim.

Ziņoju, ka šāsdienas kaujās, pretinieks, kuŗš izrādīja sīvu pretošanos, tika izsists no sekošiem punktiem: Pjestovo, Mežipri, Kāšņiki, Balaševka, Bacharjeva, Kāševa un Zolotova. Saņemti 35 gūstēkņi. Uz kaujas lauka pretinieks pameta daudz kritušus. Pretiniekam pilnīgi iznīcināta 2. rota no 189. pulka, kā arī cieta 3. rota. Mums 2 krituši un 9 ievainoti. Pēc pretinieka izsišanas no augšminētiem punktiem, mēs atgājām uz vecām vietām.

II. bataljona komandieŗa v. i.
kapitāns: Helmanis.

Nodeva: Kvasse.
Pieņēma: Salīts.

A. Goba.

Kas nomaldināja latviešu nacionālismu?

Kaucu par gadiem piecdesmit-sešdesmit aizkavēts, latviešu apzinīgais nācionālisms tomēr reiz modās. Kā zinām, jau 19. g. s. pirmā pusē novērojamas dažas atsevišķas parādības. Ap gadu simteņa vidu jau var runāt par tautisku kustību, lai arī vēl ļoti šauros apmēros. Kad 1856. gadā Tērbatas augstskolā satikās Valdemārs, Allunāns, Barons, Jurjāns un vēl apmēram desmit latviešu jaunekļi un vīri un savos literāriskajos vakaros sāka pārcilāt latviešu tautas vispārējos jautājumus, tad viņi vairs nebija tik vientuļi. Šiem minētiem darbiniekiem jau bija savi domu biedri tuvu un tālu. Tautiskā kustība pletās plašumā. Ar „Pēterburgas Avīzēm" (1862.), ar pirmajiem vispārējiem dziesmu svētkiem (1873.) latviešu apzinīgais nācionālisms svin pirmās ievērojamās uzvaras. Dziesmu svētkos tautiskā jūsma jau izteicās tūkstošās sirdīs.

Un tomēr — ja ņemam kā pieturas punktu šos dziesmu svētkus, — līdz valsts pasludināšanai pagāja vēl 45 gadi, un līdz šī gada 15. maija notikumiem vēl sešpadsmit gadu klāt. Kāpēc mūsu nācionālisms uzrādīja tik gausu attīstības tempu un kāpēc tas vēl Latvijas valsts laikā nebija visai stiprs, un kāpēc vēl tagad mūsu tautā daudz kas tiek grēkots pret skaidru un konsekventu latviešu nācionālismu? Atbilde: bija radusies mūsu nācionālisma nomaldinātāji — apzinīgi mūsu tautas nācionālās dzīves viļinātāji uz neceļiem. Piedzīvojumu trūkuma dēļ mēs bijām labu tiesu arī ļāvušies nomaldināties. Apcerēsim šos faktorus.

Kā nomaldinātājus mēs pa daļai varam minēt tos pašus iemeslus, kas jau bija aizkavējuši mūsu nācionālismu. Tā būtu jārunā par tā laika nelatvisko garīdzniecību un, par vācisko skolu. No garīdzniekiem, kas svešas un mums pat dažkārt naidīgas tautības, nevaram prasīt, lai viņi modinātu latviešu nācionālismu. No vācu tautības mācītāja, kas bija tik cieši saistījušies ar vācu muižniecību un vispār ar vācu politiku mūsu zemē, labākā gadījumā varēja sagaidīt neitrālu izturēšanos nācionālos jautājumos. Bet laba daļa šo mācītāju nepalika vis vienaldzīgi pret jauno latviešu kustību. Viņi apkaroja to. Ja kuram no Jums būs bijusi interese ieskatīties sešdesmito un septiņdesmito gadu Baltijas vācu periodiskos izdevumos, tas būs pārliecinājies, cik sīvi tur uzbruka latviešu nācionālajiem centieniem, un šo uzbrucēju pulkā vai pašās pirmās rindās bija vācu tautības mācītāji (tiem pievienojās arī dažs latviešu teologs, piemēram, Neilands, Zakranovičs). Latviešu nācionālisms esot neprātība; mums pietiekot ar vācu vadonību; kā vācieši līdz šim esot gādājuši par latviešiem, tā gādāšot arī turpmāk. Vācu mācītāji, ar Jelgavas Rūdolfu Šulcu priekšgalā, bija tie, kas iesniedza sūdzību par Valdemāra un Allunāna „Pēterburgas Avīzēm", mācītāji bija tie, kas jau „Mājas Viesi" gribēja nospiest pašā sākumā un kas tik ļoti nemierā bija ar „Baltijas Vēstnesi" un Rīgas Latviešu Biedrību. Šie paši kungi jo nikni uzbruka mūsu Jurim Allunānam, Kronvaldam, Auseklim, sarūgtinādami šo karsto tautiešu dzīvi un viņu idejas pasludinādami par aplamām, no kā latviešiem esot jāizvairās. (Bet Neilands izteicās, ka Ausekļa dzeju kauns esot lasīt, Zakranovičs priecājies par Kronvalda ātro nāvi.) Vācu tautības mācītāji nespēja un negribēja modināt latviešu nācionālismu; viņi darīja pretējo: pūlējās, lai šis nācionālisms viņu vadītās latviešu draudzēs nemostos, un kur tas modās, tur to centās novadīt uz citiem ceļiem — kārklu vācietībā.

Tāpat der ieskatīties „Baltijas Vēstneša" pirmajos gada gājumos un Rīgas Latviešu Biedrības mūža pirmajos gados. Tur ieraudzīsim, ka pret latviešu nācionālajiem centieniem uzstājušies pareizticīgie priesteņi. Kad Rīgas latviešu Biedrība taisījās nodibināt augstāku skolu, ar latviešu valodu kā mācības valodu, tad pareizticīgie sacēla troksni: tā esot aplamība; latviešiem esot jāmācās krievu valoda, jo tikai ar krievu valodas palīdzību latvieši jo drīzāk sakusīšot ar krievu tautu un būšot īsti Krievijas pavalstnieki. Pareizticība esot īstais un pareizais ceļš uz pārkrievošanos. Turpretī tie latvieši, kas gribot kopt latviešu valodu un sapņojot par latvisku izglītību, esot kaitīgi; nevarot būt un nebūšot Krievijā īpašas latviešu kultūras. Tā tur burtiski rakstīts un runāts, un starp šiem rakstītājiem ir arī latviešu tautības pareizticīgie priesteņi, piemēram: Drekslers, Gobiņš, Krauklis.

Katoļu garīdznieki, kas tai laikā bija tikai poļi, Latgalē un Ilūkstes apriņķī bija tā rīkojušies, ka tur latviešu tautiskā atmoda sākās vēl gadus četrdesmit vēlāk. Vēl pašā Latvijas valsts nodibināšanās priekšvakarā poļu baznīckungi bija nicīgi smīnējuši par Latgales nācionālistiem: sak, vai tad nepietiekot poļu kultūras, ka esot jāsāk celt nezin kāda tur latviešu kultūra...

Tāda ir patiesība, un tur būtu daudz ko runāt. Tikai viens attaisnojums viņiem: būdami sveštautieši, viņi nevarēja sevi pārspēt, viņi palika

uzticīgi tai tautai, kas bija viņu māte. Un tikai latviešu dēlus, kas šos maldu ceļus izstaigāja, mēs nu varam pieminēt ar dziļām skumjām... Viņi bija tik ļoti nomaldināti, tik ļoti atklīduši no savas tautas.

Še var pieminēt, ka dažās citās tautās garīdzniecība parādās kā karsta patriote, piemēram poļu attiecībās pret saviem apspiedējiem. Poļu dumpjos prct krievu varu vienmēr ļoti liela loma piekrita poļu baznīckungiem. Viņi bija galvenie uzmudinātāji, īpaši jo veikli zemniekus piegriezdami revolucionārai kustībai. Kad 1863. g. Viļņā ieradās poļu dumpja apspiedējs Muravjovs, viņš kā pašu pirmo lika nošaut kādu garīdznieku. Vairāk kā 200 citi baznīckungi tika aizsūtīti uz Sibiriju. — Tāpat garīdzniecībai visvairāk nopelnu, ka poļi spējuši pārpoļot labu tiesu cittautiešu, diemžēl arī pāris desmitus tūkstošus latviešus (Latgalē un Ilūkstes apriņķī).

Latviešu jauno nācionālismu tais gados centās nomaldināt vāciskā skola. Varam iedomāties, kas tur iznāk, ja audzina respektu tikai vāciskajam, un kad galu galā šis latvietis vāciski prot labāk nekā latviski! Kad vēl šim vāciski audzinātam cilvēkam gadās apprecēties ar vācieti (un tas gadījās jo bieži: redziet, vācietes neatraidīja vis skolotus un turīgus latviešus... Pie tam izrādījās, ka vācietes paturēja virsroku arī vēlāk, un tā ģimenē valdīja vācu gars. Bērni auga vācu garā, novērsās no latviešu centieniem).

Tai laikā, kad Tērbatā studēja Valdemārs, Allunāns, Barons, — tur patiesībā bijis ap 40 latviešu tautības studentu. Nācionālistu centieniem piebiedrojās nedaudz vairāk par desmit. No tā mēs redzam, ko bija panākusi vāciskā skola. Viņa nomaldināja mūsu intelliģenci no latviskā ceļa. Latvijas vācu pulkā daudzi jo daudz būs tādu, kas iepriekšējos gadu desmitos tur iemaldināti no mūsu tautas. Kārklu vāciešu laiks, par lielu kaunu mūsu tautai, vēl tagad nav pilnīgi izbeidzies. Vēl pērngad redzējām latviešu bērnus ar vācu skolnieku zaļajām cepurītēm. Šī gada maijā notikumi un jaunais skolu likums izbeidza šo kauna darbu. Cerēsim, ka mūsu tautas atmodas gars būs tik stiprs, ka atmodinās dažā labā kārklu vācietī viņa latvisko sirdsapziņu. Labāk atgriezties vēlu, nekā nekad.

Vēl nebija beigušies pārvācošanās laiki, kad mums latviešiem uzbruka jauna nelaime — pārkrievošanas laiki. Krievu valdība tika aktīvāka arī skolu politikā, un visur, kur tikai varēja gūt panākumus krievismam, tur nobīdīja malā ne tikai vācisko, bet arī latvisko elementu. Mūsu labākie jaunlatvieši, kas līdz tam tik lielas cerības bija likuši uz krieviem, nu atmodās un atjēdzās kā no sapņa. Ja vācu laikā vismaz laukskolas bija latviskas, tad nu krievu valodu ieveda arī tur, un nonāca tik tālu, ka visus mācības priekšmetus (izņemot reliģiju) pasniedza tikai krievu valodā jau no pirmās dienas. Ja vēl skolotājs bija šīs krievināšanas piekritējs, tad tiešām latviešu valoda bija no skolas izstumta un atstāta novārtā. Par sarunāšanos brīvlaikā latviešu valodā skolēniem uzlika sodu: kāra kaklā kauna zīmi.

Ja latviešu zēnam vai meitenei negadījās citi apstākļi, kas viņu stiprina latviskumā, tad šie jaunieši, jau no pagasta skolas laika mācīti krievu valodā, krievu valodā turpinādami savu izglītību, studēdami krievu augstskolās, — beidzot tiešām tik tālu atsvešinājās latviešu garam un interesēm, ka radās mums savi tā sauktie spaļu krievi. Rakstīt viņi prata labāk krieviski, nekā latviski, arī sarunāties viņiem krieviski veicās labāk, nekā latviski. Viņu latviešu valoda bija piebārstīta krievu vārdiem. Viņu dziesmas bija krievu dziesmas. Bez kādām sirdssāpēm viņi pameta savu dzimteni un gāja laimi meklēt Krievijā. Bez kādām sirdssāpēm viņi devās laulībā ar cittautietēm, resp. cittautiešiem, un tāpat bez sirdssāpēm un bez latvieša kauna — viņi ļāva savā mājā ieviesties krieviskam garam un savus bērnus audzināja par krieviem. Tā bija tik daudz, tik daudzos gadījumos... Un vēl tagad latviešu patriota sirds raustās sāpēs, to iedomājot. Kādu postu, kādu postu viņi nodarīja mūsu tautai un mūsu tautas pašcieņai! Vēl mums atliek cerība, ka viens otrs šo kļūdu būs labojis un arī turpmāk labos. Atdzimstošās latviešu tautas gods un labums to prasa.

Kādu postu pārkrievošanas skola mums atnesa, protams, savienojoties ar citiem nelabvēlīgiem apstākļiem, to rāda mūsu studējušo saraksti. Līdz pat Latvijas valsts laikam no visiem augstskolu beigušiem apmēram sešdesmit procentes aizklīda uz Krieviju. Aizklīda šī vārda ne visai glaimojošā nozīmē... Ar lielām pūlēm izskolotie dēli, kas prasīja savu vecāku sviedrus un asaras, kas prasīja tik daudz līdzekļus, — pameta savu dzimteni, lai meklētu laimi svešumā. Tā bija visdārgākā eksporta prece, tā bija trāģiska eksporta prece, tā bija daļa no mūsu tautas dzīvās miesas, tā bija daļa no mūsu pašu dzīvības. Kā ļauns murgs tā būs piemināma mūsu vēsturē, kad būsim tikuši stiprāki savā latviskumā un kad jūtīgāki būsim pret savu latvisko godu.

Latvijas valstij nodibinoties, paldies Dievam, laba daļa no šiem aizgājējiem atgriezās, gan daudzkārt izpušķoti ar krievu tautas negātīvām īpašībām — ar izlaidību, ar nevīžību un vienaldzību pret tautas nācionālām interesēm. Latvijas laiks viņus pa daļai jau labojis, cerēsim, ka ar laiku visi būs labi latvieši. Neziņā paliek tie, kas neatgriezās dzimtenē...

Krievu skolai kā nomaldinātājai piesējās klāt vēl otrs liels nomaldinātājs uz neceļiem — **sociālisms, marksisms** un kas ar to sakarā. Kārlis Markss — sociālisma tēvs — gan bija žīds, un sociālisma idejas pie mums atnāca no Vācijas, bet ceļš — caur krievu skolu... **sociālisma ceļš pie mums caur krievu skolu.** Krievisms un sociālisms sadevās rokās un nodarīja mums lielu postu.

Sociālisma, marksisma dzimtene — Vakareiropas rūpniecības lielpilsēta, kur strādnieks jau no mazām dienām atrauts zaļajai dabai, atrauts nācionālajām vērtībām, atrauts dzīvai cilvēcībai,— bija kļuvis par pelēku, nenozīmīgu piedevu fabri-

kas mašīnai, —nu visu pasauli redzēja kā fabriku un pašu cilvēku iedomājās kā mazu ritenīti šai lielās fabrikas mēchanismā. Kam tur nācionālu interešu, kam tur cilvēka īpatnības? Visi vienādi, visi vergi, visi bez savas sejas. Bet — viņi sludināja pasaules atpestīšanu.

Krievu intelliģence, smakdama carisma režīmā, pieķērās šai jaunajai atpestīšanas teorijai. Arī latvieši, kas tik daudz bija izcietušies no saviem vācu kungiem, kas tāpat bija apvainoti sava goda jēdzienos, ātri un bez kritikas pieķērās šai pasaules pestīšanas mācībai. Bija taču jākaro ar caru un ar muižniekiem.

Atpestīšana būtu bijusi laba lieta. Kurš latvietis tad nu nevēlējās, lai viņa tauta būtu atpestīta no apspiedējiem, lai tas krievu cars, lai vācu muižnieki. Bet lieta še tā, ka jaunajai svešzemes teorijai nāca līdz vēl citas mācības: sociālisms, mācīdams privātīpašuma noliegšanu. Privātīpašums esot kauna lieta, saimnieki un māju īpašnieki — reakcionārs elements; lauku mājas jāapvieno par muižām, tur jāierīko kommūnas, lai tad atgrieztos dzimtbūšanas laiki un lai visi atkal kalpotu muižā, kā tas tagad tiek mēģināts Krievijā. Tur atkal būs vagaris, tikai daudz necilvēcīgāks vagaris, nekā senais.

Jaunajai mācībai gāja līdz internācionālisms un kosmopolītisms, kas noliedza tautu, noliedza nācionālās vērtības. Pieķeršanās dzimtenei esot aizspriedums, novecojusies un smejama lieta. Saprotams, ka atstāt savu dzimteni tad nebija vis noziegums pret savu tautu un pret sevi, bet jau drīzāk labs darbs, jo tā tika veicināta tautu robežu nojaukšana un pelēkā vispasaules pūļa pieaugšana.

Krieviskums un marksisms sadevās rokās un tika par lielāko mūsu nācionālisma nomaldinātāju. Viņa padarītā posta ainas vēl redzamas uz katra soļa, un latvieši, kas palika Krievijā, arī ir šī paša posta upuŗi. Šis krievisms un marksisms sāka iet roku rokā jau priekš četrdesmit gadiem, tā sauktās jaunās strāvas laikā. Šī kustība spilgtāk sāka uzliesmot tā ap 1892., 1893., 1894. gadu, kad par jaunās strāvas oficiozu tika „Dienas Lapa". Sākumā jaunā strāva — šis sociālisms, marksisms apžilbināja daudzus. Vēlāk latviskākie un godīgākie jaunstrāvnieki meklēja ceļu atpakaļ. Palika tur tie, kam vairs nebija latviskā goda un kas ilgojās neapzinīgā pūļa glaimu un kam rūpēja vadoņa nosaukums, ja sociālisti tiktu pie varas.

Cik marksisms kaitīgs latviešu nācionālām interesēm, par to lasām Raiņa vēstulēs savam draugam Paulam Daugem (Maskavā). Rainis, kas mūža pirmajā pusē pats bija aizrāvies marksismā un sociālismā un no kā nebija tik viegli šķirties, pasaules kaŗa gados rakstīja:

„. . . Nepareizi rīkojies Tu un partija (soc. dem. partija) . . . ja atsakāties no nācionālās kultūras. Tāda kļūda no Tavas un no partijas puses būs traģiska ne tikai jums, bet arī tautai. **Kad partija novēršas no nācionālās kultūras, viņa nostājas uz pārkrievošanas ceļa,** jo bez savas nācionālās valodas un bez nācionālās kultūras nav nevienas tautas, nav nevienas nācijas. Neesiet akli, neaizveŗiet acis pret šo savu loģisko kļūdu! Es nespēju vairāk rakstīt, — Rainis turpina — man sāpēs sažņaudzas sirds, es redzu, ka latviešu tautā, es redzu, ka partijā mirusi griba dzīvot tautas dzīvi. Partija iet prostitūcijas, denācionālizācijas ceļu . . . Man zūd visas cerības. Atliek vēl cerēt, ka pati tauta izrādīsies stiprāka un dzīves spējīgāka, nekā partija . . ."

Tā rakstīja Rainis. (Skaties Dauges grāmatā par Raini, 116. lapp.; šī grāmata izdota Maskavā, krievu valodā un mūsu sociālistiskajām masām nebija pazīstama.) Patiesi, tauta izrādījās stiprāka un atmeta šo partiju, kas bija latviešus maldinājusi veselus četrdesmit gadus.

Kā jau Rainis pareizi aizrāda, sociālisti ar savu noliedzošo izturēšanos pret nācionāliem centieniem veicināja pārkrievošanos. Un arī otrādi: p ā r k r i e v o š a n ā s v e i c i n ā j a s o c i ā l i s m u. Cilvēkam, kas atrauts savas tautas nācionāliem svētumiem, atliek ieslīgt internācionālisma purvā. Sociālisti vai kommūnisti, internācionālisti vai kosmopolīti mūsu apstākļos un īpaši mūsu dienās apzinīgi vai neapzinīgi kalpo ne Latvijas, bet Krievijas interesēm.

Še īsi varētu pieminēt vēl dažus faktorus, kas mūsu cilvēkus aizviļināja no savas tautas, nomaldināja uz neceļiem. Tie ir mūsu **emigranti** — aizgājēji svešumā. Viņi tur — viena daļa gan ilgojās pēc savas dzimtenes, bet nav tik stipri, lai atzītu savu maldīšanos un grieztos atpakaļ; bet otra daļa piemērojās savas dzīves apstākļiem, svešajai zemei un svešajiem ļaudīm, tā piemērojās, ka uz latvisko sāk skatīties no aplama viedokļa un šo aplamību mēģina iepotēt arī saviem paziņām dzimtenē, piemēram, rakstot vēstules vai aicinot tur pie sevis mājiniekus.

Varētu vēl pieminēt **jauktu tautību laulības.** Arī tās dažreiz nomaldina. Kas tas par latvieti, kuŗa mājā skan nelatviska valoda? Un kā lai jūtās viņu bērni? Kādi lai viņiem ir nācionāli svētumi?

Mums vajaga pārbaudīt arī dažu reliģisku mācību attiecības pret nācionālo jautājumu. Esam dzirdējuši par dažu sekti, kas latviešus aicina izceļot zu Braziliju. Vai ir vēl lielāks grēks pret savu tautu un pret Dievu? — atraut tautas daļai viņas dzimteni? Un ne tikai atraut dzimteni, bet arī mazināt pieķeršanos un mīlestību dzimtenei ir grēks pret savu tautu un Dievu.

Beidzot es teikšu dažus mazāk gaidītus vārdus, protiet, nācionālisma nomaldinātājiem pieskaitīdams arī **to pilsonību, kas visu vērtē ar naudu un ar baudu.** Nauda un bauda un jaunākā pasaules mode nosaka viņu dzīves gaitas. Nācijas intereses viņai tālākā plānā. Viņa ir kāra uz visu ārzemniecisko, viņa mīl dzimtenē sakrāto naudu izšķiest ārzemēs, viņa visu, lai tās garīgās vai materiālās mantas, — vērtē ar to, vai tas ir „ārzemes ražojums"? Šī ir bīstama internācionāle, viņai nav skaidras nojautas, cik tālu sniedzas latviskās robežas, cik tālu atļauj iet latviešu tautas gods un intereses. Neļausimies arī no šī maldinātāja samulsināties.

RAGANU DANCIS

Skuju Frīda - Mīlberga stāsts no Latgales atbrīvošanas laikiem.

1919. gada pēdējā pusē Vidzemes-Latgales robežapgabalā bij ļoti nemierīgi. Sevišķi to varēja attiecināt uz purvaino un mežaino trijstūri, starp Gulbeni, Balviem un Rugājiem.

Trijstūŗa vidū darbojās Latgales partizāņi, viņiem pretī sarkanās armijas daļas, bet aiz muguras vēl arvien nerimās dažādas laupītāju bandas, kas padarīja nedrošu visu apkārtni.

Sniegs bij uznācis diezgan biezā kārtā. Jau vairākas dienas puteņoja, bet svētku sestdienas pēcpusdienā sacēlās tāds negaiss, ka grūti bij dažu soļu attālumā saskatīt. Ceļi bij aizputināti. Mazākiem krūmiem tikai galotnes bij laukā.

Partizāņu rotas komandieris lika aicināt pie sevis vada seržantu Sērmukstu. Metās agrīnā ziemas krēsla.

„Tu izlasi desmit brašus puišus: tumsai metoties jādodas izlūkošanā!" lakoniski pavēlēja rotas komandieris.

„Klausos, virsleitnanta kungs!" mierīgi atbildēja Sērmuksts.

„Lieta tāda..." turpināja rotas komandieris: „Ir ziņas, ka sarkanie no igauņu frontes pieveduši pret mums jaunus spēkus. Tavs uzdevums: pārbaudīt, vai tas ir taisnība."

„Tiešām tā, to es izdarīšu," atbildēja seržants. „Žēl tik, ka svētku vakars, un milzīgi dziļš sniegs."

„Nekas! Gan izbridīsiet. Un kad atgriezīsaties, varēsiet dedzināt eglīti!"

Pēc pusotras stundas no rotas nometnes izgāja vienpadsmit vīri, pa lielākai daļai jērenīcām galvā, tērpti pelēkos puskažociņos, padusē cieši iemiegtām šautenēm, ar stobru galiem uz leju, lai pasargātu no sniega iebiršanas.

Gar mežmalu ejot, grūti bija izšķirt vīrus no apputinātiem paegļu krūmiem. Vējš arvien pieņēmās, gaiss pieblīda smalkiem sniega putekļiem, kas spiedās acīs, traucēja elpošanu.

Partizāņi gāja klusēdami. Sērmuksts bij noliedzis viņiem smēķēt un sarunāties, lai būtu modrīgāki.

Pēc divu stundu gājiena caur birstalām, klajiem laukiem, retiem krūmājiem, pār aploku sētām un pusaizsalušām upītēm, vīri jutās noguruši. Pieres kūpēja, no stampāšanās pa sniegu — kājas negribēja vairs lāgā klausīt.

„Stāt!" pusbalsī iesaucās Sērmuksts, kad viņi bij iegājuši kuplu eglīšu jaunaudzē, kas tālu aizstiepās gar abām lielceļa pusēm.

„Briesmīgi gribās pīpēt..." nopūtās kāds vecāks partizānis."

„Velkat vaļā!" atsaucās Sērmuksts: „bet, uguni raujot, iebāžat galvas eglītēs, lai no ceļa neviens nevarētu manīt uzliesmojumus!" Sērmukstam pašam arī gribējās ievilkt kādu dūmu.

„Par mums nebaidies!" atsaucās partizāņi: „Izkaltētā labībā un sausā sienā esam pīpējuši un nekas ļauns nav gadījies!.."

„Turpmāk mums būs jāiet uzmanīgāki," paskaidroja seržants: „Tepat, kaut kur tuvumā, vajaga atrasties sarkano posteņiem. Ja izdotos kādu dabūt rokā, būtu jauki!"

„Velna laiks!" ņurdēja dižkareivis Grinberģis, griezdams muguru pret vēju un kāri sūkdams pirkstos savīkstītu papirosu.

„Raganu putenis!" atsaucās vecais partizānis, kuŗu viņa biedri sauca par Raibo, tādēļ, ka šim partizānim viena bārdas puse bij iesirma, kamēr otra puse — vēl gluži melna.

Varēja būt pagājušas kādas desmit, varbūt piecpadsmit minūtes.

Aptupušies sniegā, ar mugurām pret vēju, partizāņi jutās labi. Daži sāka žāvāties.

„Būtu labi, tepat eglīšu aizvējā atstiepties kādu pusstundiņu!" izsmēķēto papirosa galu aizsviezdams prātoja partizānis Rusuls, liels vīrs, šķidru bārdiņu, bet milzīgām, muskuļotām rokām.

„Tas, nudien, nebūtu par ļaunu!.." atsaucās citi.

„Trakie!" norāja viņus Sērmuksts: „Nosalsiet kā prusaki! Vai nav jau dzirdēts?.. Sataisāties, tūlīt dosimies tālāk! Kad atgriezīsimies mājās, tad varēsiet gulēt, ka vai trīs dienas!"

Daži izstaipījās un, piecēlušies, sāka dauzīt rokas gar sāniem, lai sasildītos.

„Dzi! Kas tur?!" iesaucās Grinberģis, pagriezdamies uz ceļa pusi.

Visi partizāņi sāka ausīties.

„Man likās kā šāviens, kā kliedziens," paskaidroja Grinberģis.

„Paņem divus vīrus līdz, un paejies uz priekšu, pārbaudīt!" deva rīkojumu seržants: „Te nav nekāds brīnums, ka pagadās sarkanie. Tiklīdz ko jūtat, tūlīt skrieniet atpakaļ. Mēs pa to laiku sagatavosimies sagaidīt ciemiņus!"

Pēc trīs minūtēm Grinberģis bij atpakaļ.

„Nāk!" aizelsies, sauca viņš pusbalsī.

„Kas nāk?" prasīja Sērmuksts.

„Sarkanie!"

„Daudz!"

„Pa tumsu un puteni nevarēju lāgā saskatīt, bet neliekas visai daudz. Viņi nāk pa vienam, zosu gājienā, un velkas lēni, kā utis!.."

„Sagatavoties!" uzsauca seržants: „Noslēpties rindā gar ceļmalu, aiz eglītēm, un klausīt manu rīkojumu. Bez komandas nešaut!"

Pāris acumirkļos tas bij izdarīts. Partizāņiem nogurums bij kā ar roku atņemts. Visi sagūla sniegā, gatavi atklāt uguni. No ceļa puses bij redzami tikai apsniguši krūmi, bet visam pāri griezās raganu putenis, vāliem vien bērdams no gaisa smalkus ledus putekļus.

Drīz vien nakts tumsā, virs ceļa palsuma, bij manāmi melni, kustošies tuntuļi: viens... divi... trīs... septiņi, visi vienā rindā, viens aiz otra brisdami, lai vieglāk būtu virzīties uz priekšu dziļajā sniegā. Šautenes visiem bij uzmauktas plecos, bet rokas airejās gar sāniem, it kā stumdamās dziļajā sniegā.

Kādam partizānim nejauši ieklakšējās šautenes atslēga.

„Mierā! Nešaut!" pusbalsī čukstējt Sērmuksts, vērodams pienākošos.

Nācēji bij sarkanarmieši. Par laimi, viņi vēja troksnī un koku šalkšanā nebij neko manījuši, jo mierīgi turpināja ceļu.

„Stop! Rokas augšā!" pērkonīgā balsī iekliedzās seržants, izlēkdams uz ceļa. Viņam sekoja pārējie partizāņi, vienā momentā apņemdami atnācējus no visām pusēm.

Redzēdami pārspēku, sarkanarmieši pat nemēģināja turēties pretī. Pāris priekšējie, kuŗi gribēja noraut šautenes no pleciem, dabūja krietnas dunkas sānos un tūlīt kļuva lēnprātīgi.

Īsā laikā sarkanarmieši bij atbruņoti. Viņi vēl arvien nespēja attapties no bailēm, kādas bij iedvesis pēkšņais uzbrukums.

„Kas jūs tādi?" sāka nopratināt seržants.

„Sardzes maiņa," sekoja atbilde.

„Uz kurieni?"

„Uz Mētagu mājām."

„Cik tur lieli spēki?"
„Tāpat kā mēs — septiņi."
„Kāda jums parole?"
„Mums nav nekādas paroles," stostījās sarkanarmietis.
„Nemelo, kuņas dēls!" bargi iekliedzās Sērmuksts, paceldams savu lielo Buldoga revolveri.
„Nudien..." gribēja taisnoties sarkanais .
„Ja tu man neteiksi patiesību, mēs jūs visus nolaidīsim šepat no kājām! Sapratāt?" seržanta balss kļuva vēl draudošāka.
„Tiešām tā, viņš meloja gan," atsaucās kāds cits sarkanarmietis: „Mūsu parole ir „Ostrova"..."
„Kas taisnība, tas taisnība," piebalsoja citi gūstekņi.
„Cik tālu līdz Mētagiem?" prasīja seržants.
„Būs verstis divas, vai mazliet vairāk."
„Labi. Tad iesim uz turieni."
Gūstekņus ierindoja vidū, partizāņi apkārt, turēdami ieročus gatavībā, lai kāds nedomātu bēgt.
Kad pēc kādas pusstundas gājiena, sniega klajumā sāka iezīmēties dažu ēku konturas, sētas un koku stāvi, Sērmuksts apturēja gājienu. Pa ceļam viņš bij kautko sadomājis.
„Noplēšat savas sarkanās nozīmes!" pavēlēja viņš gūstekņiem. Pēdējie bez kavēšanās noņēma savas jērenīcas un izpildīja pavēli.
Kad tas bij noticis, viņš pavēlēja dižkareivim Grinberģim, ar četriem partizāņiem, vest gūstekņus uz rotas nometni, bet krietni uzmanīt sarkanarmiešus. Ja kāds domā pretoties vai bēgt, tūlīt bez žēlastības šaut.
Vēlreiz Sērmuksts cieši noprasīja sarkano vadonim:
„Vai šis ir tiešām Mētagu mājas, un vai tur atrodas jūsu postenis?"
Dabūjis apstiprinošu atbildi, viņš pavēlēja Grinberģim uzsākt atpakaļgājienu, bet pats ar atlikušajiem pieciem partizāņiem pagriezās uz Mētagu pusi, likdams visiem piestiprināt sarkanarmiešu nozīmes, bet nacionālās armijas nozīmes pagaidām paslēpt kabatās ...

* * *

Šinī pašā laikā Mētagu viensētā norisinājās sīva cīņa ap Ziemassvētku eglīti. Kāds no sarkanarmiešiem bij atnesis līdzi dažas, kādā žīda veikālā atņemtās svecītes, bet šurp nākot, pa ceļam, nogriezis nelielu eglīti.
„Es esmu savā laikā kristīts cilvēks, tādēļ gribu dedzināt eglīti," paskaidroja viņš saviem biedriem.
„Nebūtu slikti!" piebilda otrs sarkanarmietis. „Jautrāki paietu vakars, līdz nākošai maiņai."
„Muļķības!" uzkliedza posteņa priekšnieks. „Ziemassvētki, tie ir veci aizspriedumi, bet mums visi šie senie rēgi jānoārda!"
Nu pirmajam sarkanarmietim gāja palīgā trešais.
„Biedri priekšniek," sacīja viņš mierīgi, bet noteikti: „Es arī atzīstu, ka eglītes dedzināšana reliģiskos nolūkos, varbūt, te nebūtu parocīga, tomēr neviens nevar noliegt, ka Kristus nav dzimis . . ."
„Kā nevar noliegt?" iekaisa posteņa priekšnieks: „Es pats ņemos apgalvot, ka Jēzus Kristus ir tikai fantazija."
„Nu, bet Kristus mācības... viņa brīnumdarbi..." mēģināja iebilst pirmais sarkanarmietis.
„Nieks, kas par mācībām!? To tāpat izgudrojuši mācītāji!"
„Jā, bet tādā gadījumā ar laiku varēs noliegt arī, ka Ļeņins dzīvojis pasaulē? . ."
Strīdus kļuva arvien karstāks. Abas puses nāca ar daudz un dažādiem argumentiem. Seši sarkanarmieši sadalījās divās līdzīgās daļās. Trīs no viņiem gribēja dedzināt eglīti, otri trīs — pretojās visiem spēkiem. Bet ārā trakoja negaiss.
„Ko mēs tik daudz strīdāmies," beidzot, viens no sarkanarmiešiem nāca ar priekšlikumu: „Nobalsosim, tad redzēsim, kuŗā pusē taisnība."
„Jā, bet ko un kā balsot?" šaubījās cits: „Par eglīti, vai svecītēm?"
„Muļķis tāds!" noraja pirmais: „Nobalsosim — vai Jēzus Kristus ir dzimis, vai nē. Ja balsis saskaitot izrādīsies, ka ir dzimis, tad varēsim dedzināt eglīti mierīgu prātu, ja nē, tad — būs jāliekas mierā."
„Labi, labi, — balsosim!" piekrita arī pārējie.
Nolēma balsot aizklāti. Tā kā nebij papīra, kur rakstīt „jā" un „nē", tad nolēma ieiet pa vienam blakus istabā un ar šautenes durkļa galu uzvilkt strīpu uz sienas: ja uz āra sienas, tad tas nozīmē „jā", turpretī uz šķērssienas — „nē".
Blakus istabiņā, cieši kopā saspiestie mājas pārpalikušie iemītnieki — pāris sievietes ar bērniem un pusakls sirmgalvis (vīri un jaunekļi bij aizgājuši partizāņos), iztraucēti no miega, ar izbailēm raudzījās, kā postenī noliktie sarkanarmieši viens pēc otra ienāca istabiņā un ar šautenes durkli kautko skrāpēja uz sienas.
„Vai, Dieviņ!" ievaidējās viena no sievietēm, savu zīdaini spiezdama pie krūtīm. „Nu laikam mūsu pēdējā stundiņa pienākusi, ka sāk jau vilkt strīpas uz sienas, kur mūs stādīt nošaušanai..."
Kā nākuši, sarkanarmieši atkal izgāja, neteikdami ne vārda.
Kad visi tā bij izstaigājuši, atvērās durvis un ienāca visi seši kareivji, šoreiz gan bez šautenēm. Viņi tūlīt steidzās pie uzvilktām strīpām, grūzdami pie malas krēslus. Bērni satrūkās no miega un sāka raudāt. Pustumsā zibsnīja elektrisko kabatas lukturīšu gaisma.
„Šinī pusē ir trīs strīpas," konstatēja viens šarkanarmietis.
„Te arī trīs," atbildēja otrs, stāvēdams pie šķērssienas.
„Tā tad balsis dalījušās līdzīgās daļās," piemetināja posteņa priekšnieks: „Vēl nevar īsti konstatierēt, vai Jēzus ir dzimis, vai nē..."
„Ko nu iesāksim?" bažījās viens sarkanarmietis.
Visi uz brīdi nogrima domās. Tad pēkšņi viens priecīgi iesaucās:
„Ieaicināsim arī Grišku no ārienes, lai nodod savu balsi!"
„To varētu," piekrita posteņa priekšnieks, „bet nevar taču atstāt māju bez uzraudzības..."
„Kas tagad, svētku vakarā un tādā elles putenī, nāks?" drošināja pārējie: „Tagad partizāņi un citi baltie guļ un sapņo par debesīm, uz kurieni mēs viņus drīz sūtīsim."

5. Rīgas aizs. pulka štaba aizsardžu pulciņa rīkotā Ziemas svētku tirdziņa atklāšanas svinību dalībnieki, atlikums par labu kaŗa invalīdiem un kaŗā kritušo trūcīgiem bērniem. Vidū iekšlietu viceministrs A. Bērziņš ar kundzi.

Šis cēlais solis un skaistā priekšzīme bija Ziemas svētku dienās atraduši jo dzīvu atbalsi daudzu sirdīs. Ir valdība, ir tās pārziņā esošie organi, ir sabiedriskā ierosme bija daudz darījuši, lai kaŗa invalīdiem, kaujās kritušo tēviem, mātēm, sievām un pēcnākamiem sagādātu svētkos priecīgu pārsteigumu, lai to sirdīs iespīdētu jauns prieka stars. Nākošos svētkos gaidīsim vēl plašāku sabiedrības atsaucību, lai kaŗā cietušo cīnītāju saime jo dziļi izjustu, cik pateicīga par viņu nestiem upuŗiem ir visas tautas sirds.

„Stāsta, ka debesīs esot daudz sliktāka iztikšana, kā ellē," ierunājās cits.

Beidzot nolēma ieaicināt sardzē izlikto sarkanarmieti.

Griška ienāca, izbrīnējies, jo vēl viņa laiks nebij pagājis. Viņš bij balts, kā ledus lācis. Pat ausis un acu skropstas bij pilnas ar sniegu. Kamēr citi viņam paskaidroja, kas par lietu un vajadzību, pagāja labs laiciņš.

Beidzot Griška saprata un, ūsas braucīdams, iegāja blakus istabā, lai arī, tā sakot, nodotu savu balsi ar durkli uz sienas. Bet tūlīt viņam aizmirsās un sajuka jēdzieni „par" un „pretī".

„Sakat, biedri, vai iekšējā šķērssiena ir p a r vai p r e t?" galvu atpakaļ pa durvīm pabāzis, taujāja viņš.

Atkal sekoja gaŗāka izskaidrošanās. Un tad Griška nobalsoja pēc savas labākās pārliecības, tā kā dēļi nolīgojās . . .

Lielā ziņkārībā visi atkal steidzās pārbaudīt. Pētīja un taustīja. Nekas nelīdzēja. Izrādījās, ka nu „par" iznāk četras strīpas, „pret" — tikai trīs . . .

Posteņa priekšnieks nopūtās.

„Jā, ko lai dara?" paraustīja viņš plecus: „Acīmredzot, Jēzus Kristus ir tomēr piedzimis. Nobalsots paliek nobalsots!"

„Skaidra lieta!" iesaucās priecīgi pirmais sarkanarmietis, kurš bij ierosinājis eglītes dedzināšanu.

„Pareizi, biedri! Strīpas uz sienas to rāda!" piebalsoja citi.

Tūlīt iznesa eglīti istabas vidū un sāka gudrot, kā nostiprināt, lai neapgāztos. Meklēja rokā arī svecītes.

„Ei, sievas, vai jums nav pie rokas kāds diega gabals?" sauca viens sarkanarmietis, pavērdams blakus istabas durvis, kur sievas ar bērniem un sirmgalvis bij atkal likušies pie miera.

Griška aizmirsa, ka viņam jāiet laukā sardzē un, sajūsmināts, līdz ar citiem rīkojās ap eglīti. Pat posteņa priekšnieks, kurš visu laiku bij pretojies eglītes dedzināšanai un bij apšaubījis Kristus dzimšanu, tagad kļuva pavisam pielaidīgs un pat piedāvāja savu elektrisko kabatas lukturīti, ko piekārt pašā eglītes galotnē, lai spožāk mirdzētu . . .

* * *

Pa to laiku seržants Sērmuksts ar saviem pieciem partizāņiem bij lielā uzmanībā tuvojies Mētagiem.

„Bez vajadzības nevajaga šaut," piekodināja seržants: „Pamēģināsim sardzes kareivi noņemt tāpat, bez trokšņa, no posteņa."

Aiz sētas stabiem un krūmiem slēpdamies, partizāņi līda arvien tuvāk. Caur sniegputeņa brāzmām jau varēja saskatīt spoži apgaismotu logu. Kareivji apstājās un atvilka elpu.

Nupat vajadzēja gar stūri parādīties sardzes sarkanarmietim.

„Tur, laikam, neviena nav," brīnījās kareivis Brosmanis.

„Uzgaidīsim mazliet," paskaidroja Sērmuksts.

Bet pie mājas neredzēja nekādas kustības. Tikai vēji auroja, un dārzā koki šalca, locīdamies līdz sniegkupenām.

Tad seržants pamāja, un partizāņu loks pieliecās vēl tuvāk viensētai. Viss palika tāpat, bez pārmaiņas.

„Laime, ka še nav neviena suņa," atviegloti nopūtās pavisam jauns partizānis, gandrīz vēl zēns, Buliņš — no Liepnas gala.

„Tādā elles laikā labi ļaudis arī sunīti paglābj istabā . . ."

„Csst!" aprāja seržants savējos: „Tikmēr te plāpāsiet, kamēr sarkanarmieši izdzirdīs un klups mums cekulā! . ."

Viņi piegāja pie dzīvojamās ēkas un apņēma no visām pusēm.

Aiz loga kustējās vairākas ēnas. Nu vairs nevarēja kavēties.

Sērmukstis nostādīja divus partizaņus pie sētas durvīm, vienu pie loga, bet pats, ar atlikušiem diviem, ātri atrāva lieveņa durvis un devās spoži apgaismotā istabā.

Izšaudams revolveri griestos, viņš blāva:

„Rokas augšā! Padodaties! Puiši, visi šurp!! . ."

Tūlīt viņam blakus parādījās divi spoži durkļi.

„Ko jūs . . . ko jūs, biedri . . ." nobijies stostījās posteņa priekšnieks. „Netaisāt jokus. Mēs taču esam savi ļaudis, tāpat sarkanie, kā jūs."

Seržants nolaida revolveri. Kā tad, gluži pareizi. Viņam pašam, kā arī pārējiem partizāņiem bija visiem sarkanās nozīmes pie cepurēm, bet no puskažociņiem neko daudz nevarēja spriest. Līdzīgus toreiz valkāja abās pusēs.

Sērmuksts tūlīt attapās, ka izdarījis lielu muļķību. Uztraukumā un pārlieku lielā centībā viņš bij pēdējā brīdī piemirsis savu labi pārdomāto plānu, kādēļ īsti bij sev un savējiem pielicis sarkanarmiešu nozīmes. Nu vajadzēja kļūdu izlabot.

Viņš tūlīt lika visiem savējiem sanākt istabā, bet pats draudzīgi sniedza sarkanarmiešu posteņa priekšniekam roku:

„Labvakar, biedri priekšniek! Kas tā par būšanu, ka neviens kareivis nestāv sardzē? Mēs pienācām un domājām, ka jūs jau esat krituši balto rokās."

„Piedodiet, biedri, un nenosūdzat komisāram, ka mums tā izdevās. Mēs sākām balsot, vai Kristus ir dzimis, vai

Uz 40 gadiem karavīru gaitās

pag. g. 18. decembrī atskatījās armijas štaba priekšnieka palīgs ģenerālis J. F r a n c i s, kas pieder pie mūsu izcilāko karavīru saimes.

Jubilārs dzimis 1877. g. 3. jūlijā Vidzemē. Karavīru gaitas pirms 40 gadiem uzsācis bij. 113. Staroruskas pulkā. Iestājies Viļņas kara skolā, kuru ar īsti labām sekmēm pabeidzis 1898. gadā. Kā jauns virsnieks piedalījies krievu-japāņu karā.

Pēc tam pārvietots uz 180. Ventspils k. pulku. Tā sastāvā izgājis pas. karā un ņēmis dalību vairākās kaujās. 1915. g. 29. aug., uz paša lūgumu, pārvietots uz latv. strēlnieku daļām. Drīz vien pulkv. Franci redzam 2. Rīgas strēln. bataljona priekšgalā, izcīnot sīvas un varonīgas cīņas 1915. g. oktobrī Slokas un Ķemeru rajonā. Šīm cīņām toreiz bij liela militāra un morāla nozīme. 1916. g. 8. (21. martā) pulkv. Francis vadīja un saskaņoja latvju pirmo strēlnieku bataljonu uzbrukumu pie Ķekavas. Šeit viņa virsvadībā cīnījies arī toreizējais kapt. Briedis.

Ar lielu varonību viņa vadītais 2. Rīgas str. b-ns cīnījās arī Nāves salā. Šeit pulkv. Franci smagi ievainoja kājā un kontūzēja. Viņš bija spiests pāriet uz dienestu Latviešu str. rezerves pulkā, uzņemoties arī šī pulka vadību.

Pēc atgriešanās no tālām svešniecības gaitām, pulkv. Francis iestājās nacionālā armijā, un 1921. g. 1. aprīlī viņu iecēla par galvenā štaba priekšnieka palīgu. Par ģenerāli viņu paaugstināja 1925. g. Jubilārs vairākus gadus ir bijis galv. štaba priekšnieks. Kopš 1929. g. 10. sept. viņš ir armijas štaba priekšnieka 2. palīgs. Ģenerālis ir Lāčplēša k.-o. kavalieris, Triju zvaigžņu o. lielvirsnieks. Bez tam viņš apbalvots ar vairākiem augstiem ārvalstu ordeņiem. Lai labākie panākumi arī turpmāk veltījas iecienītā ģenerāļa darba un dzīves gaitām!

---

nē... Un tad gribējām dedzināt eglīti... Tā iesaucām Grišku istabā... Ak, tu, nolāpīts, Griška, kādēļ negāji atpakaļ sardzē?!" posteņa priekšnieks uzbruka savam apakšniekam, kurš ķēra šauteni un gribēja steigties ārā.

„Lai paliek," mierināja Sērmuksts: „Redzu, jūs esat lāga ļaudis. Pat eglīti taisāties dedzināt... Mēs nācām jūs nomainīt. Parole pagaidām paliek tā pati „Ostrova"."

„Bet jūs esat tikai seši..." brīnījās posteņa priekšnieks. „Kā tā? Mūsu postenī taču vienmēr nāk septiņi?.."

„Mēs arī esam septiņi," mēļoja seržants: „Tik vienu pa ceļam palaidām pie vecas līgavas. Pēc stundas puisis būs klāt."

Partizāņi tik veikli tēloja sarkanarmiešu lomas, ka nevienam nevarēja rasties nekādas šaubas.

Viņi aizdedzināja svecītes pie eglītes. Pieaicināja arī sievietes ar bērniem. Kādu pusstundu draudzīgi noplāpāja.

Sākumā Sērmuksts bij nodomājis izdevīgā momentā turpat uz vietas atbruņot sarkanarmiešus un sagūstīt, kas nebūtu grūti, jo biedri savas šautenes bij saslējuši kaktā, un seržants, pie galda sēzdamies, ar nolūku aizbīdīja savu sola galu ieročiem priekšā . . .

Sarunu laikā Sērmukstis grozīja savu apņemšanos. No posteņa priekšnieka viņš dabūja zināt daudz interesantas lietas, starp citu, ka šonakt vajadzētu pienākt frontē jauniem sarkanarmiešu spēkiem. Un arī partizāņus viņš noturēja par „jaunajiem". Postenī bija arī telefons... Te rādījās interesanta spēle.

Un Sērmuksts nolēma riskēt, izdarīt nedzirdētu trakulību.

Sameties acīm ar savējiem, viņš pacienāja sarkanarmiešus ar līdzpaņemto degvīnu, izplāpājās par visu, kas vien viņu interesēja un tad mierīgā garā pavadīja sarkanarmiešus atpakaļ uz savu daļu, uzņemdamies sarkano posteņa priekšnieka pienākumus.

Vēl svecītes pie eglītes nebij izdegušas, kad jau sarkanarmieši posās uz aiziešanu. Sērmukstis tos neaizkavēja...

„Tu esi traks, laizdams tos neliešus projām!" sašutis iesaucās partizānis Brosmanis.

„Pareizi! Mēs taču viņus varējām atbruņot, paņemt līdzi un atgrieztics atpakaļ mājās," piekrita arī pārējie.

„Šos mēs palaidām. Tie mums visu ir izstāstījuši. Paņemsim jauno maiņu — ar jaunām, svaigām ziņām..."

Un Sērmuksts izstāstīja partizāņiem savu plānu. Tie pagrozīja galvas, tomēr piekrita. Viņi ieturēja vakariņas, uzaicināja pie sevis visus mājiniekus un atklāja savu noslēpumu. Noskumušie ļaudis it kā no jauna atdzīvojās. Svētku nakts un pirmā diena pagāja nemanot.

Sērmuksts pilnā mērā izmantoja sarkanarmiešu telefonu, zvanīdams uz visām pusēm, mēļodams un pa starpām ievākdams vajadzīgās ziņas.

Sarkanarmijas daļu priekšniekiem nebij ne jausmas, ka postenī atrodas baltie partizāņi, jo sestdienas vakarā tacu tur bij nosūtīta maiņa, un nomainītie sarkanarmieši mierīgi atgriezušies. Tā kā sniegputenis vēl nerimās, tad nevienam neienāca prātā kautko pārbaudīt.

Seržants Sērmuksts ar savējiem nodzīvoja līdz nākošai maiņai, kuru tad sagūstīja un atgriezās rotā, kur tos jau visi bij uzskatījuši par bojā gājušiem.

Atnestās ziņas ļoti noderēja Latvijas nacionālās armijas vadībai, pie uzbrukuma plāna izstrādāšanas, kurš sākās Latgales frontē 3. janvarī 1920. gadā. —

KAD JAUNĀ SIRDS SĀK KVĒLOT

Vai esat skatījuši Ziemeļvidzemes milzi, kad tas, dievu dusmām dārdot, ceļ pret krastiem viļņu mūŗus? Neslāpējams spēks nāk no viņa bedrēm, liels spožums gulst to galotnēs. Jā, varens ir Burtnieks. Šīs varenības apdvesti kļūst viņa krasti un ļaudis, kas šo spēku redz diendienā.

Ezera šalku troksnī, it kā grūti aizsniedzamos zemes ielokos, ierāvušās zvejnieku būdeles. Mazas, pāris kļavām tikpat mazajā pagalmā, kuŗas nekad pilnīgi nenosedz vēju pūsmas. Tās še rotaļājas, grabinādamas zvejas daiktus, kas pieslieti ēku sienām vai samesti vienkopus pagalma stūrī. Kā visa tur nav? Vecu, jau sen izmirušu, paaudžu laivu grodu gabali, kuŗus jaunie zvejnieki glabā, kā zināmu svētumu, kas piešķiŗ dūšu un mudinājumu darbā. Dūkuru kārtis, ar smagiem dumpjiem galos, kas gadu desmitus dzinušas plaužus tīklā. Te nav nekā no izsmalcināta skaistuma un kārtības. Bet šī vienkāršība un juceklis ir raksturīgs un pievilcīgs, kam tīk tuvāk pieskārties Burtnieka zvejnieku ciltij. Tā nav liela, taču daudzas paaudzes to veidojušas.

Zvejnieka Pursala ģimene nebij liela. Vecais ar dēlu un jau pagaudena māte, kuŗai, kā pats ģimenes galva mēdza smīnēt, ezera ziemelis aizrāvis ausis. Visi trīs centīgi metās darbā. Smagā zvejnieka darbā. Vectēva nāve ezerā kādā rudenī nespēja atturēt no tā. Pursalas alka cīnīties, auga līdzi visiem Burtnieka untumainiem brāzieniem. Ar sīkstu neatlaidību, zvejnieka pārgalvību un drosmi pagalmā ienāca jauns ērbērģis, ko bij sanesuši viļņi, ezera ietekas un viss ezera bagātību klēpis. Tā nemaz nebij slikta un peļama cīņa, jo tāda vajadzīga ik cilvēkam, lai veidotu ap sevi zināmu krāšņumu un apmierinājumu. Tā tas bija arī ar Pursalām. Būtu par maz, ja, visu to aizsniedzot, rokas atkristu bezdarbā un izsekošanā gūstamam. Veco Pursalu, kuŗa rokas aiŗu gali bij savilkuši āķveidīgi, sāka nomainīt jaunais. Svētā izsekošana paaudžu aicinājumam izrādījās par zvejnieku dzīves satvaru.

Pičs agri iemīlēja viļņu rotaļu. Viņā ātri pamodās apziņa, ka draudos un baismā sviestam zvejniekam, pēc labvēlīga iznākuma, prieks ir desmitkārt salds.

Pret krastu plūda tikai vēju vai arīdzan klusuma valodas. No zemes puses maz tās ienāca Pursalās, kā jau ļaudīs, kas vairāk par darba rīta un atpūtas vakaru nezināja. „Tev nu, Pič, rudenī vajadzētu ietikt skolā!" atgriežoties no vadu vilkšanas, vecais ierunājās. Bet tas Pičam likās, kā vējā izsviests: viņš pacēla acis pret tēvu, kuŗa seju iejoza izpūris matu sudrabs. „Varētu jau, bet vai nu ilgi vairs laivu vilksi. Man taču jāiet darbā?" Pičs atrunāja. Jā gan. Viņš jau bij uzsācis rūdīšanos un savā darbā iegājies.

Ārpasaule bieži vien pagaisa dzirdei. Bet tā nebij vientuļa dzīve, jo kas gan vairāk runāja, kā ezers? Un tad zvejnieku kopējās cīņas valoda gan krastā, gan laivās pulcējoties. Taču tas nebij viss. Varēja justies dažkārt neapmierināts, nesadzirdot ārpusi. Skaļi saucieni atnāca arī līdz šejienei. Un nekad — bez savas atbalss. Ja vēl turklāt runa gāja par bezbēdību un pārgalvībām.

Ezers zināja kaŗa uguns iedegšanos. Bet vēl vienaldzībā šalkdams, tas pieturēja savu krastu spēku, lai to mestu cīņā smagā brīdī. Kā negaisus, kas vasaras tveicē nāca pāri ezeram, tas nepalaida nesašķeltus, tā tas solīja savu spēku kaŗa drausmām.

Jau pailgi kūpēja kaujas laukā karotāju ziedokļi. Nāve nāca smiedamās. Kā milzīgs asa sēra katls, verda pasaule malu malās. Spēcīgais veica vājāko, bet vājākais izrādījās lielāka spēka pilns. Dārdoņa, no tālas pamales nākdama, sadrebināja arī zemi, kas, ziedos un darba priekā ieslīgusi, mierā plaka Baltijas jūras krastam.

„Vai nu mūs tā skārs?" prātoja Pursalās un visi ciemi gar krastmalu. Bet ne ilgi. Kas bij aizsnieguši spēka gadus, iejuka karotāju pulkos.

Zibšņiem līdzīga atskrēja vēsts — latvju strēlnieku vienības! No malu malām sasaucās tie, kas bij izklīduši svešos pulkos, bet uz vietām neviens nelika skubināties, ātri atrodot kopēju ceļu. Ai, šīs trauksmīgās, skaistās strēlnieku brīvprātīguma dienas! Viņas atkal zied, kā toreiz, kad asiņu paltīs grima Dievzemītes klajš, un rītos saule leca piesarkusi. Ja zeme priecājās, ka saule tai devusi vasaru, tad strēlnieki līksmoja, ka tiem dota iespēja pierādīt savu tēvzemes mīlestību darbos. Tā nebija sajūsmas vēsma, bet gan sirdspacilātības viesulis, kas sevī lika griezties jaunām un vecām dzīvībām, kā reibinošā virpulī. Visi ceļi, visas takas bij pilnas šo priecīgo gājēju, kas ne brīdi nešaubījās par savu roku un sirds spēku. Nodrebēja arī Ziemeļvidzemes milzis, līdzi viņam Pursalas. Bet kāda dīvainība un nelāga iespēja: vecais taču bij gaudens karotāja solim, bet Pičs savos gados aizsniedzis tikai trīspadsmito!

Zvejnieki izvilka laivas krastā, nostiprināja tās un tad ar sasprindzinātu uzmanību iznāca uz sauszemes. Bij jādod spēks, sirds un asinis, ko visu stipru bij darījuši zilā milža rēcieni.

Kad pirmās uguns kristības un uzvaras bij saņēmuši latvju strēlnieki, vajadzēja rast turpinājumu, ciešāk pieķlauties savai zemei un tautai. Tas bij panākams, jo pati tauta peldēja sajūsmas ūdeņos, ik dienu dodama no sevis labāko, spēcīgāko.

Līdzi pirmiem sniegputeņiem, kas ātri klāja Vidzemes laukus un sakŗāva kupenas zilā milža krastos, nāca otrs prieks. Degošs un aizrautīgs. Tā bij strēlnieku ierašanās tais zemes novados, kuŗus kaŗa guns vēl nebij skārusi, bet kas vienlīdz dzīvoja līdzi lielajiem guvumiem un sajūsmai. Bija par maz — tikai dzirdēt par saviem strēlniekiem, tos vaigā neskatot. Strēlnieku apciemojumi jo parasti bij Vidzemes ārēs ar nolūku rast ciešākas saites ar tautu un izveidot savstarpēju uzticību.

Kas tās bij par svinību dienām! Cauri nakts tumsai un puteņiem vēsts par strēlnieku ierašanos zibsnīgi ātri izlidoja ļaudīs. Kādi gan izskatījās pašu zēni kareiviskā tērpā? Vidzemes ciemi pavēra savu laipnību un uz tuvējām stacijām tie naski notipināja saviem arāja darbā rūdītiem dūkaiņiem. Šādi bij izdevība vispirmiem skatīt vaigā savus strēlniekus.

Pursala mazais kleperis, ar kuŗu pa reizei Pičs izvadāja uz pilsētu ezera lomus, viegli nesās labā ziemas ceļā. Gribēja braukt vecais, bet Piču vadīja zināma interese. Kas zina, vai tik viņā negulst karotājs! Bezbēdības un drosmes netrūka. Mazās ragavās tas gan varēja uzņemt tikai vienu ciemiņu. Savirknējušies karavānē, šķūtnieki skubināja zirgus, lai ātrāk nokļūtu galā. Pičs visu laiku vēroja savu ciemiņu. Tas bij garš, plecīgs strēlnieks no Ventas. Iepelēkām acīm, pagaišiem matiem, ar cirtotu cepuri uz labās auss. Viņš izskatījās tik kareivisks un brašs, ka Pičum sakāpa dusmas par savu zaļoknību.

Sagaidītājos sajūsma izrāva acīm valgmi. Tas bij kāds dziesmots sarīkojums, kādus strēlnieki mēdza uzvest frontes aizmugurē. Viņu sudraba taures sacēla kājās lauku

Pagājušā gada 24. decembrī Igaunijas šausanas savienības priekšsēdētājs un tās idejiskais vadonis pulkvedis Otto Sternbeks svinēja savu piecdesmito dzimšanas dienu.

Šaušana kā sporta nozare Igaunijā ir samērā jauna, jo Krievijas virskundzības laikā tā igauņiem bija pilnīgi noliegta. Tikai pēc brīvības cīņām, kad Igaunija atguva patstāvību (1918.—1920. g.) radās izdevība šo sporta nozari attīstīt plašākā mērā. Šaušanas sporta izkopšanu un vadīšanu uzņēmās pulkvedis Otto Sternbeks, kurš noorganizēja šaušanas sporta organizācijas un apvienoja tās Igaunijas šaušanas savienībā. 10 gados pulkveža Sternbeka vadībā šaušanas sports Igaunijā sasniedza tik augstu līmeni, ka Igaunijas šāvējiem tagad jau ir starptautisks vārds.

Pulkvedis Sternbeks patlaban ir Igaunijas satiksmes ministrs, bet, pildot savus tiešos pienākumus, spēj atlicināt laiku arī šaušanas savienības vadīšanai.

---

klusumu. Pa ceļu ceļiem steidza ļaudis, lai priecinātu acis un dzirdi.

Strēlnieki bij šmaugi noauguši, vienkāršā tērpā, ar sārti sudrabainu krūšu zīmi kreisajā pusē. Vingri, smaidoši, pašapzinīgi. Sarunās aizrautīgi, sevišķi tie, kas kauju ugunīm cauri gājuši. Ja nu dažkārt cilvēka sejs izstaro savādu gaismu un aicinājumu, tad to pilnā mērā varēja attiecināt uz strēlniekiem. Tie brīnumātri iespaidoja savu apkārtni, kas nozīmēja neko citu, kā jauna, pašaizliedzīga spēka pieplūdumu pulku sastāvos. Kur tie arī neparādītos, it visur notika gadījumi, kādus dēvē par brīvprātīgu ziedošanos tēvzemei.

Šim solim izrādījās daudz izsekotāju. Sevišķi Vidzemes zēni, kas labprāt atrāvās no skolas sola, lai savus jaunos gadus sviestu citā, varbūt arī vērtīgākā darbā. Priekšnesumu starplaikā tie ielenca strēlniekus, lai kautko padzirdētu no kaŗa gaitām un paceltos savā fantāzijā. Tā bij laba zīme, kas norādīja tautas sajūsmu, līdz tās zaļākai atvasei.

Pēc sarīkojuma strēlnieki posās atpakaļceļam. Sķūtnieki, ar Piču priekšgalā, uztaisīja ragavās sēdekļus, sakārtoja tērpu un nozuda Vidzemes lauku ceļos. Līdz stacijai tuvu kilometru trīsdesmitam. Ak, kādus domu ceļus jaunie neizstaigāja gaŗajā braucienā! Strēlnieki palika valsirdīgāki, atklāja s a v u s gadus un pirmos pieredzējumus kaujas laukā.

Pičs kļuva mazrunīgs. Viņš ilgi skatījās sava strēlnieka krūšu zīmē, kuŗā sudrabains mirdzēja mazs karogs ar šķēpu. Viņš pat nemanīja, ka ceļā vēji bij saslējušies līdz aukai, grieza sniegu un lauzīja kokiem galotnes. „Sakiet, vai strēlniekos iestājas arī zēni manos gados?" viņš jautāja. — „Pāris gadus vecāki gan piedāvājuši savu spēku un sirdi, ko arī prasa no katra strēlnieka un kaŗotāja!" nāca atbilde. Mazs saīgums par saviem gadiem Piču atkal sadusmoja. Bet tad viņš uztvēra tikko samanītu strēlnieka smīnu, kas atplaiksnīja tūliņ pēc dotās atbildes. Vai tas nenozīmēja, ka arī Pičiņš iederētos viņu pulkā?

Ceļā sals bij iekodies braucējos. Strēlnieki atsveicinājās, bet Pičiņš nesniedza roku. Viņš atcerējās, ka vecais Pursals vairākkārt, pēc ezera loma izpārdošanas, bij padzīvojis kopā ar draugiem un, lai neliktu kvernēt savam zirģelim, palaidis to vaļā bez braucēja. Nu arī viņam bij cels vaļā. Noglaudījis dūkaini, Pičs uzveda to uz ceļa ezera virzienā, bet pats, pietvīcis un mazliet satraukts, ielēca vagonā, kur, puslokā novietojušies, sasēda strēlnieki. Viņi vairs nešaubījās, ka šim sirojumam izpaliktu panākumi. Bez jebkāda mudinājuma tie atkal panāca savu, un tas bij labi. Dimdot, cauri Vidzemes klajam, trauca tēraudkumeļš. Strēlnieki jokoja un trieca savas frontes bezbēdības, bet jaunākais no tiem saņēma kristības — zaļais Pičiņš. Viņam jau tagad piedāvāja pulka mazāko šauteni, zābakus un cepuri. Bet kad strēlnieki uzzināja, ka Pičiņš cēlies no zvejnieku cilts, tie vairs nešaubījās par viņa jauno spēku, jo izrādījās, ka kaujas laukā šie viļņu draugi bieži pierādījušies par dūšīgiem kaŗotājiem, jo viņos vienmēr bijis krietns malks pārgalvības.

Pulka komandieris, burzīdams mazo bārdas trijstūri, smīnēja. Viņš iedalīja kādā vienībā visjaunāko strēlnieku. Sasprindzinātos apstākļos gadi it kā steidz un padara viņu nesēju ātri par vīru un stipru cīnītāju. Tā tas notikās arīdzan ar zaļo Pičiņu. Viņš izmeta no atmiņas Pursalu mazo pagalmu, tēva norūpējušos skatu un mātes žēlabas, par kuŗām nebij jāšaubās.

Rīga dega priekšsvētku ugunīs. Savāda nervoza trauksme valdīja ielās. Ļaudis steidzās, trieca par visiem notikumiem. Taču to virknējumā gaiši izcēlās viens. Tie bij strēlnieki, kas, kā skudras, pulciņos un pulkos, soļoja ielās un uz nosūtīšanas stacijām. Kaujas lauks alka jaunu cīnītāju. Pēc pāris mēnešu apmācības Pičiņš steidza līdzi savai vienībai. Viņš bij satraukts no sava pārgalvīgā soļa un lūdza kaŗa biedrus, lai tie viņa vietā nosūta ziņu Pursalām. Tas, varbūt, arī pašiem mājiešiem būtu apmierinošāk. Diez', kā gan ritēja dzīve ezera krastā?

Ak, par to neatlika laika domāt. Taču vienu gan Pursalas uzmanīja: Kad Vidzemes laukos sāka organizēties mazas lauku lazaretes jeb veselības punkti, kur kaujas brūces dziedēja strēlnieki un kaŗotāji no krievu pulkiem, vecais Pursals uzmeklēja šīs sāpju mājas ar savādu cerību.

Gads bij pagājis, un pietuvojušies otri Ziemas svētki.. Pursalas tikai pa reizei saņēma īsas ziņas. Kad novembra beigās sasniga veseli kalni, un sals plaisināja ceļus un ēkas, ziņas par mazo kaŗotāju apràvās. Varēja domāt kautko gatavojamies, jo tad nav mirkļa atcerēm, bet gan j a u n i e m spriedumiem un lēmumiem. To sevišķi varēja attiecināt uz latvju strēlnieku pulkiem, kuŗu uzdevumu skaitā ietilpa viens no vissvarīgākiem — pēkšņs cirtiens pretiniekam, ar tālu ejošām sekām.

Lielai plaujai gatavojoties, strēlnieki drošināja viens otru. Sevišķi tas skāra jaunākos kaŗotājus, kas tikai iztālēm bij sadzirdējuši kaujas troksni. Bet gada skrejā, atrazdamies zinamā saspīlējumā, un diendienā klausoties veco strēlnieku stāstos un kaujas piedzīvojumu risinājumā, Pičs bij rūdījies un gatavs līdzvērtīgam gājienam, kurš ne-

solīja atšķirties no to soļiem, kas jau nāvi acīs skatījuši. Maza cirtota cepure, iesarkani zābaki, pelēkais mētelis, ar jātnieka karabīni plecos — lūk, zaļais Pičiņš, no ezera krasta!

Ierakumos ieklīda maza svētku priekšsajūta. No lauku ciemiem vai ik dienas pienāca sūtījumi. Bet Pičiņš vairs nebij tas, kuru aplaimoja un priecināja piparkūkas sirds. Pa vakariem vienā otrā blindāžā iemirdzēja pa svētku svecei. Bet tas bij apraust prieks: pāri visam, stāvēja pienākums. Liels un izšķirošs.

Kaujas priekšvakarā strēlniekus apstaigāja virsnieki. Noskaņojums priecināja. „Nu, Pič, kā jūties?" vada komazie veselības punkti, kuros strēlnieki dziedēja svētku mierā gūtos ievainojumus. Te atkal plūda kopā ļaužu straumes. Ar jaunu ticību, paļāvību un pašapzinīgu prieku par saviem cīnītājiem. Cīņas turpinājās. Kā gaŗi, sārti pavedieni tās šķērsoja Dievzemītes klaju, raujot līdzi upurus . . .

Mocošs klusums bij ienācis Pursalās. Kopš lielo kauju rīta katra laba vēsts bij pagājusi gaŗām. Un ja apstājās, tad ar smagu nokrāsu. Bet lauku klusums prata meklēt mierinājumu. Mazo balto dievnamu vārti atvērās, zvani sakāpa gaisos, un dziļām lūgšanām virmoja drēgnais baznīctelpu gaiss. Sirds it kā sauca, meklēja un atrada . . . Jā

„Nopelnu krusts" armijas augstākiem virsniekiem.
Kaŗa ministrs ģen. **J. Balodis**, iekšlietu ministrs **V. Gulbis** un iekšlietu viceministrs **A. Bērziņš**, ar aizsargu „Nopelnu krustu" apbalvoto virsnieku vidū. Pa kreisi no iekšlietu ministra armijas komandieris ģen. **Berķis**, armijas štaba pr-ks ģen. **Hartmanis**, ģenerāļi **Kurelis** un **Virsaitis**, pa labi no iekšlietu viceministra — ģen. **Bangerskis**, aizsargu priekšnieks plkv.-ltn. **Prauls un pulkv. Dūms.**

mandieris, prāporščiks Sārtaputnis uzrunāja mazo. „Paciläti. Tā kā jauna drosme būtu sakāpusi sirdī!" strēlnieks Pičiņš, uzticīgi acīs vērsdamies, apliecināja. Parasti, ka pirms kaujas strēlnieki viens otram atstāj, ja ne vairāk, tad piederīgo adresi. Vai nu Pičs bij pārliecināts par savu dzīvību, jeb arī citādi noskaņots, viņš nevienam neteica Pursalu mazo ērbēŗi Burtnieka krastā.

Kaujas rītā, salam un puteņiem mocot zemi, Pičs izrāvās līdzi izlūkiem. Viņš bij ļāvis vaļu savām pārgalvībām un, mazā auguma dēļ, pielīdis vācu šautenes stobra galam. Tās, pārsteigtas, klusēja vai novērsās un krita panikā, tā saudzējot pulka jaunāko izlūku. Bet kaujai iedegoties, kā mazs un labi trāpošs ložbēris, Piča rokā karsa karabīne. Sniegs juka gaisos, granātas rēca, cauri kuŗām uz priekšu šalkdams, nesās durkļu mežs . . . Vaidi apsīka kaujinieku gājienā un uguns troksnī, pret rītu aizvien pieaugdams un trīcinādams pretinieku spēkus . . . Lielā miera rīts bij pāraudzis asinsdziesmā, kur viena pēc otras, kā baltas dūjas, plēstiem spārniem, augšup lidoja kritušo dvēseles . . .

Pēc kaujas laukos ienāca it kā jūtamas sāpes. Tie bij gan. Viskvēlāk tā aizlūdza par strēlniekiem, par lielo kauju nakti. Varbūt šīs lūgšanas neaizsniedza kaujas lauku, bet taču tās cēlās pret debesīm, saukdamas Lielā Mierinātāja.

Pēdējās vētras rudenī Pursalu ļaudis bij baismināјušas ar lielu nežēlību. Laivu, ar kuŗu Pičs devās talkā vecam tīklus vilkt, vēji uzmeta zemūdens koka kritalām un nogremdēja.

Pēc lauku lazarešu ierīkošanas Pursalu tuvumā, ezera krastu dažos ciemos sāka klaiņāt ļaunas vēstis. Svētdienā pēc lielās kaujas zvani vēstīja svētrītu. Varoņgara cildinājums ieligoja ļaudis. Nekad vēl nebij redzēts tik daudz sirmu galvu, kā šoreiz. Tās uzmanīgi vērsās pretīm lielo darbu cildinājumam, bet tad sāpīgi atdūrās it kā uz asi šķautnainiem un griezīgiem akmeņiem . . .

„Pēteris Pursals, kritis varoņa nāvē, naktī uz pirmiem Ziemas svētkiem," — starp ezera novada zēniem asi izlauzās arī Pursalu vārds. Viņi neticēja savai dzirdei. Bet sirds smagums nebij liels: katram vajadzēja dot artavu savai zemei. Un mazais Pičs to taču visskaistāk pierādīja.

Roberts Priede,
7. Valkas aizs. pulka mācītājs.

Ar tēvu zemes mīlestību sirdīs

„Neliec mani, māmuliņa,
Bez ziediņa šūpulī," —

tā lūdzies senais latvietis izšķirošos dzīves brīžos, lai dzīve būtu laimīga, lai viņa nestu svētību.

Arī mums, aizsargi, ir tāpat jālūdzas, sākot jauno gadu. Arī mums vajaga droša ceļa spieķa, tālāk ejot; gaišu, vadošu principu sirdīs un dārgas ceļa maizes jaunā gada ceļa somās, lai mūsu dzīvei un darbam būtu pilnīga vērtība un paliekoša nozīme.

Uz 25 gadiem dziedniecības laukā 31. dec. atskatījās kaŗa sanitārās daļas priekšnieks, ārsts-pulkvedis **Alberts Brambats.** Jubilārs dzimis 1881. g. 15. maijā, Valmieras apr. Tieši pirms 25 gadiem 31. dec. beidzis kā ārsts Tērbatas ūniversitāti. Studiju laikā un arī pēc tam ir bijis korp. „Lettonia's" saimes rosīgs un iecienīts loceklis.

Pēc ūniversitātes kursa beigšanas vairākus gadus darbojies kā ārsts Ogrē un pēc tam Palsmanē. 1914. g. jūlijā iesaukts aktīvā dienestā, un visus pas. kaŗa gadus pavadījis atbildīgā kaŗa ārsta darbā. 1919. g. brīvprātīgi iestājies nac. armijā, un iecelts par sanitārās pārvaldes priekšnieka palīgu. Ar saviem piedzīvojumiem un plašo skatu daudz veicinājis mūsu kaŗa sanitāro iestāžu izveidošanu. Piedalījies vairākos kaŗa ārstniecības kongresos ārzemēs un daudz rūpējies par dziedniecības darba modernizēšanu. Pērn iecelts par kaŗa sanitāro priekšnieku. — Jubilārs aizvien ar lielu atsaucību atbalstījis arī aizsargu sanitārā dienesta darbiniekus. Novēlēsim jubilāram tālākus panākumus viņa svētīgā un atbildīgā darbā!

Tas būs tad, ja mūsu zieds jauna gada šūpulī būs īsta un patiesa tēvu zemes mīlestība.

Ja mēs, iedami savas tēvu zemes kalnos un lejās un sveicinādami tumšzaļos mežus un baltās bērzu birzes, sapratīsim un izjutīsim, ka še ir dibināmas mūsu laimes mājas. „Še, kur līgo priežu meži, esmu dārgām saitēm siets, — še ir mana tēvu zeme."

Še ir tā vieta, kur māte mazam kāra šūpuli un šūpuļa dziesmas dziedāja, kur, kā mazais ganiņš, bridi rīta rasotās smilgas un aŗi tēva līdumos. Še sapņi un dzīves cerības. Un še arī pēc īsā vai gaŗā mūža ceļa, atdusēsies dzimtenes smilšu kalniņā un dzimtās zemes koki savām šalkām mierā ieaijās.

Nevar būt nekas jaukāks un svētāks par šo izjūtu. Tā katru tautas dēlu un meitu ceļ uz augšu un nes uz priekšu. Šī tēvu zemes mīlestība liek aizliegt sevi un, ja vajadzīgs, māca nest arī dārgākos upuŗus tēvu zemei. Tādus upuŗus, kuŗu mirdzums mirdz pāri laikmetu robežām, kuŗu priekšā nostājas ar bijību paaudžu paaudzes un smeļas spēku.

To rāda sirmā senatne, to liecina arī mūsu laiks. Mēs nevaram paiet gaŗām Spartas ķēniņam Leonidam, kuŗš savā laikā pašaizliedzīgi cīnījās ar savu mazo kaŗavīru pulciņu pie Termopīlu aizas par savu tēviju, un arī mira par viņu.

Vēl šodien katrs ceļinieks šai cīņas vietā noņem savu cepuri, kur piemineklis vēstī par dižiem varoņiem: „Ceļiniek, kad tu noej Spartā, tad stāsti, ka mēs še kritām par tēviju."

Mēs nevaram paiet gaŗām vienkāršai lauku meitenei Žannai d'Ark, kuŗa izšķirošā brīdī stājās jau sakauto kaŗa pulku priekšgalā un veda tos pretī spožām uzvarām .

Tāpat mēs nevaram paiet gaŗām mūsu, latviešu, tautas varoņiem. Mēs nevaram paiet gaŗām Brāļu kapiem, kur balto krustu rindas mēmi liecina par tiem daudziem, kuŗu sirdis stājušās pukstēt cīņu laukos par savu tēviju. Lai arī tur nav varenu uzrakstu un skaistu vārdu, tomēr šī vieta katram vēstī: „Brāli, latvieti, kad tu aizej manā dzimtā sētā, tad stāsti sirmam tēvam, baltai māmiņai, teic dzīves draugam un bārenīšiem, ka mēs še dusam krituši par savu tēvu zemi."

Šo tēvu zemes mīlestības cēlo liecinieku varoņgars ir it kā robežstabi, kas rāda un apstiprina arī mūsu ceļu. Sevišķi šinī jaunā gadā un šinī jaunā laikā, kur, dzejnieka Virzas vārdiem runājot: „Mēs ceļam jaunu dzīves ēku, ar vienu jumtu pāri visai latvju tautai un vienu zvana torni, kas to kopā aicinās." Tur lai mūsu spēks un vienotājs cements ir tēvu zemes mīlestība.

Ar viņu lai mēs katrs izjūtam, ka mēs esam viena latviešu tauta. Mums viena dzimtā zeme, kuŗu aŗam, un tikai viena valoda, kuŗā izsakām kā savas sāpes, tā savu laimi.

Mums viens svētums, ko senču taurētāja vārdiem apliecinam:

„Mans zelts ir mana tauta, —
Mans gods ir viņas gods."

Pie tā paliksim mēs, aizsargi. Liksim jaunā gada šūpulī tēvu zemes mīlestības ziedu, kā to drošo spēku, ko laiku mainīgie vēji nesalauž un nesagŗauj.

Būsim gatavi par savu tēvu zemi, par savu latvju tautu un viņas kultūru stāvēt, un, ja vajadzīgs, arī krist. Dosim viņai savas sirdis, savu dzīvi un darbu, un grūtā brīdī arī savus upuŗus, ar vienotu apziņu:

„Mēs spodrināsim tevi par zvaigzni spožāku —
Lai tautu dižā kronī tu mirdzēt mirdzētu."

Kpt. K.

Kas vēl jāzina par kaujas pavēļu rakstīšanu?

Manevra ideja. Šim pavēles § jāizsaka īsi un skaidri vadoņa nolūks, ko vadonis grib darīt, lai panāktu to, kas viņam uzdots. Jo īsāk un kodolīgāk to māk pateikt, jo labāk. Pie šā § lietošanas mēs bieži saduŗamies praktiskos darbos ar uzskatu dažādību. Daži saka, ka šāds § esot lieks. Pašai pavēlei vajagot atspoguļot vadoņa nolūku un ar to tad pietiekot. Mums noteikti jāaizrāda, ka mūsu armijas vadība prasa šādu § un ne bez dibināta iemesla. Tāda prasība sastopama arī citās modernās armijās.

esošos spēkus un līdzekļus visizdevīgākā stāvoklī kaujai. Tāpēc manevra elementi būs:

1) kustība kaujai (ar dzīvo spēku vai uguni),
2) spēku sadalījums kaujai (pa fronti un dziļumā).

No tā mums jānāk pie slēdziena, ka manevrs var būt tikai tur, kur mērķis ir kaujas darbība. Pulka vai bataljona gājiens, bez kaujas nolūka, nav manevrs un tāpēc arī šādu gājienu pavēlēs nevar būt runa par manevra ideju. Turpretim kaujas pa-

Skrīveŗu aizs. nodaļas rīkotais bazārs pag. gada 9. decembrī.

Manevra ideja ir tas pieturas punkts pavēles izpildītājiem, kas norāda uz to, kāpēc izpildītājam prasa tādu un ne citādāku darbību un cik svarīga ir izpildītāja loma visa vadoņa mērķa labā. Kā redzams, tad manevra ideja ir daudz plašāka satura jēdziens, nekā to varētu atspoguļot pati pavēle, kā to domā tie, kas saka, ka manevra ideja nav izdalāma pavēles atsevišķā paragrafā. Tā, piemēram, ja vadonis savā manevra idejā pasaka, ka viņš domā izšķiroši uzbrukt iecirknī starp A. un B., bet iecirknī starp B. un C. tikai saistīt ienaidnieka spēkus, tad tās vienības komandieris, kas darbojas iecirknī starp B. un C. un kam varbūt arī būs pavēlēts uzbrukt un ieņemt kādus punktus iecirknī starp B. un C., varēs katrā gadījumā rīkoties labāk vadoņa nolūka sekmēšanai, nekā tādā gadījumā, ja pavēlē vadoņa vispārējais nolūks būtu noklusēts, bet būtu vienīgi pateikts, ka vajag uzbrukt un ieņemt tādus un tādus punktus. Var tūdaļ pacelties jautājums: ja uzbrukums nesekmēsies, vai arī ja ienaidnieks šos punktus būs pats atstājis — ko tad darīt? Vai ziedot visus spēkus, lai par katru cenu šos punktus ieņemtu, vai, otrā gadījumā, — varēs aprobežoties ar šo atstāto punktu ieņemšanu bez kaujas? Ja būs zināms vadoņa nolūks, skaidrs, ka vienību komandieris ar atstāto punktu ieņemšanu neaprobežosies. Taisni vadoņa nolūka zināšana ir svarīgākais priekšnoteikums pašierosmētai darbībai.

Ir pavisam cits jautājums, vai katrā kaŗaspēka darbībā var saskatīt «manevru» un vai tāpēc visos gadījumos var būt nepieciešamība runāt pavēlē par «manevra ideju»? Ja mēs zinām, kas ir manevrs, tad mums nenākas grūti atbildēt uz uzstādīto jautājumu. Manevrs ir darbība nolūkā nostādīt rīcībā vēlē, vienalga vai tā zīmējas uz aizstāvēšanos, uzbrukumu u. c., vienmēr var nākties runāt par manevru. Vai tad, piemēram, bataljona komandieŗa darbība, sadalot aizstāvēšanās pozicijā savus spēkus, nav manevrs? Cik spēkus likt I līnijā, cik paturēt rezervē? Vai ieņemt nepārtrauktu fronti vai atsevišķus pretošanās mezglus? Vai spēku trūkuma dēļ pārķert tikai zināmus virzienus, kas ved no ienaidnieka puses? Katrs no šiem gadījumiem satur manevra pazīmes un tāpēc arī aizstāvoties nākas runāt par manevru un manevra ideju. Parastā kļūda gan ir tā, ka pavēles § virsrakstā liek gan «manevra ideju», bet īstenībā šo ideju nepasaka, bet gan tehniskus norādījumus, kas šīs idejas sekas. Tā, piem., aizrādījums, ka vadonis nolēmis aizstāvēties I līnijā ar 2 rotām un 1 rotu paturēt rezervē, nav ideja, bet gan kādas idejas sekas. Ideja varbūt bijusi tāda, ka vadonis domā izšķiroši satriekt ienaidnieku kādas zināmas apvidus līnijas priekšā, vai kādā zināmā apvidus joslā vai iecirknī un atkarībā no tā viņš vērtē, ka šim nolūkam I līnijā nepieciešamas 2 rotas.

Izpildīšana. Šai § jāsadala uzdevumi starp padotām un tiešām pabalstam nozīmētām vienībām. Katram uzdevumam jābūt noteikti un skaidri formulētam, lai izpildīšanā nevarētu rasties nekādi pārpratumi. Pamatprasība — saistīt uzdevumu ar laiku un telpu:

— kas jādara?
— kad? un
— kur?

Tā, piemēram, uzdevums «pabalstīt 1. rotas uzbrukumu» ir pilnīgi nenoteikts uzdevums, jo nedod izpildītājam nekādus konkrētus norādījumus. Tur-

pretim, uzdevums «pabalstīt 1. rotas uzbrukumu ar 1 ložm. vada uguni, neutrālizējot ienaidnieka ierakumu uz augstumu —⊕— 53,0 no Plk. 0545, līdz kamēr 1. rota sasniedz Zaļais mežs R. nomali» ir izpildīšanai noteikts un skaidrs.

Jāievēro, ka tiešam pabalstam nozīmētās vienības ir padotas vienīgi uguns uzdevumu izpildīšanas ziņā, tāpēc nevar viņām dot rīkojumus attiecībā uz viņu materiālo daļu. Tā, piemēram, tiešam pabalstam nozīmētai artilerijas baterijai var noteikt apšaudāmos mērķus, uguns gatavības un uguns atklāšanas laiku, bet nevar nosacīt, kur šai baterijai jānostājas pozicijā.

Z i ņ u i e v ā k š a n a. Neatkarīgi no tā, vai ziņu vākšana tiktu kārtota ar atsevišķiem rīkojumiem, pavēlē īsumā jānorāda, kādas ziņas, uz kādu laiku ir no sevišķa svara iegūt. Priekšnieks, kas ziņas neprasa vai tās nemāk prasīt no padotiem, nekādas ziņas arī nesaņems vai saņems mazvērtīgas un dotā brīdī nevajadzīgas ziņas. Priekšnieks, kas ziņas prasa un prasa tās nedaudz un konkrēti, — vienmēr arī tādas saņems. Tā, piemēram, gājienā, pēc zināmas apvidus līnijas sasniegšanas, lai turpinātu gājienu līdz nākošai apvidus līnijai, priekšniekam būs no svara zināt, vai ienaidnieks nav sasniedzis tādus un tādus punktus, lai varētu spriest — vai nākošajā gājiena posmā var notikt sadursme vai nē. Uzbrukumā, pēc zināma mērķa sasniegšanas, ir jāzina mērķa sasniegšanas fakts un laiks un ienaidnieka izturēšanās, lai varētu dot rīkojumus uzbrukt nākošam mērķim. Aizstāvēšanās kaujā, piemēram, priekšnieku varētu interesēt visa kaujas gaita, un būtu labi, ja ienākošās ziņas sistēmatiski atspoguļotu katru kaujas norises momentu. Īstenībā tā tas nekad nebūs. Ziņas ienāks neskaidras, nokavētas, bieži pat pretrunīgas. Tāpēc, lai saņemtu īstā laikā v a j a d z ī g ā s un pareizās ziņas, ir pavēlē jānosaka, kad un kādas ziņas ir priekšniekam no svara saņemt. Tad padotie, neapgrūtināti ar daudzām ziņu prasībām, p r a s ī t ā s vienmēr izlobīs un laikā paziņos. Priekšniekam ir jāatmet visas tādu ziņu prasības, kas varētu nākt par labu tikai ziņkārības apmierināšanai, bet noteikti jāprasa tādas ziņas, uz kuru varbūtības pamata viņš jau iepriekš sagatavojies zināmai darbībai, lai pēc šo ziņu saņemšanas viņš šo darbību varētu sākt reālizēt. Piemēram, aizstāvēšanās kaujā tādas prasības varētu būt: laiks, kad ienaidnieks pievirzās zināmiem apvidus punktiem, par kuŗiem paredzēta tālā uguns; iebrukuma fakts, vieta un laiks — lai dotu rīkojumus savām rezervēm; fakts un laiks, kad ienaidnieks, iebrūkot novietojuma dziļumā, sasniedzis kādu svarīgu apvidus punktu vai līniju — lai lemtu par pretuzbrukuma momentu vai arī par atiešanu u. t. t. Jāatzīst, ka mācēt uzstādīt ziņu prasības, ir vadoņa gaišas galvas pazīme. Princips — daudz prasīt, nozīmē prasīt sīkumus; maz prasīt — nozīmē prasīt vajadzīgo. Abos gadījumos saņems maz, tomēr otrā gadījumā saņems svarīgo, bet pirmā gadījumā — taisni svarīgo var arī nesaņemt.

S a k a r i. Šai § ietilpst norādījumi par sakaru tīkla izveidošanu. Lai to izveidotu, ir jānorāda:

— komandpunkti (un administrātīvie štābi — kur tādi ir),
— laiks darbības uzsākšanai vai izbeigšanai,
— norunātie signāli

un vēl citi norādījumi pēc katrreizējas vajadzības. Sakaru technisko pusi nokārtos sīkumos sakaru amatpersonas ar saviem rīkojumiem vai pavēlēm.

Ar p i e l i k u m i e m pie operātīvām pavēlēm var tikt kārtoti jautājumi par:

1) uguns plānu,
2) aizmugures organu darbību (atkrīt, ja pavēlei ir II daļa),
3) pozicijas nocietināšanu,
4) izlūkošanu,
5) pretgaisa aizsardzību,
6) pretķīmisko aizsardzību,
7) aizsardzību pret kaujas ratiem,
8) sakariem ar sakaru līdzekļu izlietošanu u. t. t.

Mazāku vienību pavēlēs (bataljonu, rotu) šos jautājumus bieži vien varēs ietilpināt tieši pašā operātīvā pavēlē, jo attiecīgie norādījumi pēc satura būs ļoti īsi.

Šeit uzskaitītie pavēļu § ir vadošie pieturas punkti pavēļu satura sakārtošanai. Mēs domājam, ka pieturēšanās pie šāda iedalījuma var atvieglot kā pavēļu sastādīšanas darbu, tā arī orientēšanās ātrumu un skaidrību. Pateicoties šāda sakārtojuma loģiskumam, tas viegli paliek atmiņā, ko nevar teikt par tādām pavēlēm, kuŗās § skaits ir liels un sakārtots kā pagadās.

Pavēļu iedalījuma piemērus var atrast pulkveža Rozenšteina grāmatā par štabu darbību. Tas, kas teikts attiecībā uz pulku, var tikt izmantots arī bataljona vajadzībām.

Savelkot kopā visu sacīto par operātīvo pavēļu formas un iedalījuma prasībām, operātīvai pavēlei būtu jāpieņem šāds ārējais izskats:

....
(vienības vai amatpersonas apzīmējums)

....
(vieta, datums, stunda)

Karte:..............................
(mērogs, lapu NN., izdoš. gads)

Nr.
(pēc izejošo rakstu reģistracijas)

Vispārējā operātīvā pavēle Nr. (pavēļu kārtējais Nr.)

....
(kādai darbībai)

I ....
II ....
III ....
IV ....

u. t. t.

Paraksts: dienesta pakāpe, uzvārds.

Sadalījums:
(kam un ar kādiem līdzekļiem nogādāta jeb paziņota).

Leonārds H. Nēzens.

Pulkvedis iet nakts uzbrukumā

Pulka štabs atradās kādā namā iepretim izpostītai tirgotavai. Logi bija aizsisti dēļiem un virs tiem pienaglota sega, bet durvis aizsargāja smilšu maisu rinda. Visu šo darbu rūpīgā kārtā bija veikuši vācieši, kad šis nams vēl atradās viņu teritorijā, un viss tas tagad nāca amerikāņiem par labu. Nama viesistabā trīs virsnieki klabināja mazas rakstāmmašīnas, izgatavodami dienas pavēles nākošās dienas uzbrukumam vai arī ziņojumus par veikto sektora iztīrīšanas darbu.

Blakus istabā pulkvedis patlaban noāva kājas, lai ietu gulēt. Kopš lielā vācu uzbrukuma pirms vienas nedēļas, pulkvedis bija gulējis tikai dažas stundas un viņš juta, ka starplaikā starp patreizējo stundu un pulksten četriem rītā, kad viņam jāsēžas pie telefona, lai vadītu uzbrukumu, pavisam nepieciešami atgulties. Pirms pusstundas atgriezdamies no pulka štaba viņš bija vērojis, ka sāk līt un ka būs pavisam tumša nakts. Friči un jenki droši vien paliks savās aizsargātās vietās un liks viens otru mierā. Pepeži vēja brāziens ielauzās viesistabā un lika kartēm un papīriem lidot. Uz šā brāziena spārniem iesteidzās kāds karavīrs, bez elpas; viņa mēteli pārklāja dubļi, un bruņu cepure bija novirzīta uz vienas auss.

„Aiztaisiet durvis!" sauca visi trīs virsnieki reizē.

Garos soļos ienācējs piesteidzās galdam un noliecās pār to, ļaudams ūdenim plūst no viņa bruņu cepures un drēbēm uz papīriem; viņš mēģināja runāt, bet nevarēja atgūt elpu. Viena viņa roka vēl arvien turēja cieši sažņaugtu automatisku pistoli un virsnieks, pret kuru vērsās pistoles stobrs tūlīt piecēlās un pagāja otrpus galdam.

„Noliekat ieroci," viņš sauca.

Ienācējs ieklepojās, pāris reizes norija siekalas un beidzot atguva iespēju runāt.

„Friči!" viņš gārdza. „Friči izlauzušies cauri!"

„Nu, bet tomēr aiztaisiet durvis," atkārtoja visi trīs virsnieki. Viens no viņiem piesteidzās durvīm un izdarīja to pats, neaizmirzdams aizlaist durvīm priekšā dzelzs stieni.

„Mans vārds Heskins, no G rotas," sacīja ienācējs. „Friči parādījās īsi pirms vakara tumsas un iztrieca mūs no Hertebizes farmas. Mēs atkāpāmies kviešu laukā un nokļuvām krustuguņī no meža puses. Nupat mēs noskaidrojām, ka otrais bataljons pilnīgi iznīcināts."

„Uzmodiniet pulkvedi," sacīja viens no virsniekiem," un laižiet darbā vecās stiepules uz majoru Skottu, lai tas steidzas palīgā un aizlāpa caurumu."

„Friči patlaban uzbrūk Skotta bataljonam," sacīja karavīrs, ļaunās vēsts atnesējs. „Telefona satiksme nav, jo centrāle atrodas Hertebizē un krita friču rokās. "

Istabā ienāca pulkvedis, zābakiem rokā.

„Uzklausīsimies visu," viņš sacīja apsēdies krēslā un sākdams vilkt kājā zābakus. „Dženkins, varbūt jūs pasniegsiet manu kamzolu, jo man, domājams, būs jāpaliek nomodā visu nakti un šī nakts būs auksta."

Baigās vēsts nesējs atspiedas pret galdu un nokāra galvu, it kā nokaunējies.

„Friči ienāca un mēs izgājām," viņš ar pūlēm izrunāja. „Mēs nespējām ne atjēgties, kad viņi jau bija mums uz kakla."

„Stāviet taču kā vīrs," stingri uzsauca pulkvedis. „Kas jums kaiš?"

„Esmu ievainots," atsaucās uzrunātais. Viņš piepeži sabruka, it kā nereDzamas rokas sists. Virsnieki viņu uzķēra un iznesa ārā priekšnamā, kur viņu nolika uz štaba ļaužu ēdamgalda. Viņi steigšus aizdedzināja sveci, novilka ievainotām karavīram ierakumu mēteli un pārgrieza blūzi un kreklu. Piepēži viņi vēroja, ka sirds stājusies pukstēt. Kareivi lode bija ķērusi kautkur vēderā vai gūžās, jo viņa bikses un zābaki bija pilni asiņu. Ievainojums nebija uz reiz atrodams, bet tas arī vairs nekrita svarā. jo kareivis bija jau miris. Viņi apklāja mirušo cīnītāju ar mēteli un atgriezās pie pulkveža.

„Mēģiniet telefonēt," sacīja pulkvedis, kad virsnieki visu bija izstāstījuši. „Mēģināsim tādā kārtā kautko izzināt.

Telefonam tuvāk stāvošais virsnieks satvēra klausāmo stobriņu un pagrieza kloķi.

„Hallo!" viņš sauca. „Hallo! Dodat man Blekbolu!" Tas bija šifras nosaukums Hertebizes farmai. Aparāts ierūcās un jau pusminūti vēlāk runātājs uzkāra klausāmo stobriņu.

„Centrāle saka, ka kopš pusstundas visas līnijas uz ziemeļiem esot izslēgtas." — „Nu labi, dosimies paši turp un paskatīsimies, kas darāms. Mēs nevaram laist fričus sev uz kakla. Paziņojiet par to brigādei." Pulkvedis steigšus apāva kājas, uzvilka mēteli un uzkāra kaklā gāzes masku.

„Brigāde," pēc brītiņa sacīja telefonējošais virsnieks, „saka, ka viņi šo ziņu jau pirms divdesmit minūtēm saņēmuši no frančiem. tomēr vēl gaidot apstiprinājumu. Friči esot izlauzušies cauri pieci simti jardu garā frontē un mēģinot piekļūt lielgabaliem. Brigādes komandieris pavēl mums nekavējoties atjaunot iepriekšējo stāvokli."

„Nu, ko gan, pēc viņa domām, es esmu nodomājis darīt — sēdēt šeit un ļaut lai mani sagūsta? Man šķiet, ka pēc tik asprātīgas piezīmes viņš droši vien būs gājis gulēt!" Gan jau šāds izteiciens par savu priekšnieku nebija īsti piemērots pulkvedim, jaunāku virsnieku klātbūtnē. bet pulkvedis bija ilgu laiku negulējis. Bez tam. viņš vairs nebija jauns vīrs un nedēļām ilgās kaujās viņa spēki bija galīgi noplicināti.

„Nākiet," turpināja pulkvedis, apjozdamies. „Kurš zina, kur atrodas Hertebizes farma?"

Visi trīs virsnieki saskatījās. „Es jums to varu parādīt uz kartes," beidzot viens no viņiem sacīja.

„Uz kartes!" kliedza pulkvedis. „Pie joda. kāds labums man redzēt to uz kartes? Lietus gāž kā spaiņiem un friči dauzās apkārt pa visu apkārtni. Kas pazīst ceļus, laukus. lai varētu nokļūt turp, nedabūjot kādu metala gabalu savā maizes grozā?" Visnieki atkal saskatījās. Viņi bija štaba laudis un pulks šinī pilsētā atradās tikai kopš 24 stundām. Apkārtne viņiem bija pavisam sveša. Beidzot viens no viņiem ieklepojās.

„Sēr," viņš sacīja. „še ir kāds zinnesis, kas krēslai metoties ieradās no minētās farmas. Viņš zinās ceļu."

„Atgādājiet viņu šurp!“ asi uzsauca pulkvedis.

Virsnieks noņēma dzelzs stieni, atvēra durvis un devās ārā. Lietus gāzās straumēm, nemitīgi, nežēlīgi, it kā no ugunsdzēsēju šļūtenes. Pērkons dārdēja un zibens liesmoja. Reizēm uzpūta stiprs vējš no ziemeļiem un šādos brižos virsnieks tālumā sadzirdēja dārdoņu, it kā vilcienam braucot. Tur pielijušā mežā strādāja ložmetēji un cīnījās karavīri.

Zibenim uzliesmojot virsnieks saskatīja meklēto ēku: kādu sīkpreču un manufaktūras veikalu, kuŗa durvis bija pa daļai aizbērtas ar nama augšējā stāva drupām. Bijušajā veikalā uz drēbju plauktiem gulēja vairāki karavīri; plaukti bija visai piemēroti guļu vietām un tur karavīram nebija jābaidās no slapjuma. Ar elektriskās kabatas laternas palīdzību visnieks saskatīja ieeju un drīz vien sameklēja arī vajadzīgo ziņnesi.

„Celaties augšā!“ sacīja virsnieks kratīdams meklēto aiz pleca. „Nākiet ārā!“

„Es taču tikko ierados no dienesta,“ samiegojies ierunājās karavīrs.

„Celaties augšā,“ sauca virsnieks un norāva kareivi no plaukta. „Atmiegojaties! Pulkvedim jūs esiet vajadzīgs kā ceļa rādītājs uz farmu.“

Kareivis apģērbās — pareizāki sakot uzlika galvā bruņu cepuri, jo viņš bija gulējis pilnīgi apģērbies, sakārtoja gāzes masku un uzkāra kaklā kādu ieapaļu maisu, kuŗā mēdza nest patšautenes municiju.

„Nākiet!“ sauca virsnieks. „Ko jūs dariet?“

„Es tikai sagatavojos,“ atbildēja kareivis. Viņi abi kāpa pār drupām pie ieejas un devās tālāk pa ielu. Atkal uzliesmoja zibens. Kareivis gāja pa priekšu un uzliesmojumā virsnieks skaidri saskatīja viņa stāvu. No patšautenes municijas maisa rēgojās ārā kāds spožs pudeles kakls. Virsnieks gribēja par to runāt, bet viņi bija jau pienākuši pie štaba.

„Tur viņi nāk,“ sauca kāda balss. Tumsā varēja saskatīt vairākus melnus stāvus.

„Vai sameklējāt?“ jautāja pulkveža balss. — „Jā, sēr.“

„Kā jūs sauc?“ jautāja pulkvedis. — „Etans Allens Krams, sēr, B rotas kareivis.“

„Vai jūs citi dēvē par Ābolu lasītāju?“ ar nepatiku iejautājās pulkvedis.

Pārējie paklusām iesmējās. Etanu Allenu Kramu viņi pazina. Viņš bija viens no štaba ziņnešiem un viņa dzimtene bija Vermontas štāta granīta kalnos. Palika iespaids, ka viņš arvien vēl smaržo pēc siena un viņa rokas arvien bija savilktas, it kā viņš nestu piena, sūkalu vai cūkbarības spaiņus, un cik viņš arī nemaršēja, viņa soļi nekad nebija īsāki, kā no vagas līdz vagai.

„Nu, vai viņš zin ceļu — ne tikai līdz virtuvei?“ jautāja pulkvedis.

„Viņš ir ziņnesis, sēr,“ atbildēja virsnieks, „un saulei rietot ieradās šeit no Hertebizes farmas.“

„Vai jūs man variet rādīt ceļu uz Hertebizes farmu?“

„To nu es negribētu tieši apgalvot. Es tur biju tikai vienu reizi.“

„Bet jūs taču tur bijāt?“ — „Jā, sēr.“

„Vediet!“ asi noteica pulkvedis. „Jūs to variet atkal atrast, vai arī es noskaidrošu iemeslu, kādeļ jūs to nevariet.“

Četri virsnieki devās uz priekšu pa ielu, kopā ar Etanu Kramu. Dzīvā satiksme pilsētas ielās bija apklususi jau vakarā. Pilsētā bija dzirdama sanēšana, ko tomēr neizsauca vējš. Sarkanā Krusta automobiļi stāvēja iebraukti nojumēs, nogaidot, līdz lietus daudz maz mitēsies; lauka virtuves un pārtikas rati stāvēja ceļmalā, bet braucēji un pavāri bija palīduši zem ratiem, meklēdami patvērumu no lietus. Zibenim uzliesmojot, daži no kareivjiem saskatīja virsnieku grupu un uztraukums vēl pieņēmās.

Virsnieki — municijas un pārtikas pārzinātāji, pienāca pie pulkveža un sarunājās. Kaŗa vīrus uztrauca baumas, ka friči esot izlauzušies cauri un ceļi kļuvuši nedroši. Vai tas tiesa? Vai varot riskēt sūtīt virtuves vesela priekšu? Pilsētā ieradusies vesela rinda smago automobiļu ar granātām 75 mm lielgabaliem, bet patlaban esot dzirdams, ka friči šos lielgabalus esot atņēmuši. Vai smagie automobiļi varot braukt tālāk?

„Neuztraucaties!“ pulkvedis atbildēja visiem jautātājiem. „Paliekiet pajumtē, līdz lietus daudz maz mitēsies. Neticiet visam, ko dzirdiet! Tādā nakti, kā šī, friči nebūs rosīgi.“

Viņi pienāca pie pēdējām mājām un ceļš sāka vest augšup pakalnā. Ārpus pilsētas namiem vējš bija vēl vairāk sajūtams. Viņiem pretim plūda draudīga smaka, kas ilgāku laiku viņus neatstāja. Ceļmalā atradās divas vācu baterijas, kuŗas līdz ar visu apkalpi bija iznīcinātas lielajā uzbrukumā pirms vienas nedēļas un karstā jūlija saule bija smagi iespaidojusi daudzos ap lielgabaliem gulošos līķus.

„O!“ sacīja pulkvedis. „Pasteigsimies!“

Viņi sāka skriet, kājām slīdot streipuļodami uz ceļa. Pagriezienā pulkvedis pār kādu šķērsli nokrita visā garumā.

„Uzmanaties!“ viņš sauca. „Še kaut kas ceļā!“

Trīs kabatas laternīši uzliesmoja un rādīja ratus ar pusi no pontona un divus beigtus zirgus. Viņi apgāja tiem apkārt un lietum sitoties sejās devās tāļāk. Ceļš vēl arvien veda pakalnā un virsnieki sāka smagi elpot.

„Atvilksim brītiņu elpu,“ beidzot pulkvedis elsa. „Mums priekšā notiek rosīga cīņa. Man šķiet, ka ja mēs ietu taisni pār tīrumu, mēs nonāktu pie mūsējiem. Drīz vien vajaga būt kādam dzīvības zīmēm no viņiem.“

Kautkur pa labi atskanēja ļauna skaņa — ložmetēju nemitīgā dārdoņa. Vāci vai amerikāņi uzturēja aizsegu uguni.

„Uz turieni mums jāiet,“ noteica pulkvedis. „Tie Hočkisa ložmetēji; es tos pazīstu pēc skaņas.“

Labāk būtu, ja mēs še nestaigātu pa laukiem, sēr“ sacīja kāds virsnieks. „Ja fronte pārrauta, tad friči var būt katrā vietā un mums draud risks, ka mēs varētu krist viņu rokās.“

„Tas risks mums jāuzņemās. Es negribu še stāvēt un noslīkt lietū.“

„Kas tas?“ kāds pēkšņi iesaucās. Viņi klausījās. Neskatoties uz lietus šņākšanu un attālo ložmetēju dārdoņu, viņi skaidri sadzirdēja ļaudis ejam pa ceļu. Papēžu naglas atsitās pret ceļu, karavīru piederumi grabēja, slapjās kāju saites šļakstēja.

„Tur viņi ir!“ iesaucās pulkvedis. Visi pieci vīri sāka skriet pakalnā, pretim karavīru soļu skaņai. „Hallo!“ sauca pulkvedis. „Kāda karaspēka daļa šī ir?“ Viens no virsniekiem apslāpēti ieelsās un tajā pašā acumirklī otrs skaļi iekliedzās. Maršējošo karavīru kājas bija pavisam tuvu; spriežot

pēc skaņas, viņi kuŗu katru acumirkli varēja sadurties ar pulkvedi un viņa pavadoņiem.

„Hē!“ iesaucās pulkvedis. Kāda roka tvēra viņa gāzes masku un viņa zods iesāpējās, it kā viņš sev būtu iegriezis ar bārdas nazi. Maršējošās kājas sāka attālināties pakalnā, it kā skriedamas.

„Komerford! Kur jūs esiet?“ sauca pulkvedis. Pie viņa kājām atskanēja drausmīga gārgšana un pulkvedis noliecās. Tur gulēja viens no viņa virsniekiem un pulkveža roka sataustīja siltu, lipīgu šķidrumu, kas nebija lietus.

Elektriskais kabatas laternītis bija pulkvedim rokā, bet viņš neuzdrošinājās to lietot. Šis virsnieks bija nošauts, tā tad ceļš ienaidniekam pārredzams.

„Dženkins! Mekintošs!“ viņš sauca abus pārējos virsniekus vārdā, bet neviens neatsaucās. Tagad pulkvedis saprata, kas bija šīs maršējošās kājas. Tās nebija kājas, bet gan lodes. Kāds apšaudīja ceļu ar ložmetējiem. Acīmredzot, viņiem apskatot pontona ratus, frīči bija redzējuši viņu kabatas laterņu gaismu un raidījuši uguni uz lielceļa. Šīs uguns galējā mala bija viņus sasniegusi un tad apšaude bija virzījusies atkal atpakaļ. Viena lode bija palikusi pulkveža gāzes maskā un kāda cita ievainojusi viņam žodu. Viņš dzirdēja atkal kājas nākam lejup pa ceļu, svina kājas, kas dobji atsitās pret cieto ceļa virsmu. Vienā lēcienā pulkvedis atradās grāvī.

Tur viņš gulēja dubļos un ūdenī, kamēr viņam uz muguras krita dubļi, nelieli akmeņi, vai arī pār viņu svilpoja rikošetā skrejoša lode. Beidzot, līdz ādai izmircis, viņš rāpoja tālāk, meklēdams sausāku vietu grāvī.

Viņa taustošā roka atrada naglotu zābāku un tad arī kāju ar dubļainām kāju saitēm. Kāja pēkšņi sakustējās.

„Kas tas?“ jautāja pulkvedis. — „Etans Allens Krams no B rotas, sēr.“

„Ā! Zinnesis! Tā tad jūs esiet dzīvs, bet mani virsnieki krituši. Ar ko gan tas izskaidrojams?“

„Es arvien turos vajadzības gadījumā grāvja tuvumā, sēr,“ atbildēja Etans.

„Vai jūs zinājāt, ka tā ir ložmetēju aizsarguguns, ko mēs dzirdējām nākam pa ceļu?“

„Nē, sēr, bet es spriedu, ka tie varētu būt frīči.“

„Nu, kādēļ gan jūs to neteicāt?“

„Esmu tikai vienkāršs kareivis, sēr, un man pietiekoši bieži piekodināts turēt muti.“

Pulkvedis iestenējās.

Kā jau teikts, viņš nebija vairs jauns. Ūdens grāvī bija ledus auksts un stindzināja viņa asinis. Bez tam nakts tumsā kāda neredzama roka bija nogalinājusi trīs vīrus viņam blakus. Tas bija drausmīgi. Viņš drebēja. Kā gan viņš viens pats lai spētu uzstāties pret ienaidnieku — aukstu, labi apgādātu, izveicīgu kaŗa mākslā, tūkstots niķu un stiķu meistaru, ienaidnieku, kas četrus gadus praktizējies asā cīņā pret visas Eiropas armijām? Tomēr v i ņ a pulks taču bija tas, caur kuŗu frīči bija izlauzušies, viņa zēni tie, kas cīnījās mežā, dezorganizēti, panikas pārņemti, tumsā un lietū, un kamēr vien pulkvedis būs dzīvs, viņš darīs visu iespējamo, lai viņiem palīdzētu. Bet vispirms jānokļūst no šī nolādētā ceļa!

Viņš izrāpās no grāvja un rāpus virzījās tālāk pa tīrumu. Tas bija grūts uzdevums un slapjās drēbes viņu ļoti traucēja. Pietiekošā attālumā no ceļa viņš mēģināja piecelties kājās, bet tad ar izbailēm juta, ka kājas kļuvušas bezspēcīgas. Tās bija notirpušas. Stindzinošs aukstums pārņēma visu viņa būtni. Viņš mēģināja sev atgādināt, ka patlaban taču ir jūlija mēnesis un ka vasaras vidū taču cilvēks nevar nosalt, bet tas nekā nelīdzēja. Visi viņa kauli it kā kliedza aiz aukstuma. Pulkvedis atslīga atpakaļ slapjā zālē. Viņš nebijās no vāciešiem ne mazākā mērā; viņa ienaidnieka īstais vārds bija bezmiega naktis, aukstums, izsalkums, nogurums.

„Pulkveža kungs,“ kāda balss klusu čukstēja pie viņa auss, „vai jūs negribētu iebaudīt kādu malciņu no tā, kas man šeit ir?“

Pulkvedis piecēlās ceļos un satvēra viņam sniegto pudeli. To viņš pielika pie lūpām un dzēra. No tās izplūda it kā uguns, kas dedzinoša tecēja pa rīkli kuņģī un no turienes vislielākā ātrumā līdz pat kāju pirkstiem. Katrs malks atstāja uguni uzlieta bencīna iespaidu.

„Tas lieliskς dzēriens!“ beidzot iesaucās pulkvedis. „Kas tas ir?“

„Konjaks, sēr. Nav jau nekāds labais, tomēr grūtā brīdī tas var noderēt.“

„Iesim,“ sacīja pulkvedis, atdodams pudeli. „Mēs še nevaram palikt visu nakti. Mums jāuzmeklē ļaužu bars, kas ļāva sevi padzīt no farmas.“

Viņš varēja atkal stāvēt, iet, pat skriet. Arī uz viņu, kā arvien, alkohols bija atstājis tādu pat iespaidu, kā pātaga uz nodzītu zirgu. Pulkvedis izdzirda saucienus un kopā ar ziņnesi devās uz to pusi, no kurienes nāca skaņas.

Šķidra uguns, kā vulkana lāva, plūda no pudeles.

Viņi gāja labu brīdi, nokāpdami mazās ielejās un atkal kāpdami uz augšu. Visumā ņemot ceļš arvien veda pakalnā. Viņi gāja caur kviešu lauku, tad pa mežiņu, kur koku zari sitās viņiem sejā. Dzirdētie saucieni apklusa, tad atskanēja no citas puses. Mēģināt tos sasniegt bija neiespējami, jo skaņas bija dzirdamas gan skaidrāk, gan klusāk, gan no vienas, gan no otras puses. Kādā vietā lodes sāka svilpot viņiem pār galvu un spieda viņus labu brītiņu nogulēt.

„Paskataties,“ pēkšņi iesaucās pulkvedis. Spilgta gaisma pacēlās augstu gaisā, tad pa vējam lēni nolaidās un nozuda. Tā bija raķete, kas, domājams, nozuda aiz kāda pakalna vai mežiņa. „Tur ir frontes līnija!“ iesaucās pulkvedis. „Vai līdz farmai vēl tālu?“

„To gan es nevaru pateikt,“ atbildēja Etans.

„Jūs to nevariet pateikt! Bet es taču domāju, ka jūs esiet vīrs, kas

ceļu zin! Vai jūs ar to gribiet sacīt, ka staigājiet visu laiku pa tīrumiem nezinādami, kur jūs atrodaties?"

„Redziet, sēr," sacīja Etans, „esmu tikai vienkāršs kareivis. Man grūti nāktos sacīt pulkvedim, kur viņam jāiet. Es sekoju pulkvedim un nerunāju, līdz mani uzaicināja runāt, kā to man mācīja mans seržants."

„Vai tad jums nav smadzenes galvā?" sauca pulkvedis. „Vai jūs nesaprotiet, ka ienaidnieks izlauzies caur nāja sataustīt dienesta pakāpes nozīmes, bet izrādījās, ka tās noņemtas.

„Kādēļ gan viņš neatbildēja?" čukstēja pulkvedis, pa daļai pats sev. „Bet varbūt, ka šepat slaistās friči un viņš baidījās, ka tie viņu varētu dzirdēt."

„Pulkveža kungs nav šo puisi nošāvis," mierīgā balsī sacīja Etans. „Viņš jau miris kopš ilgāka laika, varbūt jau no vakarrīta, jo ir jau sastindzis."

Siguldas un Vildogas aizs. nodaļu aizsargi, kaujas apmācību dalībnieki. Apmācību vadītāji — rez. pltn. Jansons un esk. k-ris K. Priedītis.

manu frontes līniju un ka bataljons vai vairāk no mana pulka mēģina šinīs mežiņos atturēt fričus no došanās tieši uz Parīzi. Laiks! Laiks tagad krīt svarā, bet mēs še maldamies pa kviešu lauku! Vai jums ir jausma, kur mēs esam? Cik ilgā laikā mēs varētu nokļūt no šejienes līdz farmai?"

„Nu, to nu gan es lāga nevaru pateikt," lēnām atbildēja Etans. Viņš gribēja vēl ko sacīt, bet pulkvedis cieši satvēra viņa plecu. Kāds viņiem tuvojās. Šoreiz tās nebija lodes, bet gan cilvēks. Etans dzirdēja soļus dunam un dubļus šļakstam, tad viņš dzirdēja pulkvedi atpogojam pistoles maksti un izvelkam pistoli. „Stāt!" sauca pulkvedis. „Kas tur?"

Klusums. Vējš nopūtās kviešos un lietus vienmērīgi atsitās pret tērauda bruņu cepurēm.

„Kas tur?" jautāja pulkvedis. Klusuma brīdis — trach—trach—trich! Abi amerikāņi metās pie zemes un pulkvedis klausījās, gatavs pie mazākā trokšņa atkal šaut. Bet nekā nebija dzirdams.

„Kā jūs domājiet, vai mani šāvieni viņam ķēra?" čukstēja pulkvedis.

„Mēs varam pierāpties tuvāk un apskatīt," atbildēja Etans. Viņi virzījās uz priekšu uz rokām un ceļiem, collu pēc collas. Pulkvedis sataustīja kautko cietu un apstājās. Piesardzīgi taustot viņš pārliecinājās, ka tā ir amerikāņu bruņu cepure. Tai blakus gulēja kāds cilvēka stāvs ierakuma mētelī.

„Esmu nošāvis amerikāni!" elsa pulkvedis. Spriežot pēc mēteļa varēja saprast, ka tas ir virsnieks. Pulkvedis, apvaldīdams baigo nojautu, mēģi-

„Bet ko gan mēs dzirdējām?"

Bija dzirdami ātri soļi, tad cilvēku stāvi sadūrās. Pulkveža pistole ierējās un šāvienam uzliesmojot viņš saskatīja spaiņveidīgu bruņu cepuri un bālu, ievainotu seju. Pēc nākošā šāviena viņa pistole vairs nedarbojās, kāds stāvs uzgāzās viņam virsū, rupja drēbe skrāpēja viņam seju un nelāga smaka viņu smacēja. Pulkvedis un viņa pretinieks kūleņoja slapjajā zālē; viņi izšķīrās, piecēlās kājās, tad sakērās no jaunā; pulkvedis deva pretiniekam smagu sitienu ar pistoli, kas lika viņam apvaldīti iestenēties, tad abi nogāzās, pie kam pulkvedim gadījās pakrist apakšā. Krītot viņam aizrāvās elpa un kāda tēraudcieta roka satvēra viņa rīkli. Melnā tumsa kļuva vēl melnāka.

Trach!

Pulkvedis brītiņu gulēja ar seju augstajā zālē. Viņš lāgā neizprata, kas noticis; varbūt viņš bija dabūjis sitienu pa galvu un dzirdētā sprādziena skaņa un uzliesmojums bija tikai sitiena sekas. Bet varbūt arī sprāgusi granāta un viņu saplosījusi gabalos. Galva viņam stipri sāpēja un viena kāja šķita izmežģīta esam, tomēr viņam virsū uzkritušais svars bija nozudis. Viņš zināja, ka pienācis viņa gals. Viņš gribēja gulēt — gulēt šeit vēsajā zālē un atpūsties. Viņš juta sevi mirstam. Šinī brīdī kāds noliecas pār viņu un pienācējam noliecoties ūdens strūkla iešļācas viņam sejā. Kāds paklusām iesaucās un pulkvedis juta, ka kāds viņam pieliek pudeli pie lūpām. Pudele nebija viegli pielikta, jo pulkveža lūpas iesāpējās, bet viņš tam nepiegrieza vērību. Šķidra uguns, kā vulkāna lāva plūda no pudeles pulkveža rīklē. Atkal alkohols ierosināja viņa pēdējos spēkus. Viņš uzlēca kājās.

„Kas tur?" viņš jautāja. „Vai tas esiet jūs, Kram? Kas noticis? Vai mums izdevās nogalināt visus šos fričus?"

„Man arvien mēteļa kabatā ir rokas granātas," sacīja Etans. „Tā man jau dažu labu reizi noderējusi, tā man noderēja arī tagad. Viņi bija četri. Divi pārējie aizlaidās lapās."

„Vai jūs no šejienes varētu atrast ceļu uz farmu?" sacīja pulkvedis. „Es negribētu še vairs ilgāk klaiņot tumsā. Ja friči izsūkušies caur mūsu fronti, kā tas šķiet, tad varētu notikt, ka mēs uzduramies vēl citiem, bet mana pistole vairs nedarbojas."

„Tieši šo vietu es nepazīstu," lēnām sacīja Etans. „Pēc mana ieskata būtu labāk, ja mēs atgrieztos mājās un sagaidītu dienas gaismu."

„Atgriezties mājās? Vai jūs esiet traks? Man še jāsaved kārtībā mans pulks! Vai tad jūs neatceraties, kāda izskatījās apkārtne, kad jūs še pirmo reiz bijāt? Kā tad jūs ejiet, ar galvu maisā?"

„Redziet, sēr," mierīgi sacīja Etans, „es nesu ziņas un netērēju daudz laika skatoties apkārt — granātu un tamlīdzīgu lietu dēļ. Tomēr patlaban es atceros, ka auzu lauks, pa kuru mēs gājām, nav tālu no kalngala."

„Iesim," sacīja pulkvedis, „vediet!"

Abi vīri sāka kāpt kalnā, ūdenim viņu apavos šļakstot. Pulkvedis iekrita grāvī un Etans ieskrēja kokā. Pēc brītiņa viņu papēžu naglu atsišanās pret cietu pamatu skaidri rādīja, ka viņi atkal nonākuši uz ceļa.

„Stāt!" Šoreiz saucējs runāja skaidrā amerikāņu izloksnē.

„Draugi!" nekavējoties atsaucās pulkvedis. „Pulka komandieris un ziņnesis."

„Nekustēties, līdz mēs jūs nebūsim apskatījuši."

No nakts tumsas iznira tumši stāvi, vīri ar durkļiem un kāds vīrs, kas uzstājās kā virsnieks. Viņi pazina pulkvedi no viņa sirmajiem matiem — cīņā ar vācu patruļu viņš bija pazaudējis savu bruņu cepuri — un virsnieks sāka paskaidrot, kā zaudēta farma.

„Tas vairs nav no svara!" asi noteica pulkvedis. „Kas darīts, lai to atgūtu?"

„Redziet, sēr," noraizējies sacīja virsnieks, „man še tikai viens vai divi vadi un mēs gaidam dienas gaismu. Še mēs esam aizsargāti no ložmetēju uguns. Ja mēs dzirdam kādu nākam, tad mēs varam vienkārši šaut nāceju virzienā. Vācieši var nākt tikai no vienas puses, jo pirmā bataljona atliekas ir uz celiņa aiz mums un friči no tās puses nevar nākt."

„Nākiet man līdzi," sacīja pulkvedis. „Iesim apskatīsim karavīrus uz celiņa. Vai friči jūs ir traucējuši?"

„Nē, sēr."

„Nu labi, aizvediet mūs uz celiņa."

Brītiņu valdīja klusums, jo virsnieks nemaz netaisījās uz iešanu.

„Nākiet, nākiet," asi sacīja pulkvedis, „ko jūs gaidiet?"

„Redziet, sēr," sacīja virsnieks, vairāk noraizējies nekā jebkad, „nezinu, vai es to varēšu atrast tumsā."

„Bā! Šņāca pulkvedis. „Kram, vai jūs man varēsiet sameklēt šo celiņu?"

„Domāju, ka varēšu," atbildēja Etans. „Tagad es zinu, kur es atrodos."

„Nu, tad iesim! Nākiet mums līdzi, kaptein. Pieaiciniet arī savu ziņnesi."

Grupa devās uz priekšu pa ceļu un šautenes laides atsitiens pret akmeņiem vai arī sausa ieklepošanās rādīja, kur abi vadi atraduši patvērumu aiz kokiem vai grāvmalā. Īsi pirms rīta ausmas nakts kļuva vēl tumšāka un caur slapjiem formas tērpiem vējš grieza kā zobens. Etans apstājās ik pēc nedaudz soļiem un tādēļ grupa tikai lēnām virzījās uz priekšu.

„Kas par lietu?" beidzot jautāja pulkvedis. „Kādēļ jūs mūs tā uzkavējiet?"

„Es aptaustu kokus," sacīja Etans. „Gar mazo celiņu sastādītas mazas ābelītes un tiklīdz es vienu no tām sataustīšu, es droši zināšu, ka esam pienākuši pie mazā celiņa."

Viņi turpināja savu ceļu. Kokus taustīdams Etans beidzot nonāca pie mazā ceļa. Pārējie tumsā to nebūt neatšķīra no jebkuras citas vietas un piesardzīgi sekoja Etanam, taustīdami ar kājām ceļu, lai pasargātos no iekrišanas grāvī. Tomēr grāvja še nebija, bet gan bija tilts. Soļojot ceļa dubļi šļakstēja un jau pēc īsa brītiņa sardze viņiem uzsauca.

„Kas še komandē?" jautāja pulkvedis pēc tam, kad sardze bija pārliecinājusies par viņa personību.

„Majors Skotts, sēr."

„Ataiciniet viņu šurp."

Dubļi šļakstēja, tad šļakstēšana kļuva vēl skaļāka un bija dzirdāma kāda steidzīgi pienākuša vīra smagā elsošana. „Vai pulkvedis šeit?" kāds jautāja. „Esmu majors Skotts."

„Jā, esmu šeit," sacīja pulkvedis. „Kādi jūsu nodomi, major?"

„Esmu nodomājis sagaidīt rīta gaismu un tad atkāpties," sacīja majors. „Tik lielā tumsā es nekā nevaru darīt; mēs vienkārši apmaldītos. Naktī friči izspiedušies cauri un mums jau bija daži zaudējumi no kreisās aizmugures. Dienai austot atkāpušies un izlīdzinājuši fronti, mēs varēsim nodibināt sakarus ar artileriju un vēlāk, šodien, bet varbūt arī rītdien — "

10. Cēsu aizsargu pulka ārstu un farmaceitu apspriedes dalībnieki.

mītīgi. Karavīri krita, citi meklēja patvērumu aiz kokiem vai arī aiz mūra vaļņa. Tur viņi arī palika. Arvien vairāk karavīru tur salasījās, meklēdami patvērumu līdzīgi aitām no zibeņā. Virzīšanās uz priekšu izbeidzās. Vietām karavīri pa vieam vai pa diviem sāka lēnām virzīties atpakaļ uz lielceļa pusi, kur viņiem bija zināma dziļa grava. Farmā komandējošais vācietis noskārta, ka nobriedis īstais pretuzbrukuma brīdis. Masu uzbru-

„Atkāpties, pie joda!" kliedza pulkvedis. „Tiklīdz būs tik gaišs, ka daudzmaz varēs saredzēt, mums jāizdara trieciens pret farmu un jāizsviež no turienes friči un kaut mums arī būtu jāstrādā ar ierakumu dunčiem! Mums nav daudz laika. Sagatavojaties, major. Kaptein, atgriežaties un nostādiet savus vīrus gatavībā uz ceļa. Viņi mums ievērojami palīdzēs."

Farma bija ciets rieksts. Tā atradās nogāzes augšējā malā un pie tās veda mazais ceļš. Ēkas bija betona četrstūris ar augstu valni. Sabiedroto armijas dzirdēja čukstam, ka visas šīs farmas esot cēluši vācu spiegi, kas darbojušies kā architekti. Kā tas arī nebūtu tomēr deviņos gadījumos no desmitiem farmas dzīvojamās ēkas, tā sakot, farmas stratēģiski vājākā daļa, atradās Vācijas pusē, bet gludie mūri bez logiem vērsās pret Franciju. Uz farmas jumta un kokos ap farmu bija novietoti ložmetēji. Ar šiem ložmetējiem naktī apšaudīja lielceļu. Ložmetēji atradās arī ielejā, uz pilsētas pusi, un no tiem amerikāņus apšaudīja no aizmugures. Friči bija izrakuši seklu tranšeju ziemeļaustrumu virzienā no farmas un dzīva uguns sagaidīja amerikāņus flangā, pēdējiem virzoties pa mazo ceļu un pār tīrumiem. Amerikāņi bija pavadījuši bezmiega nakti aukstā lietū un tagad, rīta gaismai austot, viņiem prāts lāga nenesās uz frontālu uzbrukumu apcietinātam punktam.

Ienaidnieka ložmetēji strādāja ne-

kums izvirzījās no seklās tranšejas; tā bija ātri tuvojošās kolona pelēkos tērpos, tikko saskatāma agrā rīta gaismā. Pavāja šauteņu uguns sagaidīja uzbrucējus. Amerikāņi sāka lēnām atkāpties, bet pēkšņi viņu vidū, pašā centrā, parādījās kāds vīrs, kas kliedza vislielākā niknumā.

„Uzmanību! Kurp, pie joda, jūs ejiet? Jūs, celaties augšā un cīnāties kā vīri! Ko jūs slapstaties aiz vaļņa? Vai jūs sevi turiet par čūskām?"

Karavīri, dzirdēdami šos saucienus, pārsteigti aplūkoja saucēju. Viņš bija noklāts dubļiem, kailu galvu un no sirmajiem, izspurušajiem matiem pilēja lietus ūdens. Viņam bija ievainots žods, kas tagad, piesarcis un uztūcis trīsreiz lielāks, deva viņam spocīgu izskatu. Asins no šā ievainojuma pārklāja viņa ierakuma mēteļa priekšu, kā arī labo piedurkni līdz elkonim, ar kuru viņš ievainojumu bija slaucījis. Karavīri pazina savu pulkvedi. Sava komandiera iespaidoti viņi vērsās pret tuvāk nākošiem vāciem un atklāja niknu uguni.

„Celaties kājās!" kliedza pulkvedis. „Virsū ienaidniekam! Vai pēc jūsu domām, durklis jums ir zobu tīrīšanai?" Viņš uzrāva kājās kādu karavīru un stūma viņu uz ienaidnieka pusi. Kādu aiz kokiem paslēpušos grupu viņš iztrieca ārā ar kājām sperdams un lādēdamies. Citi paši bēga no viņa. Vācu kolona sasniedza akmeņu valni, plūda tam pāri un piepildīja mazo ceļu. Uz priekšu nākošie vācieši un

amerikāņi pēkšņi saplūda kopā, līdzīgi divām futbola komandām spēles sākumā.

Vācu pretuzbrukuma sistēmai ir divas galvenās vājības. Uzbrucēji bieži vien nostājās priekšā savai ložmetēju balss pārspēja kaujas troksni un pulkveža sirmā galva bija redzama ienaidnieka vidū, mirdzoša kā bruņinieka spalvu pušķis. Viņi redzēja pulkvedi izraujam kādam vācietim šauteni no rokām un salauzām to pret tās īpašnie-

No finanču ministrijas iegūtais, Bauskas aizs. pulka nams.

uguni, tādā kārtā atņemot spēku galvenam uzbrukuma ierocim, un ja uzbrukums uzduras nopietnai pretestībai, sākas tuvcīņa, ierinda ir lauzta un satricinājuma un masas iespaids iet pilnīgi zudumā. Uzbrukums vairs neatstāj sitošas dūres, bet gan tverošas rokas iespaidu.

Amerikāņu pulkvedis savus karavīrus satracināja vislielākā mērā. Viņa ka galvu. Vācieši metās atpakaļ, cerībā atsegt ceļu ložmetēju ugunij no seklās tranšejas, bet abi vadi no lielceļa bija jau pārgājuši pār tīrumu un uzbrukuši tranšejai no sāniem. Cīņa turpinājās ap farmas stūri.

Vārti stāvēja atvērti, domājams lai ļautu vāciešiem atkāpties, vai arī pastiprinājumiem iznākt ārā. Pa šiem vārtiem iedrāzās vāci, kā arī amerikāņi ar savu pulkvedi priekšgalā. Pulkvedis bija kautkur uzķēris vācu dzelonđrāšu dzelzstabu ar korķa vīļķim līdzīgu galu un trīs riņķiem otrā galā, dzeloņdrāšu piestiprināšanai. To viņš lietoja kā kaujas vāli. Viņš nedomāja par pistolēm vai rokas granātām, bet gan vēlējās ienaidniekus lielā skaitā, lai ar katru savas improvizētās kaujas vāles belzienu pagāstu gar zemi vairākus. Viņa karavīri sekoja viņam skaļi kliegdami. Viņi ielauzās kūtī, norāva logiem slēģus, šāva caur griestiem kūtsaugšā, kur atradās siens. Ar diviem sitieniem pulkvedis izsita nama durvis un nogalināja tur atrodošos ložmetējniekus. Vēl daži šāvieni, daži kliedzieni un farma bija atgūta.

„Tā!" pulkvedis sacīja mazliet gurdeni. „Es parādīšu, kas šeit komandē." Viņš gurdeni atspiedās uz sava dzelzs staba. Karavīri steigšus atstiepa no piesmirdušās virtuves galdu un krēslu un pulkvedis smagi atkrita krēslā. „Varbūt jūs man ataicinātu ārstu?" viņš sacīja. „Mans žods sāp."

Karavīri izklīda, lai steigšus sagatavotu farmu varbūtējam pretuzbrukumam. Farmā sanesa atņemtos ložmetējus, lielos vārtus aizvēra un aizbarikādēja, sadalīja municiju, izraudzīja šaujamos caurumus un sagatavoja papirosus.

„Hē!" pēkšņi kāds sauca uz jumta. „Tur nāk mūsu karavīri!"

Pie vārtiem kāds klauvēja un tie, kas piesteidzās pie vārtiem, ieraudzīja karavīrus lielā skaitā nākam pār tīrumiem. Tie bija divi svaigi bataljoni, ko brigādes komandieris bija atsūtījis stāvokļa atjaunošanai. Šie bataljoni gāja tālāk, meklēdami mežos ienaidnieku, bet viņu artilerijas sakarnieki, daži signālisti ar telefona vadiem un ārstu nodaļa palika farmā. Pulkvedis vēl arvien sēdēja pie sava galda pagalmā un tikldz telefona satiksmi atjaunoja, personīgi paziņoja brigādes komandierim, ka farma atgūta.

No angļu valodas tulkojis

K. Vilde.

Notikumi un atceres janvāra mēnesī

1. janvārī 1890. g. dzimis **Eduards Rapss**, Aizsargu štaba organizācijas daļas priekšnieks.

4. janvārī 1622. g. Gustavs Ādolfs ieņem Valmieru.

6. janvārī 1882. g. dzimis pulkvedis **Oskars Kalpaks**, Meirānu pag. Liepsalās. Kaujā kritis pie Airītes 1919. g.

7. janvārī 1862. g. dzimis mūsu vecākais žurnālists **Pēteris Lasis.**

10. janvārī 1905. g. miris komponists **Baumaņu Kārlis**, mūsu tautas lūgšanas autors. Dzimis 1835. g.

11. janvārī 1900. g. dzimis kapt.-ltn. **Vilis Grīvāns**, Dzelzceļu aizsargu pulka komandieŗa palīgs.

12. janvārī 1887. g. dzimis **Skuju Frīdis (G. Mīlbergs)**, rakstnieks.

12. janvārī 1876. g. dzimis **Jānis Akurāters**, rakstnieks.

12. janvārī 1920. g. dibināts Zemgales artilērijas pulks.

13. janvārī 1931. g. miris prof. **Kārlis Balodis**, dzimis 1864. g.

13. janvārī 1933. g. miris ģenerālis **Dāvids Sīmansons**, bij. aps. ministrs, dzimis 1859.. g.

14. janvārī 1919. g. miris rakstnieks **Edvards Vulfs** (Puliera padēls), dz. 1886. g.

15. janvārī 1881. g. dzimis rakstnieks **Pēteris Birkerts.**

15. janvārī 1895. g. dzimis **Kārlis Lapiņš** (Merts), rakstnieks.

16. janvārī 1928. g. miris pulkvedis **Jorģis Zemitāns**, Latvijas ziemeļarmijas organizētājs.

18. janvārī 1863. g. dzimis rakstnieks, prof. **Fr. Adamovičs**, izglītības ministrs.

19. janvārī 1891. g. dzimis **Alfreds Prauliņš**, 8. Valmieras aizsargu pulka komandieris.

20. janvārī 1886. g. dzimis pulkvedis **Kārlis Šāberts.**

23. janvārī 1893. g. dzimis **Bernhards Einbergs**, satiksmes ministrs.

24. janvārī 1892. g. dzimis **Jānis Anšmits**, Administratīvā dep-ta direktors.

25. janvārī 1890. g. dzimis **Alfreds Baltiņš**, 2. Ventspils aizsargu pulka kom-ra palīgs.

25. janvārī 1890. g. dzimis **Jāzeps Kalve**, 14. Kuldīgas aizsargu pulka komandieris.

28. janvārī 1875. g. dzimis rakstnieks-vēsturnieks **Roberts Klaustiņš.**

28. janvārī 1894. g. dzimis **Jānis Zvirbulis**, Madonas aizsargu pulka komandieŗa palīgs.

30. janvārī 1894. g. dzimis pulkvedis **Jānis Liepiņš**, 9. Rēzeknes kājnieku pulka komandieris. **K. O.**

ĀRVALSTU AIZSARGU DOMAS

Mūsu sabiedroto aizsargu 10 gadu darbības atcere.

„KAITSE KODU“ Nr. 22.

Žurnāls veltīts igauņu aizsargu organizācijas **10 gadu darbības atcerei.**

Ievadā ģenerālmajora **Roskas** uzsaukums. — 10 gadi pagājuši no tās dienas, kad sveša un naidīga vara gribēju-si igauņiem uzspiest savu gribu. Upuŗus nesot, par uzvarētāju palicis tas, kam jābūt saimniekam. Ar nožēlošanu jākonstatē, ka atradušies igauņi, kas bija gatavi citus igauņus nokaut, tikai svešas, maldīgas mācības pēc. Ja igauņus, kas ņēma dalību komūnistu apvērsuma organizēšanā un izvešanā, nevar skaitīt pie slimiem, tad tā mācība, kas noveda pie savu tautas brāļu nokaušanas, jāatzist par noziedzīgu un kaitīgu.

Tādas mācības jāņem nopietni, un pret tām jāuzstājas, sakopojot visus spēkus. Kavēšanās tādos gadījumos ir bīstama. Jārūpējas, lai igauņu rindās nākotnē nerastos nodevēji — brāļu slepkavas. Šeit ir skolai, ģimenei un mums visiem lieli pienākumi. 1924. g. **1. decembŗa šāvieni** pamodināja igauņu tautu no sapņiem un uzveda atpakaļ uz pareizā attīstības ceļa. Dzima aizsargi. **Aizsargu uzdevums** ir: pašaizsardzība, savas tautas un valsts aizsardzība, un šai domai jābūt aizsargu organizācijas pamatos.

Ja mūsu spēki būs par vājiem apkaŗot svešas mācības, un tās sāks apdraudēt mūsu mieru, tad, jo stiprāki būs naidīgie spēki, jo stiprāki turēsim rokās ieročus. Tas ir tikai pašaizsardzība. Un, ja kur sāksies cīņa, mēs nedrīkstam uzdot. Mums jāpaliek par uzvarētājiem.

Juhan Müller — **Noskaņojums Tartū 1924. gada rudenī.** Toreiz visur valdīja bažas par valsts turpmāko likteni. Komūnistu aģitācija gāja plašumā. Tartū atklāja plašu komūnistu zemgrīdas organizāciju, kuŗas lietiškie pierādījumi liecināja, ka komūnistu nodomos ir laupīt igauņiem neatkarību. Arī armijā plašā mērā tika piekopta komūnistu propaganda. Naidīgā propaganda visur atstāja savu ietekmi un visur pacēlās jautājums, kas būs rītdien. Paklusām sāka organizēties aizsargi, lai gan politiskās aprindās viņus neieredzēja. 1. decembris deva reālus faktus un jaunus spēkus aizsargu organizācijas izveidošanā.

Aizsargu uzdevumi — skats aizsargu organizācijas attīstībā.

Desmit soļi noietā ceļa. Desmit gadi aizsargu saimniecībā.

Pamati aizsargu saimniecībai likti 1925. g. 2. februārī, kad arī apstiprināti aizsargu organizācijas statūti. Valdība nolēma dot aizsargiem valsts pabalstu, uzliekot šinī nolūkā pilsoņiem sevišķu nodokli. Šādā ceļā cerēja iekasēt 3.000.000 kr. Tā kā summas sāka ienākt tikai ar 1925. g. 1. maiju, tad līdz tam laikam nepieciešamo izdevumu segšanai izdarīja aizņēmumu no kaŗa ministrijas kreditiem. Četru gadu laikā aizsargi saņēma pabalstu 2.500.000 kr. apmērā, un tas ir bijis pirmais etaps aizsargu saimniecībā. Parlaments, sākot ar 1929. g. 1. aprīli, atvēlēja organizācijai pabalstu ikgadus 650.000 kr. apmērā, un 10 gadu laikā aizsargu organizācija ir saņēmusi **valsts pabalstu** 5.800.000 kr. apmērā. Uz 1934. g. 31. martu aizsargu organizācijai ir **vērtības** 4.374.228 kr. apmērā, kas pārsniedz 50 proc. no visiem aizsargu ieņēmumiem.

Artilerija un jātnieki aizsargu pag. rudens manevros.

Baterijas bija savāktas pa dzelzsceļu. Brauciens uz manevriem un atpakaļ noritējis priekšzīmīgā kārtībā. Pie iekraušanas vecākie un piedzīvojumiem bagātākie aizsargi bija labs paraugs jaunākiem.

Pa **zemesceļiem** baterijas pārvietotas dažādi: ar zirgiem, traktoriem, uz auto un aiz auto, uz artilerijas divričiem. Bateriju novietošana pozicijās stipri atkarājusies no transportēšanas veida. Auto baterijas nav varējušas ieņemt pozicijas sliktu ceļu rajonos, bet pie labiem ceļiem labas artilerijas pozicijas ir bijis grūti atrast. Gājienos daudz grēkots pret gājiena disciplīnu, un ļoti maz rūpējās par zirgiem. Maskēšanās gājiena laikā bija laba. Vēlams biežāki izdarīt gājiena vingrinājumus. Ļoti daudz grēkots arī pie lielgabalu novietošanas pozicijās, kā arī pie pcziciju atstāšanas. Numuri pie lielgabaliem darbojušies labi. Dažas baterijas bija labi apgādātas ar sakaru līdzekļiem, bet dažām pēdējie bija trūcīgi, no kā arī cietusi kaujas darbība. Kopdarbībā ar kājniekiem bija vēl daudz kas jāvēlas. Bieži vien kājnieki uzsāka kauju bez artilerijas uguns atbalsta. Tas pa daļai izskaidrojams ar **sakaru līdzekļu** trūkumu. Turpmāk kopdarbībai ar kājniekiem jāpiegriež vairāk vērības, kādēļ biežāki jāizdara ar kājniekiem kopējas taktiskas mācības. Manevru dalībniekos valdījusi laba griba, un visas priekšnieku pavēles centušies izpildīt pēc labākās apziņas.

No **jātniekiem** manevros ņēmuši dalību divi eskadroni, pa 80 jātnieku katrā. Zirgu materiāls bijis apmierinošs. Tomēr 10 proc. paņēmuši uz manevriem līdzi vecus un vājus zirgus. Daudziem sedli bijuši ļoti sliktā stāvoklī. Apmācība jāšanā bijusi dažāda. Bija ļoti labi jātnieki, bet bija arī tādi, kas spēruši pirmos soļus uz zirga. Tas tādēļ, ka aizsargiem jātnieki komplektēti no visu ieroču šķiru pārstāvjiem, kam bijusi interese un iespējamība jāt. Vispārējs iespaids bijis, ka jātnieki ir maz jājuši. Arī **taktiskā sagatavošanā** bija zināmi trūkumi.

Igaunijas **aizsargu rudens manevri** devuši daudz vērtīgu norādījumu aizsargu apmācībai un turpmākai organizēšanai. Manevros novērotie trūkumi pa daļai izskaidrojami arī ar **slapjo rudens laiku**, kā arī ar trūkumiem aizsargu apbruņojumā un apgādē. **Kapt. Opm.**

„Kaitse Kodu“ Nr. 21.

Žurnāls savu lielāko daļu velta Tallinnas „Kalevi“ aizsargiem viņu 10. gada svētku gadījumā. Žurnālā ievadā Igaunijas aizsargu priekšnieka ģenerālmajora Roskas uzsaukums — **„Visu par dzimteni“.** Uzsaukumā aizsargu priekšnieks sveicina Kalevi aizsargus 10. gada svētkos un pateicās par veikto darbu dzimtenes labā. E. Pētersons — **„Sitiens ar klinšaino dūri“.** Raksta autors atcerās Tallinnas aizsargu organizācijas nodibināšanos 1924. g. 1. decembrī, kas bija liktenīgs Igaunijas valsts dzīvē un piedeva lielu sparu aizsargu organizācijas izveidošanai.

R. Stockby — **„Pāri desmitā gada sliegsnim.“** **R. Kuuskmaa — „10 gadi Kalevi aizsargu pēcnācēju rindās.“**

— „Skats Kalevi aizsargu darbā.“

—„Parallēles iz Latvijas un Igaunijas vēstures.“

Raksts ievietots sakarā ar Latvijas 16. neatkarības gada svētkiem.

Dzīve kaimiņos saistījusi latviešu un igauņu tautas kopējiem liktenim. Senos laikos abas tautas dzīvo savrūpēji un katra veido savu neatkarīgu dzīvi. Tomēr arī tad atrodam ārējos faktorus, kas iespaido abu tautu dzīvi. Raksti par **Latvijas** un **Igaunijas** vēsturi uzglabājušies tikai no vēlākiem laikiem. Tur lasām par vēsturiskā laikmeta sākumu, vācu spiešanos uz austrumiem, kā sekas bija lībiešu, latviešu, sēļu un zemgaļu pakļaušana vācu varai un kristīšana. Tāpat vācieši salauž arī igauņu pretestību.

16. gadu simtenī latviešu un igauņu zemnieki galīgi zaudē kustības brīvību un tiesību uz zemi.

Nāk Vidzemē un Igaunijā zviedru laiki, zemnieki brīvāki uzelpo, bet pēc neilgas zviedru valdīšanas sākās krievu laiki, kas atdod muižniekiem atpakaļ tās tiesības, kuras zviedri bija ierobežojuši. Neskatoties uz vergu laikiem kā Latvijā, tā arī Igaunijā paceļ balsis vesela rinda mācītāju, rakstnieku un žurnālistu, par apspiestās tautas stāvokļa uzlabošanu. Gandrīz vienā laikā atcel dzimtsbūšanu Latvijā un Igaunijā (1816.—1819. g.) 1905. g. un 1917. g. revo-

lūcijās aktīvu lomu ņem arī latviešu un igauņu tautas un lielās krievu revolūcijas virpulī izcīna savu neatkarību un brīvību. **Kapt. O.**

Lietuvju aizsargu (šauļu) nedēļas žurnāls „Trimitas" pag. g. 45., 46., 47. un 48. nr. Žurnāla atbild. redaktors **Vincas Daudzvardas.**

Vyt. Augustaukas. Politiskā audzināšana. Rakstā aizrādīts, ka tautiskā un politiskā audzināšana papildina viena otru. Autors pierāda, ka valstiskais, t. i. politiskais, pienākums attaisnojams. Pati valsts esamība ir organizēta spēka izpausme. Apmācīt jaunatni tikai ierindai un ieroču lietošanai — daudz par maz, jāpanāk, lai jaunatne uz brīves iekarotājiem neskatītos vergu acīm, bet būtu apņēmusies drošsirdīgi aizstāvēt savu valsti. Tautiskā audzināšana grib panākt, lai katrs pazītu savu valsti, viņas daiļumu. Politiskā — vairāk pastrīpo iemīļotās valsts uzticamību.

Inž. pltn. Kareiva. Bērnu sagatavošana ķīmiskai aizsardzībai. Autors saka, ka šī jautājuma attiecināšana uz pieaugušiem puslīdz noskaidrota, bet jāpadomā arī par bērniem un jaunatni. Tālāk autors apskata šī jautājuma atrisināšanas mēģinājumus ārzemēs. Sīki apraksta franču pirmā šūpuļa-slēptuves paraugu, krievu „DP" (Djietskij Protivogaz) gāzmasku un vācu gāzmasku bērniem, ar caurspīdīgu sejas segu. Raksts illūstrēts vairākiem uzņēmumiem.

Pltn. Č. Kairinkštis. Īstā varenība. Raksts iesākas Viktora Igo vārdiem, ka valsts varenība nav jāmērī skaitļiem, tāpat cilvēka varenība neizpaužas viņa augumā. Varenības vienīgais mērs — prāta godīguma daudzums. Tālāk autors apskata divu, augumā mazu, cilvēku dzīvi un darbus: Napoleona un Mahatma Gandhi. Kurš no viņiem varenāks? Autors noteikti simpatizē Gandhi, kas nabags, noplīsis, pat smieklīgs izskatā, bet ar savu prātu, savu godīgumu, savu mācību valda pār dažiem simtiem miljonu indiešu. Autors saka, ka tādi domātāji, kā Mahomets, Confūcius un Budda, vairāk saviļņoja pasauli, par Aleksandru Lielo, Čingishanu vai Napoleonu.

Valsts prezidenta A. Smetonas runa armijas jubilejas dienā, iesvētot Lietuvas Nezināmā kareivja kapu Kauņā — Armija — mūsu brīvības pamats. Runa iespiesta pilnībā.

Latvijas 16 gadu neatkarības un atbrīvošanas atcere Kauņā.

Galv. štaba priekšnieka, ģen.-št. plkv. **Raštikis** runa pie Nezināmā kareivja kapa: Vienotība un stipra armija — mūsu brīves un neatkarības pamats.

Bez tam, katrā numurā, vairāki sīkāki raksti, Klaipēdas un Viļņas apgabala nodaļas, zemkopība, lietuvji svešumā, plaša aizsardžu nodaļa, notikumi aizsargos un armijā, dažādas ziņas, sporta ziņas un bibliografija. **J. B.**

„Trimitas" 49. un 50. nr.

Nr. 49. galvenā kārtā ziedots **Somijai,** sakarā ar viņas atbrīvošanas svētku atceri. Pltn. Kalmantas, lietuvju-somu biedrības priekšsēdētājs, rakstā „Eläköön Suomi!" izceļ somu lielo pašuzupurēšanos brīvības cīņās. Aizrāda, ka lietuvji daudz no somiem var mācīties. Lai gan Lietuvu un Somiju šķir liels territoriāls attālums, tomēr abu valšķu starpā ir daudz kas radniecīgs. Raksts beidzas sirsnīgiem novēlējumiem Somijai un viņas vadoņiem. — Māc. Rolf Tiivola: Somijas prezidents Pelvo Elind Svinhufvūd. Valsts prezidenta sīka biografija. — A. Gernetas: Somu aizsargu pirmā rota. — Dr. R. Oeller: Somijas aizsargu organizācijas sākums. — Raksti bagātīgi illūstrēti Somijas valstsvīru ģīmetnēm un uzņēmumiem no aizsargu dzīves.

Valsts prezidenta runa 8. decembrī, atceroties Lietuvju komitejas 20 gadu jubileju.

V. B-nas: Kaujās ar bermontiešiem piedalījās lietuvju aizsargi. 2/3 bermontiešu atradās Jelgavas-Rīgas, bet 1/3 — Šauļi-Radviliški rajonos. Šauļu un Telšu komandantūras bija pārāk vājas un tika izklīdinātas. Lietuvju galv. spēki bija aizņemti cīņās ar lieliniekiem. Lai kautcik pretotos bermontiešiem, noorganizējās partizāņu rotas, no kurām dažas paklausīja Šauļos nodibinātā aizsargu štaba rīkojumiem. Cīņas sākās vienlaicīgi ar bermontiešu uzbrukumu Rīgas frontē. Šauļu rajonā novembrī notika sīvas cīņas, un jau 15. decembrī Lietuvas territorijā nebija vairs neviena bermontieša.

Katrā numurā nodaļas Klaipēdai, Viļņai, aizsardzēm, armijai, sportam un bibliografijai. **J. B.**

„Strzelce" Nr. 49. 1934. g. dec.

Ievadā poļu aizsargu vadība norāda uz nevēlāmo parādību, ka daļa jaunatnes, kura pirms karadienesta ir bijusi **aizsargu organizācijā,** pēc dienesta turp vairs **neatgriežas,** bet meklē sev citu sabiedrību. Tiek atgādināts, **ka viens no aizsargu organizācijas pamatuzdevumiem ir — izaudzināt priekšzīmīgus pilsoņus.** Sakarā ar šo uzdevumu un nolūku katrai aizsargu organizācijas vienībai katrs jauns biedrs, no pirmās iestāšanās dienas, esot jāpiesātina ar **aizsargu ideoloģiju,** padarot to par 100% aizsargu, kura nākotnes vēlēšanās lai būtu — **palikt aizsargam visu mūžu.**

Gadījumi, kad aizsargi pēc kara dienesta vairs neatgriežoties atpakaļ savās vienībās, esot izskaidrojami pa daļai ar to, ka bieži vien nodaļu vadība padarot mazvērtīgu pilsoniskās audzināšanas uzdevumu un saturu, aprobežojoties ar **frazeoloģiju,** vai saprotot visu pilsonisko audzināšanu, kā nodarbošanos sporta kurpēs. Bez tam kā uz otru iemeslu norāda uz to apstākli, ka jauneklis karadienestā iegūstot jaunas atziņas, kļūstot „redzīgāks" un, ja pārnākot no kara dienesta, tos savā vecā vienībā nerodot sev piemērota darba un interešu apmierinājuma, tas meklējot to citur. Uzsver, ka nepieciešami radīt vai **pārveidot aizsargu organizācijas formas un dzīvi tā,** lai vecākos un spējīgākos aizsargus ilgstoši saistītu pie viņa vienības, vairojot ar to aizargu organizācijas spēku.

Tālāk seko raksts **„Kā radies īsts pilsonis",** kas var arī mūs interesēt. Rakstā salīdzināti nesenie klaušu laiki ar tagadējiem laikiem un piezīmēts, ka vēl tagad, lasot uzsaukumu „visiem valsts pilsoņiem", viens otrs no vecākās paaudzes šauboties, vai uz viņu arī attiecas, jo senāk šis vārds „pilsonis" netika attiecināts uz visiem valsts iedzīvotājiem, bet gan tikai uz augstākām kārtām. Rakstā pasvītro, ka Polijā vēl pastāvot zināms antagonisms strap šļachtu (muižniecību) un zemniecību un esot aizsargu nodaļas, kuras dibinātas ar zemnieku-kalpu dēlu centību un ierosmi, bet iedzīvotāji — muižniecības piederīgie — negribot tādā vienībā iestāties un censoties nodibināt savas īpašas vienības. Šo parādību rakstā izskaidro ar pilsoniskās apziņas trūkumu.

Tālāk rakstā apskatīta **„pilsoņa" vēsturiskā attīstības** gaita, sākot no franču lielās revolūcijas un Russo laikmeta līdz mūsu dienām. Cilvēks cerējis ar mašīnas palīdzību kļūt brīvs, bet nokļuvis jaunā verdzībā — radies proletāriāts un krasi nošķirtās iedzīvotāju šķiras. Šis stāvoklis novedis pie mirāža — parlamentārisma, kas spilgti izpaudies tūliņ pēc pasaules kara. Parlamentārismā patiesas brīvības un vienlīdzības esot bijis, varbūt, tikai tikdaudz, ka piedalīties vēlēšanās. Parlamentārisma vietā drīz vien Eiropā stājusies valdība bez parlamenta. Šis valdības nolūks — „iedzīvotāju kopdarbības organizēšana kopdzīvei nepieciešamo prasību apmierināšanai." Šinī jaunā valstī katrs iedzīvotājs atrodot savām spējām un zināšanām piemērotu vietu un taisni šajā

iekārtā ir redzams pilsonis vārda īstā nozīmē. Agrāk ministru prezidentam viņa „tauta" bija parlaments, bet tagad tauta tiešām ir tauta, jo valdībai ir tiešs, netraucēts un neliekuļots kontakts ar tautu.

Tālāk interesanti arī atzīmēt sīkāk **„Aizsargu slēpošanas veidus"** un sīkākus noteikumus, kas īsumā ir šādi: reida sākums 1935. g. 1. janvārī plkst. 9 no Drujas Polijas ziemeļos cauri visai Polijai līdz dienvidu daļai, kuŗu paredzēts veikt 34 dienās. Tajā pašā laikā otrs reids notiks gar Austrumu Karpatiem, kas veicams 30 dienās. Reids veicams stafetes kārtībā, katrā komandā ne mazāk kā 10 dalībnieku — slēpotāju. Pirms starta dalībniekus pārbauda ārsts. Slēpotājiem jāņem līdz muguras soma, sega un pārtika vienam pārgājienam, kas paredzēts dienā ap 40 klm. Bez tam katrā komandā jānes līdz slēpju remontam nepieciešamie skārda gabaliņi, siksniņas, nagliņas, saites un pirmās palīdzības sniegšanai nepieciešamie medikāmenti. Visiem dalībniekiem noteikts vienāds apģērbs.

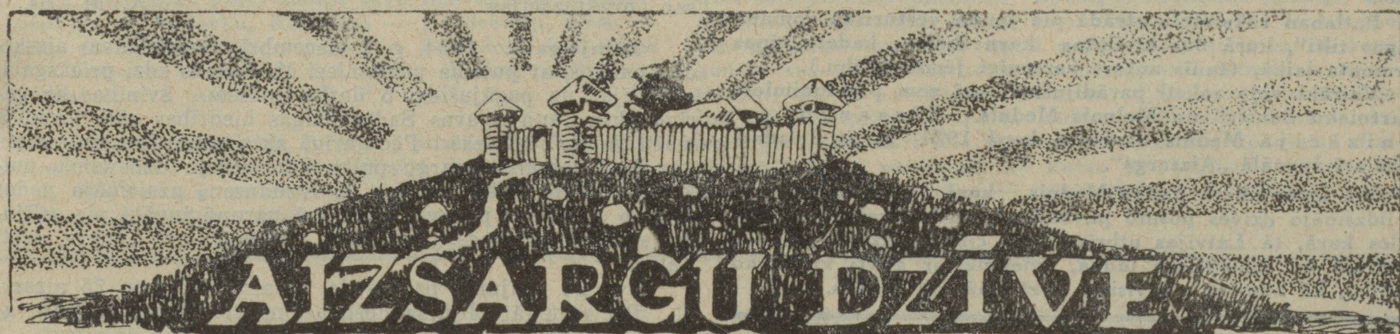
Katrai komandai jānes līdz „Stafetes dienas grāmata", kuŗu nodod kommisijai, ierodoties pēc pārgājiena norādītos etapa punktos. Kummisija dienas grāmatā ieraksta komandas ierašanās laiku, dalībnieku skaitu, ceļa un meteoroloģiskos apstākļus. Bez tam komanda nes līdz „Komandas kroniku", kuŗā ieraksta dalībnieku vārdus un citas svarīgas atzīmes. Šo kroniku komandas vecākais nes sev līdz, kamēr atgriežas vienībā, bet dienas grāmatu nodod pēdējai etapa kommisijai, kuŗa to piesūta Aizsargu štabam.

Uztura izdevumus ceļā sedz pats dalībnieks vai viņa vienība, bet par nakts mītņu ierīkošanu etapa punktos rūpējas etapa kommisija.

Ceļa kārtība: — startē visa komanda reizā, atstātēs 5 m, komandas vecākais priekšā, bet kā beidzamais iet viens no labākiem slēpotājiem, kuŗa uzdevums ir raudzīties, lai neviens dalībnieks nenoklīst, slimības jeb citu iemeslu dēļ nepaliek viens ceļā. Komandas uzdevums — noiet ceļu īsākā laikā, nezaudējot dalībniekus un ieturot norādīto kārtību. Ja gadās ceļa posmi, kur nevar slēpot, tad komanda noņem slēpes un iet kājām. Etapu (pārgājējiem) kommisiju sastāvs: 1) vietējās aizsargu nodaļas priekšnieks, 2) armijas pārstāvis, 3) vietējās pašvaldības un 4) vietējo sabiedrisko organizāciju pārstāvis un 5) ārsts. Visos etapa punktos iekārtots radio un tiek sniegtas ziņas par atsevišķu komandu sekmēm. Komanda, kas startējusi, nedrīkst ceļā atteikties no turpmākas līdzdalības.

Šim numuram ir bezmaksas pielikums — **„Mēneša kalendārs" — lauksaimnieku padomnieks** decembra mēnesim. Kalendāra saturs ļoti vispusīgs un tajā atrodami: norādījumi par saimnieciskiem darbiem decembrī, norādījumi par pašvaldību un draudžu budžetiem, par nodokļu maksājumiem decembrī, par parādu atvieglinājumiem lauksaimniekiem, par lauku jaunatnes apvienošnu, par mākslīgo mēslu patēriņu Polijā, kas pirms krizes 1928./29. g. ir bijis 1.420.000 tonnu, smagākā krīzes laikā 1932./33. g. noslīdējis uz 316.000 tonnu, bet 1933./34. g. atkal pieaudzis uz 365.000 tonnām. Tālāk apskatīts valsts pabalsts lauku ugunsdzēsējiem, veterinārie padomi lauksaimniekiem, norādījumi par lopu barību ziemā un paskaidrojumi par civīlstāvokļa aktiem.

Kapt. Kr.

Aizsargu tiesiskā stāvokļa tālāka nodrošināšana. Papildinājums noteikumos par ieroču lietošanu policijas darbībā.

18. decembra sēdē ministru kabinets nolēma papildināt noteikumu par ieroču lietošanu policijas darbībā 1. pantu (nosaka, kādos gadījumos policija var lietot ieročus) ar šādu piezīmi:

Šajā pantā norādītās tiesības iekšlietu ministra noteiktās robežās bauda arī **aizsargu organizāciju** dalībnieki, kad viņi izpilda pienākumus, kas uzlikti viņiem ar policijas iekārtas noteikumiem un ar iekšlietu ministra instrukciju, kuŗa izdota uz šo noteikumu pamata.

Šinī pat sēdē ministru kabinets nolēma **policijas iekārtas** 1. pantu papildināt ar šādu piezīmi:

Policijas dienesta personām pielīdzināmi **aizsargu organizācijas dalībnieki**, kad viņi izpilda savus aizsargu pienākumus. Kamēr nav izdots iekšlietu ministrijas iekārtas 6. pantā paredzētais sevišķais likums par aizsargu organizāciju, aizsargu, kā policijas papildspēka pienākumus un tiesības noteic iekšlietu ministrs ar instrukciju.

Pie šiem papildinājumiem iekšlietu ministrs **V. Gulbis** paskaidro:

Aizsargi, kā policijas papildspēks, bieži jāuzaicina pie dažādu noziegumu apkarošanas, arestēto pārvadāšanas, kratīšanām, kārtības uzturēšanai un citur. Nereti gadās, ka noziedznieks aizsargiem izrāda bruņotu pretošanos, un **izdara aizsargiem uzbrukumus** pie dienesta pienākumu izpildīšanas, vai arī **neklausa aizsargu likumīgiem dienesta rīkojumiem.** Pēc pastāvošiem aizsargu iekārtas likumiem tiem ir gan norādīti dienesta pienākumi, bet viņi tiesību ziņā nav pielīdzināti policijai, kādēļ nereti tiesās apsūdzības par pretošanos aizsargiem netika uzskatītas kā amatpersonu aizskāršana, vai amatpersonu rīkojumu neizpildīšana, bet šie nodarījumi tika kvalificēti kā privātrakstura konflikti, kuŗi vajājami privātsūdzības ceļā. Lai šos trūkumus novērstu un **aizsargus pie dienesta pienākumu izpildīšanas** pielīdzinātu policijai, bija nepieciešami papildināt policijas iekārtas likumu.

I Talsu aizsargu pulka

Nogales aizsargu un aizsardžu pulciņš rīkoja kopējus svētkus, kur viet. aizsargu nod. atzīmēja savu **15 gadu pastāvēšanu,** un aizsardzes oficiāli atklāja savu darbību.

Aizsargu un aizsardžu svinības klusajā Nogalē bija izsaukušas lielu patriotisku saviļņojumu. Jau no agra rīta pa

Uz 40 mūža gadiem, 31. dec., atskatījās 7. Valkas aizsargu pulka komandieŗa palīgs un rakstnieks V i l i s M e d n i s. Rakstnieka gaitas Mednis sācis 1916. g. beigās kā Latvju strēlnieku pulka virsnieks 3. Kurzemes strēlnieku pulka izdotā literāriskā žurnālā.

1918. g. atrazdamies Vācijā gūstā, uzrakstījis vairākas lugas, noveles un stāstus. Pirmie darbi atklātībā parādās provinces laikrakstā „Ogres straumē“ 1928. g., bet pirmo lielāko darbu — vēsturisko stāstu: „Invalida kaps“ izdod grāmatu izdevējs Lībeks Rīgā.

1929. g. Mednis nodibina un kā atbildīgais redaktors vairākus gadus vada laikrakstu „Zemgales Ziņas“. Daudz noveles un stāsti iespiesti laikrakstos „Ziemeļlatvija“ un „Valmierietis“. Latvijas brīvības cīnītāju biedrība „Ziemeļnieki“ izdevuši Viļa Medņa romānu „Tēvu zemes dēli“ divās daļās.

Patlaban rakstnieks strādā pie jauna vēsturiska romāna „Rīgas tilti“, kuŗā būs attēlotas kaŗa skolas kadetu cīņas Bermonta laikā, (tanīs autors personīgi jēmis dalību.).

Vairāki viņa raksti parādījušies arī zem pseidonimiem „Burtnieku Sencis“ un Melnais Mednis. A i z s a r g u o r g a n i z ā c i j ā Mednis darbojas kopš 1921. g. un līdzdarbojas arī žurnālā „Aizsargs“.

Pulka komandieŗa palīgs Mednis, kuŗš gandrīz visu savu līdzšinējo dzīves posmu pavadījis kaŗavīra gaitās, kā pasaules kaŗā, tā Latvijas atbrīvošanas cīņās, līdzdarbodamies kultūrālā un sabiedriskā laukā, vienmēr ir guvis vislielāko atzinību, kā humāns un visiem pretīmnākošs cilvēks.

---

ceļiem brauca aizsargi-dzes un pārējā tauta, traukdamies uz svinību vietu. Tur aizsargu-dzu goda sardze sagaidīja sava pulka komandieri, apr. priekšnieku **Kārkliņu**, kuŗš tieši no Tukuma aizsargu pulka manevriem ieradās Nogalē. Viņu sagaidīja uz pils terases arī „Vairāk gaismas“ koris, ar atdzimšanas himnu „Lai līgo lepna dziesma“, un aizsardzes komandierim pasniedza krāšņus rudens ziedus.

Telpas, kur notika svinības, bija dekorētas. Galvenās ieejas durvis bija rotātas ar uzrakstu: „Svētī, Dievs, šo zemi dzimto!“

Svinības iesākās ar garīgo aktu, ko izpildīja Ārlavas mācītājs Jēnichs, iesvētīdams jaunās tēvijas sardzes. Tad pulka k-ris Kārkliņš turēja plašu un spēcīgu runu par atdzimušo Latviju un aizsargu lomu viņā. Beigās viņš nolasīja svinīgo solījumu, ko parakstīja 16 nogalnieces - aizsardzes. Pēc tam par aizsargu organizācijas 15 gadu pastāvēšanu referēja aizs. štāba pārstāvis Ģevele, izceļot aizsargu neatsveŗamo nozīmi valsts iekšējās dzīves izveidē.

Oficiālai daļai beidzoties, sākās koncerts, kurā ņēma dalību „Vairāk gaismas“ koris, H. Grauzdiņš solo un ar savu sekstetu, V. Zapackis ar vijoli un E. Bacha — klavierēm. Programā bija ļoti noskaņota un patriotiskajiem svētkiem piemērota, tā kā daudz priekšnesumu uz publikas vēlēšanos nācās atkārtot. Pēc koncerta sekojošās kopvakariņās valdīja īsta latviešu sirsnība un omulība. Runāja pulka k-ris Kārkliņš, 2. bat. k-ris Veilands, 3. bat. k-ris Grosvalds u. c., cildinādami un pateikdamies enerģiskai aizsardžu priekšniecei, skol. Andersonei un viņas kolēģām, aizsargu nod. pr-kam Kristapsonam, kas gandrīz vienīgie Nogales sabiedriskās un kulturālās dzīves virzītāji.

Kandavā pašā Mārtiņu vakarā pagasta aizsardzes rīkoja savu pulciņa atklāšanas svētkus, kas izdevās necerēti kupli un jūsmīgi.

Vakara oficiālo daļu ievadīja pulka komandieris, apr. pr-ks Kārkliņš, raksturodams aizsardžu lomu valsts un aizsargu dzīvē. Tad sekoja apsveikumi. Personīgi sveica Talsu apr. vecākais Kuikulītis, Talsu policijas pr-ks Grēbers, apr. sekretārs Plācis, Valdeķu saimnieks un „Jaun. Ziņu“ izdevējs Benjāmiņš ar kdzi (pasniedzot 1000 ls naudas balvu), Kandavas pag. valdes vārdā darbv. Kroggzems u. c. Apsveicējiem sirsnīgi pateicās viet. aizsardžu priekšniece Brieža kdze un 1. jātn. esk. kom. Bergmanis.

Pēc tam sekoja koncerts, piedaloties Zemnieku drāmas koncertmāksliniekiem — Ērikai Veckalniņai (klavieres), Veltai Ozolei (dziesmas), Arnoldam Korneliusam (vijole), Arvīdam Štrausam (čello) un Jēkabam Kļaviņam (2. vij.). Mākslinieku devas klausītājus necerēti iejūsmoja un tiksmināja. Neizpalika arī tradicionālā Mārtiņu zoss un deju prieki, kas kopumā vakaru padarīja reti sirsnīgu un omulīgu. Apmeklētāju bija vairāk par 400 personu, kas Kandavā ilgi neredzēts.

Kaŗa spēles rīkoja pulka 2. bataljona 22 virsnieki Kandavā. Spēles vadīja 4. Valmieras kājnieku pulka virsnieks, un tās noritēja ļoti raiti un saistoši. Tās noslēdzās plkst. 7 vakarā, pēc kam visa virsniecība piedalījās Kandavas aizsardžu pulciņa rīkotā Mārtiņu vakarā — koncertā. Viesu starpā, tāpat arī kaŗa spēlēs, bija arī pulka k-ris Kārkliņš, viņa palīgs Avens, 2. bat. kom. Veilands.

18. novembŗa svinības 1. Talsu aizsargu pulks, tāpat kā pārējie, rīkoja ne vairs tikai pilsētās, bet arī katrā pagastā. Svinības šogad, kad valsts 16. šūpuļdiena laimīgā kārtā iekrita atjaunotajā Latvijā, noritēja vēl nepiedzīvota sajūsmā un vienprātībā. Galvenie svētku rīkotāji visur bija aizsargi, kopā ar Brīvības pieminekļa komiteju un sab. organizācijas.

A. M—tis.

Jaunjelgavā. 1934. g. 2. decembrī, Jaunjelgavas aizsardžu pulciņš, ar pulciņa priekšnieci M. Kulovs kdzi priekšgalā, atskatījās uz pagājušiem 5 darba gadiem. Švinības ar garīgo aktu Jaunjelgavas Sadraudzīgās biedrības zālē ievadīja mācītājs A. Zemnieks. Pēc garīgā akta aizsardzes un aizsargus 4. Jēkabpils aizsargu pulka komandieŗa uzdevumā, pulka kultūrālās daļas vadītājs T. Ermansons uzaicināja nodot svinīgo solījumu, pakavējoties savā uzrunā tuvāki pie solījuma svētuma nozīmes, noslēdzot uzrunu ar „Dievs, svētī Latviju!“

Svinīgo solījumu parakstīja 15 aizsardzes un 25 aizsargi. Pēc svinīgā solījuma došanas, nodziedāja Jaunjelgavas aizsargu vīru koŗa pavadījumā, „Lai līgo lepna dziesma“. — Aizsardžu pulciņu viņa pastāvēšanas 5 gadu svētkos apsveica iekšlietu viceministŗa A. Bērziņa uzdevumā K. Kocha kgs un aicināja netaupīt spēkus un pūles atdzimušās Latvijas labklājības veicināšanai un vairošanai. Sveicienu 4. Jēkabpils aizsargu pulka komandieŗa vārdā nesa pulka kult. daļas vadītājs T. Ermansons, no štaba aizsardžu pulciņa pr-ce H. Ērglis jkdze, apkārtējās aizsargu nodaļas un aizsardžu pulciņi, Jaunjelgavas pilsētas galva J. Plostiņš un d. c.

Sarīkojumu ar jauki nodziedādām dziesmām kuplināja Jaunjelgavas aizsargu vīru koris K. Krūmiņa vadībā. Dziesmām sekoja ,vietējo spēku izpildījumā, R. Adama vadībā K. Tumila „Aust Jaunais rīts (15.-16. maija ieskaņa), kuŗu publika uzņēma ar nedalītu piekrišanu.

Mālpils aizsargu nodaļas 15 gadu svētki.

Mālpils aizsargu nodaļa pieder pie sava pulka rosīgākām vienībām. Nodaļā augsti izkopta nacionāla apziņa, patriotisms. Augsti vērtējama arī tās kultūrālā pašdarbība. Spilgts patriotiskas atsaucības piemērs bija Brāļu kapu ierīkošana pasaules kaŗā kritušiem cīnītājiem (galv.

Aizsargu fiziskās audzināšanas kursu atklāšanas dalībnieki

No kreisās: Lapiņš, Krauze, Pubuls, štaba organ. daļas priekšnieks Ed. Rapss, iekšlietu viceministrs A. Bērziņš, plkv.-ltn. Prauls, aizsargu štaba sporta instr. Polis, štaba apmāc. daļas pr-ks kapt. R. Rusmanis, kapt. Lietuvietis un kom. Jozefs.

Fiziskās audzināšanas kursi aizsargu pulka sporta instruktoriem Rīgā, no 3.—8. janvārim izvērtās par ievērojamu notikumu mūsu aizsargu dzīvē. Kursos piedalījās pavisam 54 aizsargi. Laba daļa no tiem plašākai sporta publikai jau pazīstami sporta un fiziskās audzināšanas darbinieki. Tā Valmieras pulks sūtījis savu instruktoru Traubergu, Liepājas — Malovku, Rēzeknes — Švedrēviču, Cēsu — Ķirkumu, dzelzceļu aizsargu pulks — Pechaku, bet Rīgas pulks — Erdmani ar palīgu — Lapiņu. Kursus vadīja aizsargu štaba sporta instruktors P. Polis.

Kursu svinīgo atklāšanu, 3. janv., pilsētas 1. ģimnazijas vingrotavā ar savu klātbūtni pagodināja iekšlietu viceministrs A. Bērziņš un aizsargu priekšnieks pulkv.-ltn. Prauls ar augstākiem štaba virsniekiem. Apsveicot aizsargu sporta instruktorus, viceministrs starp citu teica: „Sports — aizsargu organizācijā ir viens no jaunākiem panākumiem. Neraugoties uz to, pēdējos pāris gados sasniegti lieliski panākumi. Nav arī jāaizmirst, ka aizsargu organizācija nedzenas pēc rekordiem vien. Viņas mērķis ir uzaudzēt disciplinētus pilsoņus. Spēcīgus netikvien miesīgi, bet arī garīgi, apzinīgus savas tēvu zemes dēlus. Ja nu pie tam aizsargu sportistu starpā gadās šād izcils spēks, kurš godam var sacensties ar mūsu pārējiem krietnākiem sportistiem, tad tā nav nekāda nelaime. Lielākais ļaunums līdz šim bijis lietpratīgas sporta vadības trūkums. Cerams, ka aizsargu instruktori šinī virzienā varēs daudz ko darīt. Lai viņiem labākie panākumi kā kursu apmācībās, tā arī pēc atgriešanās savos pulkos — provincē." Pēc svinīgā akta sākās kursu mācības.

---

kārtā strēlniekiem). 15./16. maija naktī nodaļas 50 aizsargi, kā vieni no pirmiem, ieradās Rīgā.

Nodaļas 15 g. jubilejas svinības, par spīti 20° salam, bija sapulcējušas ļoti kuplu dalībnieku skaitu Mālpils pamatskolas telpās. Pie mirdzošas eglītes ar izjustu svētrunu svinības ievadīja māc. **A. Reinsons.**

Tad ar sveicienu nāca 5. Rīgas aizs. pulka k-ris un apriņķa priekšnieks **Legzdiņš,** spēcīgos vārdos izceļot aizsargu lomu valsts aizsardzībā un izjusti pateicoties Mālpils nodaļas aizsargiem un aizsardzēm. Novēlu jums arī turpmāk nepagurt un droši stāvēt par atbrīvoto Latviju! Pulka k-ris izsniedza goda zīmi aizs. Ķiplokam un pasniedza atzinības rakstus centīgākiem aizsargiem un aizsardzēm. Tad atskanēja spēcīgs „lai dzīvo" valdības galvam, valdībai, iekšlietu ministrim un viceministrim.

No mūsu mēnešraksta redakcijas sveicienus nesa red. pltn. **Edv. Mednis,** atzīmējot aizsargu un armijas ciešo sadarbību un noraksturojot latvju karotāju lomu neatkarības izcīnīšanā. Mālpils aizsargu nodaļa gan formāli svin 15 gadu jubileju, bet faktiski ne šo nodaļu, ne valsti nerada tikai 15 g. veci vīri un idejas. Arī Mālpils nodaļas darbība šeit bija ideoloģiski sagatavota jau pirms 15 gadiem. Runu noslēdza suminājums mūsu brīves karotāju vadonim un kara ministrim.

Pārskatu par nodaļas 15 g. darbību nolasīja tās priekšnieks **Fr. Kārlsbergs,** izceļot nodaļas agrāko vadītāju rīcību, aizsardžu pulciņa priekšnieces Reinsona kdzes darba sekmes un visu darbinieku centību. No aizs. rotas vadības sveicināja atv. kapt. **Freimanis,** no Sidgundas aizs. nod. — Lasis, no vietējā mazpulka — skol. J. Ķiploks, vēl sveicināja Mālpils pag. vecākais Meijers, patēr. b-bas pārstāvis A. Ķešans. Rakstiskus apsveikumus ievadīja Siguldas policijas iec. pr-ka Lakstīgalas, „Brīvās Zemes" red. u. c. telegrammas.

Savstarpējie apsveikumi un pārrunas turpinājās arī pie kopējo vakariņu galda. Te jo izjusti sumināja pulka komandieri Legzdiņu. Tas savā runā, starp citu, norādīja uz tiem vietējiem darbiniekiem — aizsardzības idejas veicināšanas priekštečiem, kas savā laikā ir audzinājuši nacionāli noskaņotu un garīgi mošu Mālpils jaunatni. To starpā apriņķa priekšnieks izcēla savu agrāko darba kollēgu skolotāju Fr. Medni, kuram liktenis nebija lēmis piedzīvot kara dienu noslēgumu. Tālākās runās tika atzīmēta arī tā cēlā priekšzīme, ka viesu starpā ir aicināti arī karā cietušie mālpilieši (kara invalidi).

Jo kuplus un raženus darba panākumus arī turpmāk!

Labi izdevušās divpusīgās cīņu apmācības Siguldā.

Aizsargi ar lielu enerģiju piedalās sabiedr.-kult. darbā, savu atpūtas laiku tie nereti ziedo militāro zinību papildināšanai.

Parallēli parastajām ierindas gaitām, svētdienas, 9. dec. skaistā, agrā rītā Siguldas un Vildogas nodaļu aizsargi izgāja, lai zināmā virzienā, bet nezināmā vietā sastaptos savstarpējā „kaujā", virzoties pa dabas šķēršļiem bagātu apvidu. Vildedznieku uzdevums bija ieņemt un nostiprināties pozicijās, šim nolūkam izmantojot dabas apstākļus — grāvām un uzkalniem bagāto apvidu un atsist siguldiešu uzbrukumu. Visa šī „kauja", kur izcilus vērība tika piegriezta taktikas praktiskai pusei un sniedza daudz pamācoša arī kavalerijas, automatisko ieroču izmantošanā un attapības, nekavējošas rīcības un dabas apstākļu piemērošanā.

Šīs kaujas apmācības atradās atbrīvošanas cīņu dalībnieka, atv. plkv.-ltn. un aizsargu bat-na komandieŗa L. K. O. K. Jansona virsvadībā un viņam asistēja aizsargu rotas komand. Lauva, aizsargu eskadrona komand. K. Priedītis, Siguldas nod. kom. A. Priedītis, Vildogas nod. komand. Orniņš, atv. kapt. Lakstigala, II. batal. sakaru vada kom. O. Ķirsis, jāt-

nieku pulka instruktors. Bez tam sanitāro jautājumu kārtošanai pamācoši piedalījās iecienītais II. bataljona ārsts Dr. Eggerts. O. Ķ.

7. Valkas aizsargu pulka sportistu apspriede.

2. decembrī Valkas Tautas namā sanāca uz apspriedi Valkas aizsargu pulka labākie sportisti. Sanāksmi plkst. 13. ar uzrunu atklāja un vadīja pulka komandiera palīgs Vilis Mednis. Pulka fiz. audz. instruktors Eduards Pubulis sniedza pārskatu par pag. vasaras darbību. Sporta laukā pulks izrādījis labas sekmes. No 10 labākiem Vislatvijas aizsargiem-sportistiem vieglatlētikā no Valkas pulka ierindojušies 4 sportisti: N. Zariņš, A. Kurpnieks, Draulis un A. Liepkalns. Izcilus panākumus sasniedzis N. Zariņš, kuram pulkā skaitās 7 rekordi un 3 Latvijas aizsargu rekordi.

No sacīkšu iejēmumiem uzkrājies ap 600 latu kapitāls, kuŗu domāts izlietāt sporta vajadzībām.

Sanāksmē dalību ņēma arī pulka komandieris K. Briedis, kuŗš uzrunāja dalībniekus un norādīja sporta pulciņu vadītājiem uz lielo nozīmi, kāda tiem piekrīt jaunatnes audzināšanas darbā un ka viņiem jābūt ļoti saprātīgiem ar savu rīcību, jo to prasa valsts intereses.

Sanāksme noritēja lietišķā un sadraudzīgā garā. Sporta pulciņu vadītāji apjēmās pildīt un sekmēt viņiem dotos norādījumus.

7. Valkas aizsargu pulka manevri un kaŗaspēles.

22. novembrī Alūksnē, 7. Siguldas kājnieku pulka virsnieku klubā notika 7. Valkas aizsargu pulka kaŗa spēles. Piedalījās apm. 60 aizsargu virsnieki un tās vadīja Aizsargu Štaba apmācības daļas priekšnieks kapt. Rusmanis. Svētdien, 24. novembrī notika aizsargu manevri. Kaujas darbība norisinājās Jaunlaicenes, Veclaicenes un Korvas pagastos, vietās, kur 1919. g. pavasarī mūsu 4. Valmieras kājnieku pulks cīnījās pret lieliniekiem. Manevros piedalījās kājnieki, jātnieki, bruņotie auto, artilerija un gāzu daļas. Šādi manevri Alūksnes apkārtnē notika pirmo reiz. Kaŗa spēlēs un tāpat manevros dalību ņēma pulka komandieris K. Briedis un pulka komandieŗa palīgs Vilis Mednis.

7. Valkas aizsargu p. Blomes pag. aizsardžu pulciņa atklāšanas svinības.

Nesen atpakaļ svinējām Ziemas svētkus. Šie Miera svētki visiem vēl dzīvā atmiņā, jo zaļā eglīte, ar daudzām spožām svecītēm, tik ātri nevar izgaist mūsu atmiņai. Tiešām jauki ir šie svētki, teic ikviens. Bet divreiz tik jauki šie pagājušie Ziemas svētki bij blomiešiem, it sevišķi Blomes aizsargu nod. aizsargiem, jo šajos svētkos aizsargu nodaļai tika dāvāta, ja tā varētu izteikties, idejiskā māsa — aizsardžu pulciņš. Sērīga ir dzīve brāļam bez māsas, it sevišķi tad, ja esi viens vienīgs bērns saviem vecākiem. Ar ko tad dalīties priekos un bēdās?.. Tāpat sērīgi ir aizsargu nodaļai, ja tai nav savas idejiskās māsas — aizsardžu pulciņa, jo atbildīgajā aizsargu darbā ir daudz darba, ko aizsargs-vīrietis nevar veikt, vajadzīgas sievietes rokas; daudz jautājumu, kuŗus labāk prot izšķirt sieviete-aizsardze. Šādu trūkumu visu šo laiku sajuta Blomes pag. aizsargu nodaļa, līdz, pateicoties nesenajai pagātnei, nodaļas aizsargiem it kā smaga nasta tika noņemta, un nu, turpmākās aizsargu dzīves gaitās, arī blomieši, blakus daudz citām aizsargu nodaļām, var uzelpot vieglāk, jo ir savas aizsardzes, ar kuŗām dalīties priekos un bēdās.

Un tā pirmos Ziemas svētkos, kuŗas dienas vakarā notika aizsardžu pulciņa atklāšanas svinības, jau no paša rīta, blakus nodaļas aizsargiem, cītīgi strādā jaunās aizsardzes, un strādā ar lielāko steigu un prieku, lai tikai telpas un viss pārējais būtu pienācīgi sagatavots svinīgam brīdim. Metoties krēslai, Blomes pils zālē, starp valsts karogiem, iemirdzas zaļās svētku eglītes svecīšu liesmiņas. 21 jaunā pulciņa aizsardzes, ar iecienīto sabiedrisko darbinieci, pulciņa priekšnieci Irmu Silenieka kdzi priekšgalā, nostājās ļaužu pārpildītās zāles priekšpuē. Ierodas pulka k-ra palīgs Mednis un citi kaimiņaizsargu nodaļu, aizsardžu pulciņu, kā arī apkārtnes un vietējās sabiedrības pārstāvji. Smiltenes draudzes vikārs Dūnis, pēc iepriekšējas kopējas Ziemas svētku dziesmas, saka svētrunu, kuŗai atkal seko kopēja dziesma un aizsardžu svinīgais solījums. Pulka k-ra palīgs Mednis aizsardzes un klātesošos iepazīstina ar aizsardžu nozīmi valsts un sabiedriskā dzīvē un aicina jaunuzņemtās aizsardzes stāvēt nomodā par dzimtenes labklājību, kam seko „Dievs, svētī Latviju!". Tālāk seko apsveikumu virkne. Telegrafiski apsveic aizsargu priekšnieks plkv.-ltn. Prauls. No vecākā pulka mācītāja, sirmā Valkas apr. prāvesta K. Kundziņa, kuŗš saslimšanas dēļ spiests palikt mājās, sveicienus nodod māc. Dūnis. Bez tam sveicienus un vēlējumus būt nomodā par savu dzimteni un tautu nodod daudz kaimiņaizsargu nodaļu, aizsardžu pulciņu, kā arī apkārtnes un vietējās sabiedrības pārstāvju. Beidzot izskan atdzimšanas himna „Lai līgo lepna dziesma", ko klātesošie nodzied ar sajūsmu. Tālākā programas daļā sekoja vietējās aizsargu nodaļas drāmatiskā pulciņa teātra izrāde, uzvedot komēd. „Kraujēnu mantinieki", J. Kauliņa režijā. Izrāde, kuŗu jau kopš ilgāka laika vada piedzīvojis teātra darbinieks J. Kauliņš, izdevās labi, un sabiedrība bija pateicīga.

Izrādei sekoja deja un jauno aizsardžu un viesu kopējas vakariņas, pie kuŗām izskanēja daudz patriotisku domu. Vakars bij apmeklēts reti labi un deva prāvu atlikumu.

Beidzot, nedaudz vārdos, gribu apstāties pie pašas aizsargu nodaļas, kā tādas, un teikt, ka nodaļa, pateicoties savam enerģiskam un saprātīgam priekšniekam, ir izvērtusies par vienu starp redzamākām, kā aizsargu dienesta disciplīnas, tā arī vispārējā kulturāli-sabiedriskā dzīvē, par ko, kā pag. gadā, tā arī agrāk, esmu sniedzis informāciju žurnālā „Aizsargs" un „Brīvā Zemē", kāpēc šoreiz būtu lieki atkārtot. Bet gan gribētu uzsvērt, lai, līdzīgi nodaļas aizsargiem, arī jaunais aizsardžu pulciņš, ar savu priekšnieci priekšgalā, arī turpmākā dzīvē tiešām stāvētu savu uzdevumu augstumos. Ja vēsturiskajā 15. maija naktī mūsu tautas vadonis mūs sauca aizstāvēt dzimto zemi, aizstāvēt latviskumu un latviešu godu, kuŗš līdz tam

bij kājām mīts, tad zinām, ka viņš mūsos bij saskatījis vienīgo tīro un neaptraipīto tautas ziedu. Un tiešām, uz to varam būt lepni! Ja aizsargu saimes patriotisms šajā vēsturiskajā naktī samina visus mūsu tautas nievātājus un ar tautas vadoni priekšgalā atdeva tautai zaudēto brīvību un cieņu, tad zinām, ka liela bij šī uzvara, pateicoties vienīgi patriotismam, un liela būs uzvara atkal turpmāk, ja kādreiz pār Latviju savilksies draudoši mākoņi, un vadonis mūs sauks. Tāpēc neļausim šai patriotisma ugunij izdzist, bet gādāsim, lai viņa jo gaišāki deg gadgadā un audžu audzēs.

Šo uguni aizsargu saimei palīdz jo gaišu uzturēt aizsardzes, un tāpēc, blomieši, lai tagad vēl jo gaišāki liesmo dzimtās zemes mīlas liesma! .— P. A.

AIZSARGU ZIEMAS MANEVRI.

1. Patšautene darbā. 2. Aiz dūmu aizsega. 3. Manevru iztirzāšana. 4. Izlūki ceļā. 5. Degāzētāji strādā.

Cesvaines aizsardzes rādījušas labu priekšzīmi.

Ministru prezidents **K. Ulmanis** izteicis pateicību Cesvaines aizsardžu pulciņa mājturības sekcijas dalībniecēm par senču tradīcijas — kopējas vakarēšanas atjaunošanu. Ministru prezidents to apsveic, kā jauku parādību, ka aizsardzes uzsāk celt gaismā **latviskās tradīcijas.** Šāda kopēja **vakarēšana,** sevišķi **uz laukiem,** tuvina kaimiņus un palīdz nodibināt sakarus ar novada ļaudīm, kā arī izkopt uz laukiem sabiedrisko dzīvi.

Cesvaines aizsardžu mājturības sekcijas dalībnieces uz vakarēšanu pulcējās reizi nedēļā pēc kārtas pie vienas no sekcijas dalībniecēm, kur kopēji strādā rokdarbus, piegriežot galveno vērību latviskas īpatnības izcelšanai darbos.

Pie vakarēšanas būtības un nozīmes tuvāk pakavējās „Brīvā Zemē" rakstniece A. Roga, starp citu norādot: „vakarēšana, nezdama līdzi mājīgo tuvumu, dod iespēju sievietēm vienkāršāk, ar mazāk piespiestības pārrunāt daudzus sabiedriskus, daudzus kultūrālus un mākslas dzīves jautājumus, nekā tas ir lielos, plašos sarīkojumos. Tur, kur katrs brīvi var piedalīties runāšanā, spriešanā, tur katrs viegli piesavināsies vienu otru jaunu domu un jaunu nodomu. — Praktiskā ziņā šī vakarēšana dos ļoti daudz un galvenā kārtā sievietēm. Mājturība, rokdarbi, savas mājas izdaiļošana dzīva un aicinoša, gribētos teikt, nepieciešama, kļūst sevišķi tad, ja mēs saskaramies ar citiem cilvēkiem. Vieni paši mēs dažkārt esam paviršāki pret sevi, pret māju un mājas dzīvi, nekā tam patiesībā vajadzētu būt.

Tādēļ droši varam teikt, ka senā tradicija, pārnesta jaunajā, atjaunotā Latvijā, dos mums daudz jaunu paradumu, sevišķi mājas dzīvē, kas iesūkusies mūsu asinīs un kļūs atkal par mūsu raksturu un par mūsu spēku.

Un varbūt, ka vakarēšana nāks talkā izdzēst un uz laiku laikiem izskaust arī to nesaticības, nenovīdības, tukšas uzpūtības garu, kas mums kā mantojums vēl atlicies no vecās pēsckaŗa dzīves un no vecā laika. Lai tad arī patiešām būtu tā, ka jaunā latvju sieviete, paņemdama no savu senču sievietes šo jauko paradumu, izplatītu to pa visu mūsu zemi un ar to kā ar jaunu, labi sietu slotu, aizslaucītu prom neziņā visu, kas cilvēku sirdīs iemājo ļauns, īgns, labam un krietnam svešs.

Lai būtu tāpat kā senatnē, kad atkal vecākā māsa mīļi un laipni pamācītu jaunāko, kaimiņiene kaimiņienei rādītu rādītu un stāstītu to, kas viņai labs un lai visas kopā mācītos, mācītos un ar savām zināšanām lēni, bet neatlaidīgi celtu mūsu lauku dzīves kultūrālo un tikumisko līmeni. Šajā darbā sievietes aicinātas vispirmās. Tādēļ arī lai katra neatraudamās pieliek roku pie šī darba.

10. Cēsu aizsargu pulka sporta pulciņu priekšnieku sanāksme.

Aizgājušā gada decembŗa mēnesī Cēsīs notika 10. Cēsu aizsargu pulka sporta pulciņu priekšnieku sanāksme. Sa-

nāksmi atklāja pulka komandieris M. Treijs, aizrādot uz fiziskās audzināšanas lielo nozīmi valsts un ikviena personīgā dzīvē. Aizsargiem, kā valsts aizstāvjiem, jāpiegriež sportam nopietna vērība. Uzrunu beidzot, pulka komandieris novēlēja aizsargiem gūt sporta laukā vislabākās sekmes. Pēc tam pulka k-ra palīgs kapt.-ltn. R. Freibergs iepazīstināja klātesošos ar pulka sporta kluba dibināšanas iespējamību. Sanāksmes dalībnieki izteicās par kluba dibināšanu un izvēlēja statutu parakstīšanai kapt-ltn. R. Freibergu, R. Kauci, R. Ķirkumu, E. Smilgu un Bāliņu.

Pulka fiziskās audzināšanas instruktors R. Ķirkums ziņoja par sporta darbību pulkā, aprādot agrāko un tagadējo darbību. Pulciņi nenogurstošā darbā daudz sasnieguši, disciplīna un sacīkšu rezultāti gājuši uz priekšu, tā kā aizsargu sports Cēsu apriņķī gūst arvienu lielāku sabiedrības atzinību. Tas izpaužas morāliskā un materiālā atbalstā. Arī aizardzes pēdējā laikā jem aktīvāku dalību sportā, kas vērojams kā apsveicama parādība. Beigās runātājs pieminēja, ka janvāra beigās nodomāts sarīkot fiziskās audzināšanas kursus, bet jūnija otrajā pusē — vasaras nodarbības kursus, piegriežot vērību masu vingrojumiem.

Soļotājs J. Dāliņš sanāksmes dalībniekiem pastāstīja par savām soļošanas sporta gaitām ārzemēs, kā arī pakavejās pie sporta sasniegumiem citās valstīs. Interesanto priekšlasījumu klātesošie uzjēma ar lielu piekrišanu.

Pulciņu priekšnieki ziņoja par pulciņu sastāvu, līdzšinējo darbību un par to, kas vēlams uz priekšu darīt. Ar sporta pulciņa priekšnieka pienākumiem un uzdevumiem iepazīstināja pulka fiziskās audzināšanas instruktors R, Ķirkums. **J. J.**

10. Cesu aizsargu pulka ārstu un farmaceitu sanāksme.

Š. g. 25. novembrī Cēsu aizsargu pulka štabā notika pulka ārstu un farmaceitu apspriede. Tajā piedalījās 34 ārsti un farmaceiti. Sanāksmi atklāja pulka komandiera palīgs kap.-ltn. R. Freibergs. Tālāko sapulces vadību viņš nodeva aizsargu sanitārās daļas priekšniekam Dr. Skalderam, bet pēdējais to nodeva pulka vecākajam ārstam Dr. Vanadziņam.

Sanāksmē ārsti sniedza ziņojumus no savām darba vietām par pirmās palīdzības kursu rīkošanu un sanitāro stāvokli aizsargu vienībās. Pulka vecākais ārsts Dr. Vanadziņš aizrādīja, ka visiem aizsargu sanitārvirsniekiem sīkumos jāiepazīstas ar aizsargu sanitāro instrukciju kopojumu un ar to jāiepazīstina arī pulka medicīniskais personāls. Pulkā sarīkoti pavisam 51 sanitārie kursi. Kursantu zināšanas labas. Sanitārās daļas priekšnieks Dr. Skalders tuvāk paskaidroja sanitārinstruktora pienākumus un iepazīstināja klātesošos ar sanitāro kursu apstākļiem Rīgas kara slimnīcā. Runātājs ieteica sanitāru sagatavošanu veikt provinces slimnīcās, lai neapgrūtinātu kara slimnīcu. Kursu apmeklēšana pieļaujama arī privātiem, pie kam vajadzības gadījumā tos no aizsargiem var šķirt. Turpmāk nopietnāka vērība piegriežama sportistu veselības pārbaudei. Tāpat plašāk jāizveido viesošanās pa kaimiņu tautu aizsargu ārstiem. Pie pulkiem jānodibina sanitārais fonds, par kura līdzekļu izlietošanu lemtu ārstu saime. Līdzekļi fondam būtu jāsagādā pašiem ārstiem.

—ns.

Zantē 18. novembra svinības šogad tika atzīmētas plašā mērogā. Plkst. 10 no rīta aizsargi, aizsardzes un pagasta sabiedrība saplūda vietējā pag. namā un piedalījās pagasta valdes svinīgā sēdē. Pēc svinīgās sēdes pag. nama pagalmā notika aizsargu un aizsardžu parāde, kuru pieņēma aizsargu nod. pr-ks M. Saulīts, ar pag. vecāko J. Zvirbuli, Aizsargus un sapulcējušos uzrunāja nod. pr-ks Saulīts un sniedza plašu patriotisku apgaismojumu par 18. nov. un 15. maija nozīmi. Aizsargi un aizsardzes bija priekšzīmīgi sapulcējušies — visas 100%.

Svinīgajā parādē noskatīties bija ieradušies ļoti daudz pagasta iedzīvotāju, ar vietējās pamatskolas skolotājiem un citiem sabiedriskiem darbiniekiem priekšgalā.

Vakarā vietējā Sadraudzīgā biedrībā notika plaša kino izrāde ar deju.

Izrīkojuma atlikums nāca par labu Brīvības piemineklim.

Par telpu skaistu dekorēšanu un illūminēšanu paldies aizsardžu pulciņa pr-cei. **S.**

Bauskas aizsargu pulks kultūrālā darbā.

Ar 15. maija pārvērtībām, kad mūsu valsts dzīve iegāja jaunā, drošā posmā arī aizsargu organizācijai it sevišķi mūsu provinces un lauku dzīvē ir radušies daudz jauni un svarīgi uzdevumi. Ja vecajos apstākļos aizsargi centīgi pildīja savus tīri militārus uzdevumus, tad jaunie laiki līdztekus vecajam darbam devuši jaunus uzdevumus arī kultūrālā darbā, kas gan arī agrāk nebija novārtā atstāts, bet šim kultūras darbam bija vairāk vai mazāk gadījuma raksturs, kurpretī tagad šis darbs top ievirzīts noteiktā gultnē ar noteikti spraustiem mērķiem un uzdevumiem.

Arī 13. Bauskas aizsargu pulks ir sekojis jaunajam aicinājumam un pulka mērogā ievadījis plašu kultūras darbu nevien aizsargu saimē, bet šim darbam ir jāatbalsojas visplašākos iedzīvotāju slāņos. Kā drošs balsts jaunuzsāktam darbam ir iegūtais aizsargu nams ar vienīgo plašo izrīkojumu zāli Bauskā. Nams jau korroborēts un tā īstie saimnieki — aizsargi nenogurstošā pulka k-ra J. Vērpeļa vadībā stājušies darbā nevien ar nolaistā īpašuma savešanu kārtībā, bet līdz ar to koncentrējot visu sabiedrisko dzīvi jaunajā namā. Pulka vadība apzinas, ka līdz ar nama iegūšanu aizsargi uzņēmušies smagu un atbildības pilnu darbu pret sabiedrību, bet visiem sadodoties rokās, censties šo uzdevumu godam veikt. Pie pulka jau nodibināti plašs aizsargu koris un drāmatiskā trupa, kas uzsākuši intensīvu darbību. Janvāra pirmā pusē pulks sarīko drāmatiskos kursus, aicinot darbā visus skatuves mīļotājus. Nolemts sarīkot par lētām cenām tautas izrādes, kurās viesosies mūsu galvaspilsētas teātri. Turpmāk pulka vadība piegriezīs visu uzmanību, lai jaunais aizsargu nams kalpotu tikai nopietniem priekšnesumiem, nepielaižot tanīs nekādus „tingel-tangeļus" ar ko izspiest naudu no lētticīgākiem ļaudīm. Nākošgadu jūlijā pulks sadarbībā ar vietējām kultūras biedrībām rīko pirmos Bauskas dziesmu svētkus, kuros līdzdalību apsolījuši kori ar apm. 700 dziedātājiem. Tāds īsumā ir darba plāns tuvākai nākotnei. Paralēli kultūras darbam jaunie saimnieki saved kārtībā galīgi nolaisto skatuvi, iekārtojot apgaismošanas ierīces, dekorācijas, butaforijas un t. t. Tāpat jārenovē zāle, jāizdara pārbūves, kas gan būs jāatstāj uz pavasari, kad šie darbi būs izvedami. Ar nama pāriešanu aizsargu rokās arī Bauskas sabiedrība ir apmierināta, jo atkrīt bažas par tā turpmāko likteni. **K. Gr.**

Sekmīgs aizsargu propagandas sarīkojums.

Daugavpils aizs. pulka Līksnas pag. aizsargu nodaļa sarīkoja 30. dec. aizsargu propagandas dienu. To ievadīja iekšlietu viceministra sekretāra **Kocha** interesants referāts par atjaunoto Latviju, kuram daudzie no plašās apkārtnes sabraukušie propagandas dienas apmeklētāji sekoja ar lielu interesi. Sekr. Kochs nodeva arī viceministra **A. Bērziņa** sveicienus. Agr. Bušs nolasīja referātu par lauksaimnieku pašreizējiem uzdevumiem. Sarīkojums noslēdzās ar koncertu. Propagandas sarīkojums deva īsti sekmīgus panākumus.

Rosīgs aizsargu darbinieks aizgājis aizsaulē

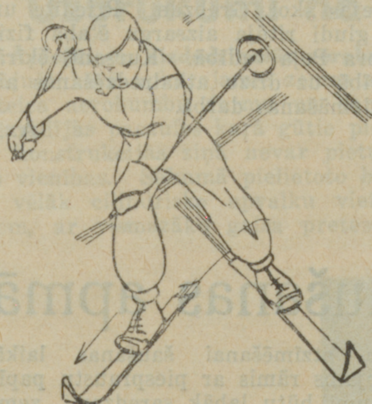
29. dec. saviem tēviem piepulcējies Rīgas aizs. pulka bij. 5. b-na saimniecības priekšnieks, pazīstamais latviešu rūpnieks un ilggadējais Latvijas ugunsdzēsēju biedrību prezidents Georgs Rudzītis. Jau kopš pag. gada vasaras nelaiķis slimoja ar sirdskaiti, kurai pievienojās arī nieru slimība. Rudzīts dzimis pirms 64 gadiem Sarkandaugavā, kur viņa tēvam bijusi plaša kāpostu rūpniecība. Pateicoties lielai uzņēmībai, Rudzītis gadu gaitās ticis pie turības un ieguvis vairākus īpašumus Rīgā un viņas apkaimē. R. bija arī Igaunijas, Latvijas un Lietuvas ugunsdzēsēju savienības priekšnieks un ilgāku laiku pastāvīgs loceklis starptautiskā ugunsdzēsēju federācijā Parīzē. Nelaiķis rosīgi darbojies daudzās vietējās organizācijās, bija Latvijas republikas autokluba priekšsēdētājs un Sv. Trīsvienības draudzes priekšnieks. Par nopelniem R. apbalvots ar Triju zvaigžņu ordeni un daudzām citām goda zīmēm. Viņam sirdslieta bija darbs aizsargu organizācijā. Nelaiķis bija ļoti sirsnīgs, atsaucīgs cilvēks. Lai viņam ir viegla atdusa dzimtenes smiltainē!

AIZSARGU SPORTS

Artūrs Motmillers.

Slēpotāju treniņš.

Slēpotāju treniņā, apmācāmie jāsadala pēc dzimuma, veselības un spējām. Nav ieteicams vienā grupā apmācīt — trenēt vājos ar spēcīgiem. Jo vājākie centīsies neatkrist io spēcīgākiem un rezultātā būs tas, ka vājākie būs pārpūlējušies.

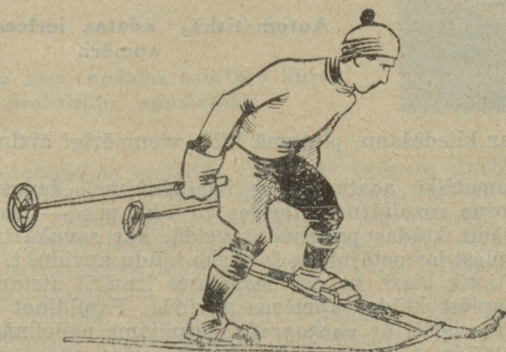

Zīm. 1.

Treniņa distances jāveic ne pēc tabelēm, bet laika apstākļiem.

Piem.: stiprā, aukstā vējā, atkusnī, kad līp sniegs pie slēpēm, iešana ar slēpēm ir daudz grūtāka, nekā labā sniegā. Sliktā sniegā un laikā distance jāsamazina, bet labā laikā jāpagarina.

Slēpotājiem vasaru jāpiekopj sports, protams, nedrīkst piedalīties vairāk kā divi, trīs reizes sacīkstēs. Slēpotājam ir ieteicams vasaru futbols,

Zīm. 2.

vidēju distanču skrējieni. Airēšana, peldēšana un velosipeds. Rudenī meža skrējieni no 3—10 km., arī soļošana ļoti noderīga. Pavasarī, kad slēpošanas sezona beidzas, nedrīkst pēkšņi pārtraukt treniņus, jāturpina meža skrējieni, soļošana un vingrošana.

Tāpat nedrīkst bez sagatavošanās sākt treniņu, un nedrīkst pēkšņi to pārtraukt.

Ļoti svarīga lieta slēpotājam ir **slidu solis.** (Sk. zīm. Nr. 1.)

Izpildījums gluži tāds pat kā slidojot ar slidām. Slīdēšanā iet vienas slēpes, pakaļējā kāja izstiepta taisna.

Jācenšas panākt drošu un brīvu slīdēšanu uz vienas slēpes. Katru jaunu soli sākt ar spēcīgu kājas atgrūdienu un ķermeņa padošanu uz priekšu. — Vislabāki vingrināties lēcienos kalnos, no kuŗa lēni slīd uz leju.

Slidu solis ir interesants un ir labākais līdzeklis līdzsvara sajūtas attīstīšanai. Tas dod iespēju brīvi un droši justies uz vienas slēpes, bez kā nav iespējams pilnīgi piesavināties kalnu slēpošanas techniku — pagriezienus, bremzēšanu un lēcienus.

Zīm. 3.

Zīm. Nr. 2. un 3. rāda tā saucamo sniega arklu, kas ir vienkāršākais bremzēšanas veids slēpotājiem-iesācējiem.

Fiziskās audzināšanas instruktoru kursi.

Lai padziļinātu zināšanas fiziskā audzināšanā un sportā aizsargu štaba organizācijas daļa sarīkoja Rīgā, no 3.—8. janvārim, aizsargu pulka fiziskās audzināšanas instruktoriem un instruktorēm kursus. Kursos piedalījās arī daži sporta pulciņu vadītāji un aizsargu sportu klubu darbinieki. Šie kursi bija vieni no plašākiem, kādi līdz šim sarīkoti fiziskā audzināšanā un sportā, jo gandrīz katrs aizsargu pulks bija sūtījis kursos savu fiziskās audzināšanas instruktoru līdz ar vairākiem sporta darbiniekiem. Programmā ietilpa: ķermeņa vingrojumi, vingrošanas rotaļas, militārais sports, tautiskas un aizsargu deja, masu vingrošana, plastika, masāža, futbols, volejbols, norādījumi par sarīkojumiem telpās, sacīkšu organizēšanas, slēpošana un slēpju pagatavošana, sporta lauka būve un iekārtošana, ziemas un pavasaŗa treniņi vieglatlētikā, nākošās vasaras darbs u. c. Darbs kursos risinājās intensīvi no plkst. 9—7 vakarā ar pārtraukumu 2 stundas pusdienā. Tā kā kursos piedalījās arī daudzi agrākie sportisti, kuŗi aktīvi vairs līdzdalību sportā neņem, tad ātrais temps it sevišķi vingrojumi sagādāja ne mazumu kaulu sāpes. Bet šīs grūtības pēc dažām dienām tika pārvarētas. Kursu programma bija sastādīta lietpratīgi un kursantiem sniedza nepieciešamo, lai papildinātu zināšanas tanīs jautājumos un lietās, kurās kursanti sadūrās kā fiziskās audzināšanas instruktori. Pēdējā kursu dienā notika organizācijas daļas p-ka Rapsa vadībā apspriede, kuŗā starp citu izvirzījās sekojošais: tā kā aizsargu organizācijai piekrīt izšķiroša nozīme fiziskās audzināšanas un sporta laukā valsts mērogā, tad lai šo uzdevumu

sekmīgāki veiktu būtu, nepieciešami pārgrozījumi un jauninevedumi:

1) Starp citu, ierosināja izdot noteikumus, kas regulētu nodaļas p-ka un sporta pulciņa vadītāja attiecības, paredzot lielāku rīcības brīvību sporta pulciņa vadītājiem sprauš.o mērķu sasniegšanā. Līdzīgi noteikumi būtu izdodami arī attiecībā uz pulka fiziskās audzināšanas instruktoriem.

2) Nepieciešama aktīvāka līdzdalība no pulka komandējošā sastāva, sporta un fiziskās audzināšanas darbā.

3) Sporta sarīkojumos pulka apmērā uzaicināms fiziskās audzināšanas instruktors no citiem aizsargu pulkiem.

Tika ierosināts jautājums par obligātorisku vingrošanas kursu iziešanu aizsargiem līdz 25. dzīvības gadam un daudz citi līdzīgi jautājumi.

Kursos piedalījās no 1. Talsu aizsargu pulka — Brauns Voldemārs un Freimanis Hedvīga; 2. Ventspils aizs. pulka — Priedītis Alfons, Stirkšs Lilija, Siliņš Alfons; 3. Ludzas aizs. pulka — Matisons Ādolfs, Vaverāns Vilma, Līdums Fēlikss; 4. Jēkabpils aizs. p. Pakalns Aleksandrs. 5. Rīgas aizs. p. Erdmanis, Grīnberga Irma, Lapiņš Jānis, Ticmanis Arnolds, Caune, Baumanis Irma; 7. Valkas aizs. pulka Pubulis Eduards, Vilciņš Zenta, Šmits Voldemārs; 8. Valmieras aizs. p. Traubergs Hūgo un Ezergailis Alma; 9. Madonas aizs. p. Lietuvietis Artūrs, Jozeps Ādolfs, Andriks Kamila, Meiers Hārijs, Urbasts Artūrs. 10. Cēsu aizs. p. Ķirkums Roberts un Vītols Gerta. 11. Tukuma aiz. p. Krauze Ziedonis un Karnups Irma. 12. Ilūkstes aizs. p. Daukša Pēteris, Grābeklis Jānis, Muižnieks Jānis, Vaverēns Irma, Jursons Veronika, Druviņš Amilda. 13. Bauskas aizs. p. Strazdiņš Arvīds un Kalniņš Roberts. 14. Kuldīgas aizs. p. Andersons Amandus un Malta Rūdolfs. 15. Liepājas aizs. p. Malovka Jānis. 16. Jelgavas aizs. p. Štāls Jānis un Bērziņš Berta. 17. Rēzeknes aizs. p. Švedrēvics Aleksandrs un Ratnieks Elfrīda. 18. Daugavpils aizs. p. Ķergalvis Fridrichs un Markitāns Albertīne. 19. Jaunlatgales aizs. p. Kurzītis Rūdolfs, Malnacis Monika, Kopiņš Indriķis. Dzelzceļu aizs. p. Pechako Artwrs, Briedis Zigrida, Smiltnieks Alise.

Kā lektori kursos darbojas: aizsargu štaba organizācijas daļas p-ks Rapss, štaba fiziskās audzināšanas instr. Polis, vltn. Baumanis, Dekšenieks, Grasis, Šadeiko, Cērps; Motmillers, dejas skol. Grebzde, Priedīte un Grīnberģe. Kursu vadība gludi ritēja aizsargu štaba fiziskās audzināšanas instruktora Poļa vadībā. Kursanti šķīrās ar iegūtām zināšanām, cerībā uz drīzu atkalredzēšanos aizsargu sporta un fiziskās audzināšanas darbā.

A. Ticmanis.

Pulkv.-ltn. **Miļevskis.**

Salutpatronas ložmetējnieku šaušanas apmācībās

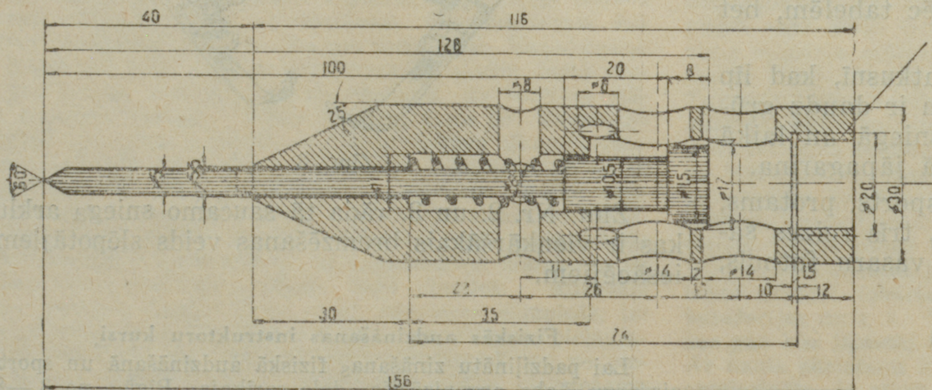
Kā pielietojama īpaša automātiska adatas ierīce ložmetējam.

Padomju armijā kāds F o m i n s izgudrojis automatisko adatas ierīci, kas dod iespēju, **šaujot ar salutpatronām, iemācīt ložmetējniekus trāpīgi šaut.** Lietājot šādu ierīci iespējams samazināt kaujas patronu skaitu ložmetējiem apmācībai šaušanas technikā. Ierīces konstrukcija ir ļoti vienkārša un to iespējams pagatavot karaspēka daļu ieroču darbnīcās.

Šī automātiskā adatas ierīce aprakstīta padomju militārā mēnešrakstā „Техника и вооружение" 1934. g. 7. num. Šeit apskatīsim īsumā ierīces uzbūvi.

Automātiskā adatas ierīce sastāv no ķermeņa, kurā ievietota adata; adatu notur pakaļējā stāvoklī atspere. Pakaļējā galā adatai uzskrūvēts uzgrieznis. Adas ierīce pievienojama atspara stiprinātāja vietā, pie kam ierīces pamats ieskrūvējams apvalka galvā, bet uz pamata uzskrūvējams ierīces ķermenis.

Ierīces svars — apm. 400 gr., apmēri 40×156 mm.; detaļu apmēri norādīti zīmējumā.

Automatiskās adatas ierīces detaļu apmēri.

Trāpījumu atzīmēšanai šaušanas laikā, ložmetējam priekšā novietojams rāmis ar piespraustu papīra lapu.

Lai trāpījumi būtu labāk saredzami, zem papīra lapas ievietojams kopējamais papīrs ar otru papīra lapu. Rāmi labāk pagatavot mazliet izliektu uz iekšpusi, lai apmācot šaušanā ar kliedēšanu, platumā būtu vienmērīgi atzīmēti trāpījumi.

Automatiskā adatas ierīce izmēģinājumā devusi pilnīgi apmierinošus rezultātus. Ierīces t r ū k u m s — nav iespējams parādīt kļūdas palielinātā veidā, kas savukārtu nedod iespēju aplēst ložmetējnieka faktisko kļūdu apvidu, t. i. punkti atzīmēti tik biezi, ka nav iespējams izmērīt atstarpi starp tiem un aplēst kļūdas apmērus apvidū. Papildinot automatisko adatas ierīci ar **pantografu**, iespējams palielināt ložmetējnieka kļūdu 4 kārtīgi. Aprakstītā ierīce noder arī mūsu Mk. II. ložmetējam. Šī ierīce vienkārši pielāgojama Mk. I. ložmetējam.

Inž. ķīm. V. Osītis

Uzbrukumi no gaisa un aizsardzības iespējas

2. Ārdošās un aizdedzinošās aerobumbas.

Jau pagājušā kaŗā apkaŗojamie zemes mērķi un iedarbes veidi noteica aerobumbu formu un konstrukciju. Sevišķi vērtīgi izrādījās pasaules kaŗā gūtie piedzīvojumi, kas pierādīja, ka konstrukcijas ziņā nevar pieturēties pie vienas noteiktas vienības. Sākumā pielietoto bumbu un bumbierveidīgo, vēlāk cilindrisko apvalku vietā pārgāja uz torpēdveidīgiem, ar vismazāko gaisa pretestību. Iedarbes ziņā aerobumbas sadalīja tādās ar šķēpeļu darbību un ar ārdošu darbību. Pirmās domātas dzīvo mērķu apkaŗošanai, otrās celtņu un nocietinājumu sagraušanai, līdzīgi kā tas pie artilerijas šāviņiem. Vēlākais izveidojums sekoja t. s. aizdedzinošās bumbas, un pēckaŗa laikmetā, kā beidzamais sasniegums, ķīmiskās bumbas. Kuŗš no šiem trim bumbu veidiem būtu visiedarbīgākais, nav noskaidrots. Gāzu bumbas pasaules kaŗā nepielietoja. Ir izteiktas domas, ka lielākā vairumā nosviestas aizdedzinošās bumbas izsauks vislielākos materiālos zaudējumus. Bumbvedēju lidmašīnai pierīkotas bumbu pārvešanai un nosviešanai speciālas ierīces, kas izveidotas tādējādi, lai nepalielinātu gaisa pretestību un netraucētu pie nosēšanās. Nosviešana notiek elektriski, vai mēchaniski. Tēmējamās ierīces izveidotas, pamatojoties uz lidošanas augstumu, ātrumu, vēja virzienu un stiprumu.

Aerobumbu degļi tāpat izveidoti, piemērojoties apkaŗojamam zemes mērķim. Izšķiŗ jūtīgus un degļus ar ildzinātāju. Pirmie novērš pārāk dziļu bumbu ieurbšanos zemē; domāti darbībai uz samērā mīksta pamata, dzīvo spēku apkaŗošanai, otrie veicinot dziļāku ieurbšanos un, sakarā ar to, lielāku ārdošo darbību.

Dzīvu mērķu apkaŗošanai pilsētās uz ielām, laukumiem pielietos samērā mazas bumbas, ar lielu šķēpeļu darbību. Šo bumbu apvalks biezs, no stipra tērauda, ar vidēju daudzumu stipras sprāgstvielas un ar jūtīgo degli. Pieņem šādu bumbu svaru no 7—16 kg, no šā svara 10—15 proc. uz sprāgstvielu. Detonējot šāda tipa aerobumbas rada 600—1200 šķēpeles, ar darbības tālumu līdz 400 m.

Pretceltnēm un nocietinājumiem pielietos bumbas, sākot no 50 kg. Šādas bumbas (50 kg) izurbjas cauri četrstāvu ēkai, tomēr, kā pierādījies, to pilnīgi nesagraujot. Pielietotās bumbas ir ar plānu apvalku un lielu sprāgstvielas daudzumu, paredzētas degļiem ar ildzinātāju. Protams, jo vairāk sprāgstvielas, jo darbība ārdošāka. Fugasu bumbas, 100, 300, 500, 1000 kg no kopsvara, satur 50 proc. sprāgstvielas. Amerikāņi, izvedot mēģinājumus ar 1820 kg smagu bumbu, pildīja viņā 1000 kg sprāgstvielas. Šādas bumbas domātas veselu ēku kompleksu sagraušanai. Tā kā detonācijas spiediens ar attālumu stipri krīt, tad, lai panāktu vajadzīgo efektu, bumbai, pēc iespējas, jātrāpa mērķis vai jānokrīt tiešā tuvumā. Tomēr 300 kg smagā ārdošā bumba, nokrītot 50 m attālumā no četrstāvu dzīvojamās ēkas, var to sagraut.

Suntažu aizs. nodaļas sanitāro kursu praktiskās apmācības.

No teiktā izriet, ka vajadzīgais efekts būs tikai tad sasniegts, ja būs panākts pēc iespējas labs trāpīgums. Jo lielāks lidošanas ātrums un augstums, ko iespaido, noteic apkaŗojamā objekta aizsardzības veidi, jo grūtāk būs trāpīt mērķī. Tāpēc var pieņemt, ka smagās aerobumbas pielietos tikai pret noteiktiem objektiem. Parasti uzbrukumu izvedīs ar lielāku skaitu mazo vai vidējo bumbu. Protams, šie nosacījumi ir spēkā tikai tai valstij, kuŗai ir pietiekoši izveidota aktīvā gaisa aizsardzība.

Īpatnēja darbība ir aizdedzinošām aerobumbām. Viņu lādiņš pie uzsitiena aizdegas, attīstīdams intensīvu deg-

šanu un augstu temperātūru, mazinot tādējādi dzēšanas iespējas.

Sākumā šīs bumbas bija ļoti primitīvas. Petroleju, benzīnu, darvu, cerezēnu un līdzīgas vielas ievietoja skārda traukos, piekombinējot kautkādu aizdedzinošu ierīci. Protams, šādu „bumbu" iedarbe bija samērā niecīga. Tagad gandrīz katras valsts rīcībā ir t. s. termītbumbas, kas, sadegdamas, attīsta 2000—3000° augstu temperātūru. Degošo maisījumu — termītu — iepilda dzelzs apvalkos, ar pierīkotu aizdedzināmo ierīci. Beidzamā laikā dzelzs apvalka vietā ir t. s. elektronmetals — aluminija, magnija kausējums —, kas, pats par sevi degošs, vēl pastiprina darbību. Šādu bumbu dzēšanai ūdeni nevar pielietot, jo tas, pie augstās sadegšanas temperātūras, sadalās, radīdams eksplosīvus sairšanas produktus, un tādējādi vēl vairāk veicina degšanu.

Caursišanās spējas šīm bumbām, protams, ļoti niecīgas. Angļi pieņem, ka parastiem jumtiem cauri izsitās bumbas jau ar 400 gr. lielu svaru.

Kā lietderīgākais pieņemtais svars tagad uzskatāms no 1—2 kg. Aizdedzinošās bumbas, caursitot jumtu, nokrīt ēku bēniņos un aizdedzina visu tur degošo, pieņemot, ka lielais vairums mūsu ēku jumtu konstrukcijas ir no koka, un tie, burtiski, „pielādēti" ar vecām mēbelēm un mantām. Bumbu niecīgais svaņs arī par cēloni, ka tās var pielietot lielos vairumos. Operējot vairākām lidmašīnu eskadriļām vienlaicīgi, ar šo municiju, pret kādu lielāku pilsētu, izcelsies daudz atsevišķu ugunsgrēku, kuŗus, savukārt, pastiprina vēja stiprums un virziens. Arī stipri lielai un labi noorganizētai ugunsdzēseju organizācijai nebūs pa spēkam šīs sekas likvidēt.

3. Aeroķimiskie uzbrukuma līdzekļi.

Ķimiskās kaujas vielas gaisa kaŗā var pielietot uzbrūkot ar bumbām, pildītām ar ķimiskām kaujas vielām, un tās izlejot, vai izsmidzinot.

Ķim. bumbas, pēc ārējās formas, un veida pilnīgi līdzīgas brizantām. Pie izsmidzināšanas atkrīt pilnīgi nelietderīgā slodze, kas attiecīgi atļauj palielināt lietderīgo. Piedzīvojumi par aeroķimisko bumbu iedarbi trūkst, jo tās pasaules kaŗā nepielietoja. Ķim. bumbu iedarbi var apmēram noteikt, ņemot vērā: ķimiskās kaujas vielas daudzumu kāds vajadzīgs, lai saindētu noteiktu apvidu platību, kā arī piedzīvojumi gāzu pielietošanā pagājušā kaŗā.

Lai sazāļotu klaju apvidu, bezvējā un sausā laikā, pēc pastāvošiem uzskatiem, vajadzētu uz 1 m² vismazākais 10 gr. stabila tipa ķimiskās kaujas vielas. Pēc vācu domām, lai sazāļotu apbūvētu platību, minētā tipa kaujas vielas vajadzētu vairāk, jo tvaiki nevar vienmērīgi izplatīties, izplesties, un vienmēr šeit esošās gaisa strāvas tos izkliedē.

Attiecībā uz visizdevīgāki pielietojamo gāzu bumbu lielumu, grūti ko pateikt. Pēc speciālistu domām, visizdevīgāki būtu, pielietot bumbas svarā no 50—150 kg, izveidojot nosviešanu rindās, ar atstatumu 300—500 m. Attiecībā uz lielo bumbu lietderīgumu, valda strīds. Tiek pastrīpots, ka šādas bumbas būtu ļoti iedarbīgas, ja tās pildītu ar nestabilā tipa ķimiskām kaujas vielām. Tā, piem., pēc pulkveža Blocha domām, 500 kg smagai, pildītai ar fosgenu, bumbai nokrītot uz ielas, rastos gāzmākonis, kas, sajaukdamies ar gaisu, būtu 100.000 m³ liels. Mākoņa augstums apm. 35 m, platums 30 m (ielas platumā) un garums 100 m, ar koncentrāciju 1/1000, kas norāda, ka uzturēšanās šādā vietā, pat ar uzliktu gāzmasku, ir apdraudēta. Mākonis, ieslēgts starp māju rindām, virzītos vēja virzienā, pie kam vēl, pēc 1 kilometra noietā ceļa, tas būtu bīstams ielu gājējiem, kā arī ēkās atrodošamies cilvēkiem.

Ķimiskās kaujas vielas var izplatīt, tās izsmidzinot no lidmašīnām, tam nolūkam aparātā iebūvēts speciāls rezervuārs, un pašu smidzināšanu izved ar saspiesta gaisa, vai ogļskābes palīdzību. Šim paņēmienam ir savas sliktās puses, sekmīgi smidzināšanu var izvest tikai pie labvēlīgiem atmosfēriskiem apstākļiem, kā arī lidojot pēc iespējas zemu, kas nevienmēr uzbrucējam būs iespējams.

Pēc dažu vācu speciālistu domām, izsmidzināšana, — vienmērīgi sadalot ķimisko kaujas vielu uz vēlamo platību un sasniegt vajadzīgo koncentrāciju, — virs pilsētas būs grūti izvedams uzdevums, jo šeit lielu iespaidu atstās samērā stiprās gaisa strāvas. Ir izteiktas domas, smidzināšanu resp. izliešanu, izvedot tādējādi, lai rastos lielāki un smagāki pilieni. Par pielietojamās ķimiskās kaujas vielas daudzumu speciālistu domas ir dažādas.

Vācu kapteinis H. Ritters atrod, ka, lai sazāļotu, izsmidzinot, tādu pilsētu, kā Berlīni (300 kl²), vajadzētu **2500 lidmašīņu**, ar celtspēju 2 t., t. i., 9 t. vielas uz 1 kl².

Majors Turners nosaka tādu pat daudzumu. Ģenerālis Due pieved datus kas izteic krietni lielāku daudzumu — 80 t. uz 1 kl². Rumāņu pulkvedis Popesku aprēķina 15 t. iperita uz 1 kl².

Vecpils nodaļas aizsargs **Mīlgrāvis.**

Lauku iedzīvotāju aizsardzība pret gāzēm

Mūsu valsts pilsoņu lielākā daļa dzīvo uz laukiem un varbūtējā kaŗa gadījumā viņiem vajadzētu būt tik pat labi **sagatavotiem aizsardzībai pret gāzu uzbrukumiem kā pilsēniekiem.** Lielāka vērība tomēr tiek piegriezta pilsētu aizsardzībai, bet arī lauku iedzīvotāji jāsagatavo cīņai ar gāzēm. Nedaudzas lekcijas par gāzēm, vietējiem aizsargiem, nesasniedz mērķi. Iedzīvotāju sagatavošana aizsardzībai pret gāzēm, jāizved plašāki. Katram lauku iedzīvotājam būtu jāzin, kā izturēties uzbrukuma gadījumā. **Panika uz laukiem radītu paniku arī pilsētās.** Aizsargu vadībai vajadzētu izstrādāt sīku instrukciju, kuŗa nedrīkstētu trūkt nevienā lauku mājā. Vietējiem pulka gāzu instruktoriem vajadzētu apskatīt katru lauku māju, un aizrādīt, kuŗas telpas visvieglāki pārvēršamas par paslēptuvēm pret gāzēm un kā tas izdarāms. Jaunceļamās ēkās obligātoriski būtu ierīkojama hermētiski noslēdzama telpa iedzīvotāju paslēptuvei. Aizrādīt arī kā izmantojami pagrabi un jumtu telpas. Katrā lauku aizsargu nodaļā vajadzētu atrasties dažām gāzmaskām iedzīvotāju apmācībai kā ar tām rīkoties. Apmācībai jābūt **obligātoriskai** un tā jāizdara **nodaļas priekšniekiem,** kuŗus savukārt apmācītu pulka gāzu virsnieki. Dažos pulkos gāzu virsnieku zināšanas ir diezgan trūcīgas, un tas būtu jānovērš. Gāzmaskas iegādājamas ar nodaļu līdzekļiem. Bez tad jādod iespēja katram iedzīvotājam iegādāties par vislētāko maksu gāzmasku personīgā īpašumā. Pasūtījumus pieņemtu vietējās aizsargu nodaļas, vai arī pagastu valdes. Tagad katrā mājā obligātoriski jāatrodas trepēm, spaiņiem un ķeksiem, ugunsgrēka gadījumā. Tāpat vajadzētu mājās arī atrasties gāzmaskām, gāzu uzbrukuma gadījumā. **Lauku iedzīvotāji vēl ļoti maz zin par gāzu lielo iedarbību un neapjauš briesmas, kādas gāzes var nodarīt.** Periodiskās preses uzdevums būtu atkal un atkal lauku iedzīvotājiem atgādināt sākt rūpēties par pašaizsardzību pret gāzu uzbrukumu.

Red. piezīme: Katra pielāgota ēka, katrs sagatavots pilsonis stiprinās valsts drošību, kamdēļ ideja par lauku iedzīvotāju sagatavošanu pabalstama, pašvītrojot tomēr pretgaisa aizsardzības lielāku nepieciešamību pilsētās un citos svarīgākos centros. Panika vienmēr ātrāki radīsies pilsētās, kas var pārnesties uz laukiem. Pēc mūsu domām apmācības izvešana labāki uzdot piemērotākam aizsargam, bet vispārēju vadību nodaļas pr-kam, zināms ļoti labi kur abus tos uzdevumus var veikt nodaļas pr-ks. Apmācībā nebūtu lietderīgi vienmēr pastrīpot šausmas, jo tas var mazināt pretdarbības gribu.

— AVIĀCIJA —

Instrukcija par civīlo aviāciju.

(Izdota uz likuma par civīlo aviāciju 10. p. pam.)

I.

1. Civīlaviācijas inspektors tieši padots armijas komandierim.
2. Civīlaviācijas inspektors:
   1) dod saistošus norādījumus par aizsargu aviācijas organizēšanu un komplektēšanu;
   2) pārzina aizsargu un sporta aviācijas personāla apmācību un apstiprina apmācības plānus un programmas;
   3) apstiprina aizsargu un sporta aviācijas materiālās daļas iegādes plānus;
   4) periodiski pārbauda aizsargu un sporta aviācijas apmācību un materiālās daļas stāvokli.
3. Aizsargu aviācijas komandējošais sastāvs un sporta aviācijas amata personas ieceļamas ar civīlaviācijas inspektora piekrišanu.

Šī instrukcija stājas spēkā izsludināšanas dienā.

1934. g. 29. novembrī.

Kaŗa ministrs, ģenerālis **J. Balodis.**

Armijas komandieris, ģen. **Berķis.**

Virsleitnants Šteinbergs

No Londonas līdz Melnburnai 71 stundā.

(Īss pārskats par notikušajām lidmašīnu ātruma sacīkstēm.)

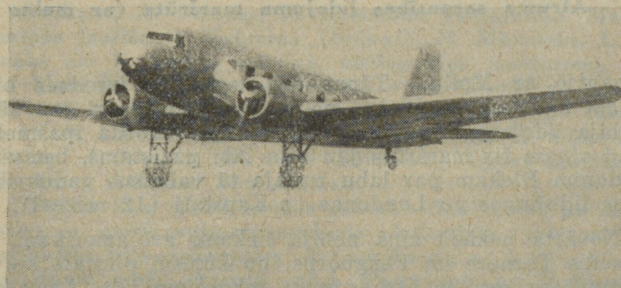
Nesen notikušās lidmašīnu ātruma sacīkstes distancē Londona — Melburna, attālums starp kurām tiešā virzienā pārsniedz 22.000 kilometrus, sasniegumu un panākumu ziņā, no aviācijas redzes viedokļa, uzskatāmas kā viens no visvērtīgākiem notikumiem, kādi pēdējos gados aviācijas laukā nākuši priekšā.

Savā laikā, kad tās tika izsludinātas atklātībai, netrūka balsis, kuŗas brīdināja neaizrauties no šādas pārāk spraigas nervu un materiālu izturības pārbaudes, kuŗa jau tuvojas maksimālo iespējamību robežai, jo tā varētu beigties katastrofāli.

Neskatoties uz visu to, speciālisti un sportsmeņi nelāvās iebaidīties un ķērās ar lielu nopietnību pie šīm uzdevumam piemērotu lidmašīnu tipu konstruēšanas, kā arī pie piemērotu lidotāju izmeklēšanas un sagatavošanas.

Pēc amerikāņu Posta un Gettija izdarītiem zemes lodes aplidojumiem rekorda laikā, nevienam jau vairs nebija noslēpums, ka, gaŗu distanču lidojumi, — pat tik lieli, kā Londona — Melburna, ievērojot tikai visus vajadzīgos priekšnoteikumus, tomēr ir iespējami un izpildāmi, ja tikai viņi tiek pienācīgi rūpīgi organizēti, un lietojamie lidmašīnu tipi, kā arī viņu apkalpe atbilst mūsdienu zinātnes stāvoklim un stāv savu uzdevumu augstumos. Tam, kas vajrākus gadus iepriekš bija pa spēkam kādam atsevišķam, kaut arī lidošanas ziņā sevišķi apdāvinātam un spējīgam lidotājam, kuŗš pie tam nemaz nerūpējās par sava lidojuma maršruta iepriekšēju organizēšanu, tam mūsu dienās vajadzēja būt pa spēkam arī vairāku nāciju lidotāju izlasei, kad vēl tik priekšzīmīgi tiek organizēts lidojuma maršrūts. Lūk, tādēļ arī pārmetumi un brīdinājumi bira tikai no nespeciālistu puses, kamēr speciālisti jau bija pārliecināti, ka šeit netikvien norisinājas visinteresantākā jebkad notikusē lidmašīnu sacensība, bet ka šī sacensība daudz ko dos arī aviācijas turpmākai attīstībai. Ja arī radās šaubas, tās bija tikai par laika izvēli.

Sacensībai tika pieteikti **64 dalībnieki**, bet tas jau pats par sevi bija skaidrs, ka visi tie nu gan nevarēs startēt. Aiz daudz un dažādiem iemesliem: dažiem nebija iespējams līdz starta brīdim izgatavot lidmašīnas, daži, trenējoties sacensībai, jau bija paspējuši salauzt savas lidmašīnas, un tās vairs nebija iespējams, vai nu pavisam, jeb arī laikā izlabot, lielu lomu šeit spēlēja arī finansiālas dabas apstākļi, kas vienam vai otram lika atteikties no startēšanas. Galu galā uz starta pavisam ieradās tikai **20 lidmašīnas.**

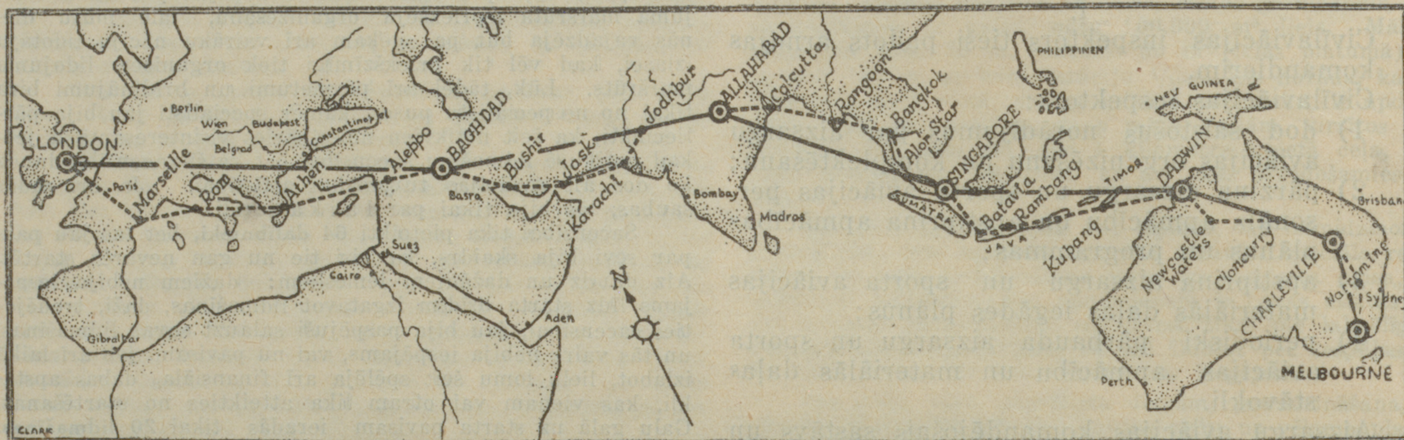
Otrās vietas ieguvēja holandiešu (Amer. licence) 14. vietīgā sat. lidm. „Douglas" D. C. 2.

Ārpus sacensības bija jāizpaliek abiem daudzinātiem favorītiem, pasaules aplidotājam amerikānim Postam un rekordlidotājam austrālietim Kingsfordam-Smisam, jo Posts gatavodamies sacensībai, galīgi salauza savu lidmašīnu, tā kā nebija nekādu cerību to vairs izlabot, bet Kingsfords-Smis, kuŗš uz starta vietu arī vēlējās doties lidmašīnā no Austrālijas, iestājušos ilgstoša nelabvēlīga laika apstākļu dēļ nevarēja nokļūt turp laikā. Tādēļ arī, diemžēl, izpalika tik interesantā trīscīņa starp Eiropu — Ameriku un Austrāliju, jo tagad jau ārkārtīgu pārsvaru guva angļi — ar 14 dalībniekiem, amerikāņiem jau bija palikuši vairs tikai — 3, holandiešiem — 2 un dāņiem — 1, no kurienes labi redzams, ka arī visai Eiropas dalībnieku grupai bija ārkārtīgi liels pārsvars attiecībā pret pārējiem.

Tāpat nelabvēlīgu laika apstākļu dēļ aizkavēti neieradās uz starta divi amerikāņi ar savām speciāli šim nolūkam būvētām lidmašīnām. Populārā amerikāņu lidotāja miss Kochreine arī nevarēja ierasties ar savu lielisko lidmašīnu „Northrop" tipa speciālizveidojumu, motora nekārtīgas darbības dēļ, līdz ar ko arī atkrita vienīgā sieviete — konkurente, kuŗai tāpat kā anglietei Emijai Džonson bija diezgan labas izredzes uzvarēt.

Franči ar savu speciāltipa Blērio arī pārāk ilgi novilcinājās, gaidīdami ļoti labvēlīgus laika apstākļus lidojumam pār Lamanšas kanālu, tā kā, kad paceļoties šim lidojumam tiem gadījās sadauzīt drusku savu lidmašīnu un tiem līdz starta sākumam jau vairs nebija iespējams savest to kārtībā. Vienīgais no Vācijas pieteiktais dalībnieks Volfs Hirts arī atteicās no starta pēc tam, kad tas redzēja, ka viņa niecīgā lidmašīna droši vien nebūs spējīga veikt savus konkurentus. Tāpat mājās palika arī itaļi ar savu Bergamaski, un pilnīgi pamatoti, ar to viņiem nebija gluži nekādas iz-

redzes gūt uzvaru. Arī kādreiz tik populārais rekordlidotājs anglis Allons Kabhems neieradās uz starta. Toties jo nopietni šo lietu bija ņēmuši laulātais pāris Mollisoni, kuriem bija arī labas izredzes, jo viņiem abiem šis lidojuma maršruts bija labi pazīstams no iepriekšējiem lidojumiem, un kuri pat kādu laiku turēja attiecīgo rekordu šinī distancē. Emija Džonson — tagadējā Mollisona kundze — kādreiz bija pirmā sieviete, kas patstāvīgi aizlidoja no Anglijas uz Austrāliju, viena pati. Diezgan labas izredzes bija arī abiem holandiešu pāriem Geizendorferam ar Asteru un toriju, līdz ar ko tika novelts vēl viens liels akmens no sacensības ceļā. Bez tam vēl no dalībniekiem arī finansiālā ziņā tika diezgan daudz prasīts, jo benzīna un eļļas patēriņš šim lidojumam bija 2000—3000 dolāru vērtībā katrai atsevišķai lidmašīnai. Turklāt vēl nāca arī diezgan augstās **apdrošināšanas prēmijas**, kuņu lielums bija atkarīgs no lidmašīnas **pašvērtības** un sastādīja apmēram 10—20 proc. no tās (tā kā amerikāņu Boling'a lidmašīnas pašvērtība bija ap 80.000 dolaru, tad arī prēmija iznāca diezgan sālīta). Tā tad katram dalībniekam bija jārēķinājas ar

Ātruma sacensības lidojuma maršrūts (ar melno strīpu) punktētais — handikapa sacensības maršrūts.

Permantjē ar Mollu. Tāpat arī nopietnas izredzes bija angļiem Skottam ar Bleku, no kuriem Skotts arī jau kādreiz bija lidojuma Anglija — Austrālija rekorda īpašnieks, tā tad viņam šis maršrūts jau bija labi pazīstams, bet viņa pavadonim Blekam par labu runāja tā vairākus gadus ilgā prakse lidojumos no Londonas uz Kapštati (12 reizes!).

Novārtā nekādā ziņā nebija liekami arī amerikāņi — pulkvedis Terners un Pengborns, no kuriem pirmais kļuvis pazīstams ar saviem ātrlidojumu rekordiem virs Amerikas kontinenta, un kuru jaunkonstruēto lidmašīnu „Boeing" — 247 D sacensībai pieteica amerikāņu filmkoncerns — „Warner brothers". Diemžēl, dalību nevarēja ņemt arī īru pulkvedis Fitcmoriss, kurš kļuva pazīstams ar savu okeānlidojumu kopā ar vācieti Kēlu, jo viņa lidmašīna nebija spējīga izturēt attiecīgos pārbaudījumus un prasības, kādas bija uzstādītas visām dalībniecēm — lidmašīnām. Līdz ar to atkrita arī vēl viens nopietns konkurents. Bet priekšraksti jau arī priekš tam tiek rakstīti, lai viņus izpildītu, un tādēļ Karaliskais Lielbritānijas Aeroklubs nekur šinī ziņā nepiekāpās. Bet kas attiecās uz sacensības **organizēšanu** un visu pārējo, kas ar to sakarā, tad jāsaka, ka to šis Aeroklubs bija veicis lieliski un rūpīgi. Priekšraksti tika izdoti ne tikai par līdzņemamiem pārtikas līdzekļiem, glābšanas iekārtām un tml., bet arī uz aklā lidojuma instrumentiem, naktslidojumiem nepieciešamo ugunsiekārtu u. t. t. Dalībniekiem vajadzēja vispirms pievest savu spēju pierādījumus un tad tikai varēja būt runa par to, vai viņus pielaidīs sacensībā, jeb nē. Pašā pēdējā brīdī izdevās vēl iegūt arī turku valdības atļauju pārlidot Turcijas teri-

10.000 līdz 15.000 dolaru lieliem izdevumiem, atkarībā no tā, kāda tipa lidmašīnā viņš lidoja. Bez tam vēl klāt nāca dažādi tīri organizātoriskas dabas izdevumi, tā kā, kopsumā ņemot, visa šī sacīkste aprija nekādā ziņā ne mazāk par vienu miljonu dolaru.

Uzvarētājiem izsolītās godalgas, turpretim, nekādā ziņā neatbilda savam uzdevumam, jo tikai tas, kurš pienāktu kā pirmais, varēja rēķināties ar to, ka viņam godalga segs šos izdevumus, kamēr tie, kas pienāktu kā otrais un trešais, ja pat tie nevarēja cerēt nekādā ziņā ar saņemto godalgu segt savus izdevumus, kaut arī tikai daļu no tiem.

(Noslēgums nākošā numurā.)

Aizsargi — buŗu lidotāji.

Aiviekstes pagasta aizsargu nodaļa nodomājusi tuvākā nākotnē būvēt **planierus** un stājusies pie būves sagatavošanas darbiem. Planierisma ideja Latvijā laiduse jau dziļas saknes. Šinī nozarē līdz šim pirmā vietā iet Jelgava ar savu Buŗu lidotāju skolu un aizsargu sporta pulciņu. Ņemot vērā, ka buŗu lidotājus ļoti viegli īsā laikā sagatavot par īstiem lidotājiem, silti apsveicami šādi pasākumi mūsu valsts aizsardzības laukā.

Novēlēsim labas sekmes jaunajam pasākumam.

MĀKSLA UN KULTŪRA

Draudzīga vēstule Blaumaņa Trīnei. Pie Azandas upes. Teātŗu ziemassvētki.

„Trīnes grēki", — tie ir blaumaniski joku savirknējumi, kuŗos grēko gan pati Trīne, gan arī tiek grēkots pret viņu. Patiešām, šī lieliskā vecmeita šeit tā tiek apsmieta, zobota un kaitināta, ka jābrīnās: cik viņas grēku un atspītēšanās mērs tomēr ir mazs. Labi, ka tā ir joku luga, citādi. . . Dūšīgā, nelaimīgā Trīnīt, arī man šoreiz palika tevis žēl. Tev par sirdsuztaisīšanu es pastāstīšu, ka vecmeitas ir apsmietas nevien latvju, bet arī cittautu rakstniecībā. Un, kā spranču rakstnieks Balzaks par to reiz saņēma ļoti bārgu vēstuli no kādas vecmeitas (vecas, vai jaunas, nav svarīgi). Tā strupi uzprasīja: vai jūs tāpēc tik nikni uz vecmeitām, ka reiz kāda meiča neprecēšanos uzskatīja par patīkamāku, nekā apprecēšanos ar jums? Tomēr, sarūgtinājumu, ko jums uzdāvājusi viena sieviete, nevajadzētu atriebt pie visām!

Toreiz Balzaks bija neprecējies. Arī Blaumanis dzīvoja un nomira puisī. Tev, Trīnīt, ir laba sirds un tu uz nomirēju par viņa vientulīgo dzīvi nepukosies. Bez tam man likās, ka tavas apsmiešanas skatus teātrī izspēlēja stiprāk un skaļāk, kā vecais Rūdolfs to bija licis darīt.

Citādi tava parādīšanās Nac. teātŗa skatuvē mums visiem atkal sagādāja lielus priekus un smieklus. (Ļaudis jau visgardāk smejās par citu neveiksmēm). Arī Tavas personīgās lomas tēlotāja L. Špilberģe mums patika gluži labi. Tikai liekas, ka viņa bija par daudz iztaisījusies pēc kādas tantiņas, vai guvernantes un nevis pēc Tevis. Bet tas galu galā ir sīkums, jo arī viņa mūs izsmīdināja pamatīgi. Tev par godu izrādē ņēma dalību arī L. Štengele. Tai jauka pretspēlētāja bija arī O. Lejaskalne. Un kur tad mazā Miezīte, jautrais Juris (Lagzdiņš), dūšīgā Made (Klinte), mīlīgais Brencis (Uršteins)? Vēl citi? Tev droši patika arī jaunās dziesmas, kas bija jauki izdevušās to vārdu licējam Zonbergu Voldim un melodiju taisītājam Kalniņu Jānim. Tavu jaunierašanos teātrī bija pagodinājuši trīs augsti valdības vīri un arī pilnais nams.

Bija daudz smieklu, plaukšķināšanas, puķu. Tu, Trīnīt, vari būt apmierināta. Mēs — arī.

Aidas Niedras vārdam ir laba skaņa mūsu rakstniecībā. Skanīgs nosaukums ir arī tās darbam „P i e A z a n d a s u p e s". Tam ir skanīga valoda, tā norises labi atbalsojās asinīs un sirdīs. Vislabāk gan romānā. Samērā mazāk tā — drāmatizējumā. Skatuves tēliem jau ir pavisam citādi likumi un likteņi. Droši, par to būs pārliecinājusies arī jaunā autore, vērojot savu tēlu uznākšanu Dailes teātŗa skatuvē. Autoriem vienīgā skola ir skatuve. No kritikām vēl nav iemācījies neviens. A. Niedrai šīs skatuves skolas iespējamības ir dotas. Priecāsimies, ja viņa tās izmantos arī tālāk.

Daiļeniekus, laikam, mazāk būs interesējušas šī darba skatuviskās īpašības, vairāk — tā folklors un ideoloģija. Tiešām, šeit mēs skatām jo daudzus sulīgus tautas tēlus, dzirdām, kā nacionālās atmodas strauts raisās vaļā no ziemas miega uz l a u k i e m. Ir savdabīgas, sulīgas krāsas arī inscēnējumam, bet ne viscaur. Bija vietas, kur mazāk pasvītroja īpatnēji niedrisko, bet jau redzēto, šablonisko (frāzes par darbu, skolu celšanas schēma u. t. t., pēc jau pazīstamās receptes). Tomēr visumā E. Smiļģis, F. Ertnere, B. Sosaars un O. Skulme atkal no jauna atgādina savu vārdu labo, māksliniecisko skaņu.

Abas galvenās lomas, kā uzlietas piestāv I. Laivas un K. Veica vingriem, zaļoksnīgiem stāviem. Lieliski bija arī B. Ozoliņas, A. Princes, R. Kreicuma veidojumi. Mazākās lomiņās izcēlās O. Krūmiņa (brāvo!), N. Mūrnieks, L. Leimanis, arī T. Šmites spēcīgā, vīzdegunīgā melderiene.

Man skatuvē bija interesanti vērot Tirzas vietas, dzirdēt tirzmaliešu vārdus: Ģevjānis, Indrāns u. c. Nav jau no svara, cik tajos dzīves īstenība saskaņota ar mākslas patiesību. Galvenais, arī tajos dzirdāma Tirzas mūzika, saklausāmas Azandas līču atbalsis.

Šoreiz bija melni ziemas svētki. Bez saules un sniega. Toties jo spoži saule un ziedonis izskatījās teātros. Vissaulainākā bija padevusies „S t a b u r a g a b ē r n u" izrāde. Saule spoži staroja pāri Daugavai un Staburagam. Saulaini ritēja arī Janča un Mārča soļi. Droši, tām no aizsaules laipni uzsmaidīja arī Valdis. Izrādes panākumus manāmi sekmē E. Šķipsnas veiklais drāmatizējums, E. Smiļģa jūtīgais inscēnējums, O. Skulmes krāsainais skatuves ietērpums. Arī E. Bramberģes un Znotiņas saulainās valodas un smiekli, pie kam šai trijlapī labi iederās arī E. Bērziņas amizantais veidojums. Šī izrāde pieder jaunatnei. Ij smaidošā skatuvē, ij smejošā zālē.

Instruktora rokas grāmatas illūstrācijas

201. l. p. Goda sargi, kas bez šaujamiem ieročiem apbruņoti arī ar zobeniem, tur karabīnes aiz muguras, pistoles makstīs, bet zobenus rokās (kailus).

196. l. p. Sargam arvien jāapsver vai lietāt auksto vai šaujamo ieroci.

91. l. p. Bez tam katram karavīram jāsveicina: karaspēka karogi, standarti, **sudraba taures . . .**

Berta Purniņš

1935. gadam.

Gads gadu maina, dienas nāk un iet, —
Pār ziedu laukiem sniega sega klājas,
Aiz baltā kalna nemanoti saule riet...
Un ledus puķes uzzied katrās mājās . . .

Un gadi stāv no jauna krusta ceļā,
Un draugi laimes vēl, un roku spiež, —
Tā stāvam katrs, savā darba gaitā,
Un cerības bezgala prieku viež . . .

Un Jaunais Gads nāk, tā, kā sapnis skaists —
Daudz neminamu balvu nesdams,
Viss netverams, kā fatāls spēks, —
Bez stājas, pretim dzīvei vezdams.

Nac. teātrī **„Septiņi brāļi"** nav gluži tik labs ķēriens, kā pērn V. Zonberga „Zēns ar suni". Tam vairāki iemesli. Lietuvju drāmaturģija ir noteikti jaunāka par mūsējo. Bez tam Sofija Čurlioniene - Krymantrite ir vairāk ārēji (mazāk ar iekšēju radošu kvēli) sakausējusi vairāku pasaku elementus. Te ir iepīts vēstījums par 3 brāļiem (2 gudriem un vienu muļķi), 7 brāļiem un vienu māsu, raganu un tās meitu un vēl par daudz ko... Nav labi, ja lugā nekas nenotiek, bet dažreiz runāšanas, rakstīšanas un kraukļu krākošanas arī ir par daudz. Tomēr arī šai lietavju lugai ir sava tiesa pozitīvu īpašību, kaut arī tā visumā tiecās uz iejūtīgu lirismu, mazāk drāmatisku pusi.

Jāpaslavē A. Alkšņa, V. Valdmaņa un dejinieces Z. Lepnes kopdarbība. Tēlojumu šeit daudz un te pirmā rindā minami N. Melbārde, E. Miezis, Baltaisvilks, Avens. Protams, pie vismazākiem lielāko piekrišanu guva tādi amizanti skatuves kukaiņi, kā zirgs, stārķis un žagata. Arī šī izrāde svētkos sagādāja dažu labu prieku mazājo skatītāju draudzei.

Edv. Mednis.

Gadu maiņā Krievu drāmas teātris ar labiem panākumiem sniedza Štolca dziesmu spēli „Venēra zīdā". Uzveduma fābula gan nav tik intriģējoša, kā paskaļais nosaukums. Faktiski šis darbs ir sacerēts pēc veciem, mīļiem paraugiem, tāpēc arī saldās melodijas un maigie sarežģījumi, tāpat, kā vecos, mīlos laikos iet no sirds pie sirds. Panākumus sekmē gaumīgais uzvedums un labais lomu sadalījums. Priekšzīmīgs dziesmu spēles pāris ir Liberta-Rebāne un Kadiķis (Ančārovs). Jaunai Eriņai jaunā loma piestāv daudz dabiskāki, kā samākslotā Tangolita operā. No krievu ansambļa jāizceļ Aļekins, De Būrs, Svoboģins.

Patīkāmi konstatēt, ka krievu teātras nenorobežojas no l a t v j u māksliniekiem, jo tie uzskatāmi par izcilus mākslas rezervi. Jāvēlās, lai šis teātris ciešāku mākslas sadraudzību noslēgtu arī ar latvju autoriem.

Mazi nostāsti par jautrām un nopietnām lietam

Kad pulveru sēj un šautenes iestāda zemē...

Kāds holandiešu pulks 1624. gadā okupēja Formozas salu. Ar ķīniešu koloniju apdzīvotājiem salas rietumos, holandiešiem bija labas attiecības. Bet citādi tas bija ar kolonijas mežonīgiem iemītniekiem.

Dažs labs mēnesis pagāja savstarpējās asiņainās cīņās. Holandiešiem naidīgos kalnos nācās grūti uzkāpt. jo iedzimtie tiem vēla virsū akmeņus un aizsprostoja kalnu ejas ar klinšu bluķiem. Reiz tomēr holandiešu nodaļa nokļuva līdz kādai kalnu sādžai un sāka uguņot ar pāris lielgabaliem un vairāk desmitām šautenēm uz kalniešu nožēlojamām būdiņām.

Tad notika kas negaidīts. Mežonīgie kalnu dēli viss nemetās prom, bet nikni brēkdami skrēja virsū iekarotājiem. Pārsteigtie holandieši atzina par labāko steigšus atkāpties. Viņu bēgšana pārgāja panikā un tā mežoņu rokās palika abi lielgabali. daudzas šautenes, pulveŗa un lielgabalu bumbas.

Kalnieši noturēja apspriedi un nolēma šo kaŗa laupījumu pavairot pavisam īpatnējā ceļā. Tie nolīda mežu un tā pelnos ar skaļām gavilēm iekaisīja pulveru graudus, cerot, ka to uzaugs vismaz 10 reizes vairāk. Pa starpām tie jo lepni iestādīja šautenes un arī abus lielgabalus.

Gadījums Ziemeļamerikā. Kas ir deja?

Pagājušā gadsimta vidū kādā pārokeāna metodistu draudzē noticis uztraucošs gadījums. **Bagāta fermera un** draudzes vecākā vienīgā meita aizgājusi uz kādu kaimiņu fermu, kur nevien noskatījusies pasaulīgās izpriecas, bet arī pati ņēmusi dalību dažās dejās.

Tas bija kas nedzirdēas! Metodistu draudzes tikumi toreiz bija ārkārtīgi stingri. Un nu kāda cēla jaunava bija kritusi tādā vieglprātībā un grēkā! Daiļās metodistes stāvoklis bija pavisam grūts. Tas šķita pat neglābjams.

Bet viņas tēvs bija citādās domās. Tas, kā draudzes vecākais, labi zināja, ka viņa ticības brāļi, mīl pamatīgi, m e t o d i s k i aplūkot visus jautājumus (tā bija radies arī viņu — metodistu nosaukums). Kad metodistu vecākie bija sanākuši uz tiesas sēdi, viņš tiem uzstādīja jautājumu:

„Kā izpaužas dejošanas grēks?"

— „Lēkāšanā pēc mūzikas takts," — nāca atbilde. Tagad tēvs lūdza labi pamatīgi nopratināt visus tos, kas bija piedalījušies liktenīgā ballē. Tika noklaušināti fermeru dēli, daudzpiedzīvojuši ceļinieki, pat visi mūzikanti, kas bija spēlējuši ballē. Visi vienbalsīgi uzsvēra, ka jaunā dāma nekad n a v ieturējusi t a k t i.

Līdz ar to nāca arī vienbalsīgs un laipns spriedums: daiļā grēkotāja šoreiz jāattaisno.

Kā klājas lielinieku amnestētiem karavīriem.

Šanhajā nesen atpakaļ pakāries krievu ģenerālis I. Zaicevs. Pašnāvības iemesls — smagie dzīves apstākļi. Emigrācija nevienam nav salda, bet ģen. Zaicevs divas reizes bija nonācis emigranta stāvoklī.

Krievijas pilsoņu kaŗa laikā viņš bija ieņēmis augstus amatus (štaba priekšnieku ieskaitot) Orenburgas kazāku kaŗaspēkā. Pēc lielinieku uzvaras, kazāki atkāpās līdz Ķīnai. Pagāja daži gadi un lielinieki, lai sašķeltu krievu emigrantu militāro organizāciju vienību un morāli, uz dažādām pusēm izmeta amnestiju un dažādu solījumu makšķeri.

Uz šīs makšķeres 1923. g. beigās uzķērās arī ģenerālštaba ģenerālmajors Zaicevs, kuŗa līdzekļi svešumā bija manāmi izsīkuši. 1924. g. viņš ieradās Maskavā, kur to ieskaitīja aktīvā dienestā un ierindoja augstākā komandējošā sastāvu sarakstos. Bet nekādu noteiktu posteni Zaicevam nepiešķīra. . . Tālāko viņš spilgti apraksta grāmatā „Solovki", kas iznāca 1931. g. un guva diezgan plašu ievērību dažās lasītāju aprindās.

„Šī amnestēšanas komēdija turpinājās tikai 2 mēnešus, raksta Zaicevs, pēc kam GPU aģenti mani apcietināja. Mani uz 7 mēnešiem iesēdināja Butirku cietumā, pēc kam izsūtīja uz Solovkiem. Tur šai baltā ellē — es nomocījos 3 gadus. Pēc tam man izsūtīja uz kādu vietu Ziemeļkrievijā. No turienes man izdevās izbēgt. Ceļā pavadīju 7 mēnešus, līdz man izdevās pāriet padomju robežu."

Lai arī cik grūti Zaicevam bija klājies emigrācijā, tomēr viņš brīvību bija vērtējis augstāk par visu. To viņš visdziļāk bija izpratis, sēdot „amnestēto" emigrantu . . . cietumos.

E.

Grāmatu skate

Kapteinis A. KONTROVSKIS. KĀDIEM MUMS JĀBŪT? Vadonis morālā audzināšanā. 1935. g. Autora izdevums.

Kapt. A. Kontrovskis — tas mūsu kariskā rakstniecībā vairs nav jauns vārds. Daudziem it labi atmiņā palikusi viņa pirmā grāmata, kurā bija sniegts īpatnējs kaŗa un kaŗošanas raksturojums: Iedarbības radīšana un iedarbības pārvarēšana. Jaunā (otrā) grāmata ir savā ziņā it kā pirmā darba ideoloģisks turpinājums, jo tanī parādīts, ka mūsu tauta var stiprināt savus morālos spēkus, lai spēcīgi panestu vislielāko naidīgo iedarbību.

Grāmatas ārējā forma atgādina rokas grāmatu, pie kam redzams, ka autoram nav bijuši sveši ārzemju (piem. franču) jaunāko rokas grāmatu paraugi. Tomēr kapt. Kontrovskis viscaur gājis savu īpatnēju ceļu. Viņa grāmatā katra lappuse liecina, ka to ir sarakstījis latvietis; tanīs jūtam latvisko domu un asiņu ritmu, kas tāpat saviļņo lasītāja prātus un izjūtas.

Piem. 114. lapp. viņš uzsveŗ: Apzinīgs un īsts latvietis vienmēr izjutis savas dzīves ciešo sakarību ar latvju tautu un zemi. Cilvēks, kas atšķirsies no savas tautas un tēvu zemes, nespēj saaugt ar svešu tautu, izjust apmierinājumu un laimi. Cilvēki, kas sludina citus ceļus, ir bīstami mūsu tautai. Viņos „runā" svešas asinis, tiem sveši ir mūsu tautas tikumi.

Kas ir šie tautas tikumi? To būtība izcelta jau 18—21. lpp., un tikumisko vērtību pavedieni krāsaini vijas cauri visai grāmatai.

Drošsirdība un varonība ietilpināta pienākumos pret dvēseli. Kariskie reglāmenti parasti atturas no šo jēdzienu definēšanas, jo to izdarīt ir ļoti grūti. Tāpēc ar interesi uzklausām autora sniegtos aprādījumus. Drošsirdība ir tāda rakstura īpašība, kas izpaužas apbrīnojamā uzņēmībā un bezbailībā. Drošsirdība ir tā, kas nepazīst šķēršļu. Neatlaidība var gūt panākumus tikai tad, ja to atbalsta drošsirdība. Tās augstākā pakāpe ir v a r o n ī b a. Pretstats varonībai ir g ļ ē v u l ī b a. Autors gļēvulības jēdzienu gan stipri vienkāršo, bet tas ir stipri saprotams, jo viņš neraksta psīchisko pētījumu vadoni. Tā darbs domāts jaunām rokām un sirdīm, un ir labi, ja tām netiek pasniegti pārāk sarežģīti, vai mākslīgi apmigloti jēdzieni.

Plašais vadonis (208 lpp.) ir iedalīta 6 daļās. Pirmajā daļā noraksturoti dzīves pamati, otrajā — pienākumi pret sevi pašu, 3. — pienākumi pret otru cilvēku. Tālākās daļās ar lielu rūpību iztirzāti pienākumi pret ģimeni, tautu un tēviju un, beigās, — pret valsti. Autors šeit sniedz arī mācību par valsti, ar lielu uzmanību apskatot mūsu valsts iekārtas veidošanās gaitu. Viņa grāmata ir veltīta mūsu tautas un valsts atdzimšanas laikam, kamdēļ arī 15. maijs viņa darbā radīs dzīvu un dziļu atbalsi. Samērā īsāki tvertas mūsu tautas vēsturiskās gaitas, brīves cīņas apskatītas plašos vilcienos. Varbūt šīs grāmatas nāk. izdevumi (uz kādas citas nodaļas lēses) varētu ievest arī kādus tēlojumus vai kādu spilgtāku atmiņu lapu par latvju vēsturiskajām cīņām. Visumā šī grāmata uzrakstīta ar lielu patriotisku sparu un dzīvu iejušanos tanī. Piem. Brāļu kapu ainavai veltīts šāds parakstījums: „Latvija, skaistā un brīvā! Šeit dus tavi dižākie dēli, kas iecēla tevi saulītē. Ja tev tādus dēlus atkal kādreiz vajag grūtā stundā — ņem mūs! Mēs esam tavi."

Šī grāmata nākusi no kvēli saviļņotas patriota sirds, un tā droši, ies pie daudzu patriotu sirdīm. Ar prieku skatīsim to kaŗavīru, aizsargu, robežsargu, valsts drošības sargu un nevien audzināmo, bet arī audzinātāju grāmatplauktos. E. M.

Daiņu vītne.

Latvju tautas dziesmu izlase ar illūstrācijām.

Rediģējis prof. J. Endzelīns. K. Kurcalta izlase un kārtojums. Izdevusi „Leterātūra" Rīgā. Še sakopotas daiņas no 438 mūsu dzimtenes vietām. Grāmatu ievada prof. P. Šmita apcerējums, ar daudziem piemēriem, par tautas dziesmu skaistumu. Saturs sadalīts piemērotās nodaļās, no kuŗām atzīmējamas: par dziesmu rašanos; mežs un koki; puķes un augi; dzīvnieki; drava; ūdeņi; jūŗa un jūŗnieki; gada laiki; bērns un vecāki; dzīve un darbi tēva zemē; jauniešu dziesmas; precības; mana bāliņa sidrabiņš; kora gaitās; mitoloģiskas dziesmas; Jāņu dziesmas; Ziemas svētki — liela diena; kapu kalnā; bēru dziesmas; vietu apzīmējumi u. c. Grāmata izdota ļoti glīti, iespiesta uz laba papīra, ar daiņu sirmā krājēja un kopotāja Kr. Barona ģīmetni. Bez tam izdevums puškots vairākām mūsu labāko mākslinieku gleznu reprodukcijām. Illūstrācijās ievietoti arī latviešu tautas uzvalku gleznojumi, kas atdarināti pēc „Latvju rakstiem". Grāmata ieteicama visiem tiem, kam nav iespējams iegādāties kopotos daiņu sējumus lielajā izdevumā. S. F.

Rītprūsijas-Traķēnas zirgs.

5. R. A. p. I. eskadrona komandieris **Fredis Zutis**, kurš pazīstams ar vairākiem zirgkopības darbiem papildinājis mūsu zirgkopības literātūru ar jaunu grāmatu Rītprūsijas-Traķēnas zirgs.

Saturā klimats un augsnas iespaids zirgu attīstībā salīdzinot Latviju ar Rītprūsiju, Hanoveru un Oldenburgu. Lielākās un vecākās Vācijas valsts zirgaudzētavas Traķēnas attīstības apskats un sīks apraksts par stāvokli tagadnē, ar ērzeļu apmācības iestādi un galveniem vaisliniekiem. Vaislas ērzeļu centrāles, vaislinieku iedalījums, Rītprūsijas zirgu degzīme un ievērojamākās zirgaudzētavas. Vadošās aisins līnijas, remonta zirgu labākie iedzemdētāji, jāšanas apmācības iestādes un uzvarētāji ievērojamākās sacīkstēs. Rītprūši, kā vaislinieki Klaipēdas un Dancigas apgabalos, Polijā, Krievijā, Zviedrijā, Rumānijā un Hanoveras augā.

Grāmatas otrs nodalījums veltīts Rītprūsijas vaisliniekiem un audzētājiem Latvijā laikmetā no 1895.—1914. g. Rīprūsijas ērzelu stacijas Pētermuižā, Līkupēnos, Apes, Konu, Nabes muižas, Cirstos, Palsmanē, Rauzā, Veselavā, Lejasciemā, Lipskalnā, Alūksnē, Cesvainē, Jaunpiebalgā, Dzērbenē, Mārcienā, Odzienā, Morē, Akenstakā, Ungurpilī, Naukšēnos, Allažos, Neibādē, Vecsalacā u. c.

Rītprūsijas ērzeļi Latvijā no 1918. g. — 1934. g. ievērojamākie: Bišofs, Golcs, Hadubrands, Isonzo, Noske, Primus, Seskovs; Salūt; Tango u. c. ar vaislas punktiem un pēctečiem. šeit daudzi zirgaudzētāji atradīs savus un savu zirgu vārdus ar apraksitem par izcelšanos. Beigās ievietots vairāk simtu Rītprūsijas tīrsugas un krustojuma ķēvju saraksts. Grāmatai 167 lp. p. daudz illūstrācijas un ciltsraksti no tiem Rītprūsijas zirgiem, kuru izcelšanās nebija mums zināma. Zirgaudzētājiem ieteicamā grāmata maksā Ls 2.—, dabūjama Letas kioskos, vai pasūtot pie autora Rīgā, Rēveles ielā 94, dz. 22; tālr. 96966.

Laikmeta termometrs. A. S m a g a r a dzejas. A. Ancāna un autora izdevums. A. Smagars pieder pie tās latgaļu jaunatnes saimes, kas — zinātnes un mākslas aicināti — pārspēruši kāju savas dzimtenes robežai, tomēr katrā vientulības un skumju brīdī met skatu atpakaļ uz senām vietām un kavējas mīlās tālās atmiņās. Tādēļ arī jaunajam autoram vislabāk izdevušies tie dzejojumi un dzejas, kurās attēlota Latgales daba vai senatne. Bet A. Smagars pavisam nav šaurs separātists, kādu līdz 15. maijam Latgalē nebija trūkums. Jaunais dzejnieks savos sirds dzīlumos lolo Latgales skaisto ezeru ainas, mežu, plavu, uzkalnu košumu. Bet visam tam pāri Smagars jūtās kā **īsts latvietis,** aicinādams arī savus tautiešus uz vienprātību, uz saprašanos. Piemēram savā „Jaunatnes himnā" viņš saka: „Mēs šķiru myurus zemē jauksim, stōvēsim par tēviju un latvju goru tautā souksim,

ceļsim saulē Latviju!" Latgales atmodu spilgtos vilcienos autors tēlo dzejā „Ezeru zemē", izteikdamies: „Bet Latgola mūstās, mūstās dusūšō Latvijas meita, vacī dogmu myuri gōžās un dryup, Latgolas kapračī rūk sev kopu, sorkonī putni aiz apvōrkšņim zyud." Daļa dzeju uzrakstīta latgaliešu izloksnē, daļa mūsu vispārējā literātūras valodā. Autors ir gribējis būt arī moderns un ķēries pie dažādu dzīves problēmu atrisināšanas, sevišķi nodalījumā „Nāve. . . Smiltis... Velēnas. . . Kaps un krusts . . ." Zināms talants A. Smagaram ir, un cerēsim, ka tas krietni izveidosies tālāk.

G. M.

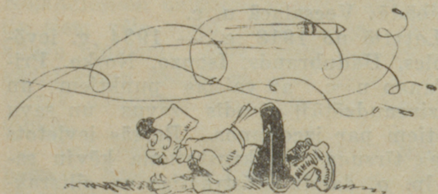
Vīrs ar lauvas dūšu

Kaŗa bildes E. Rirdāna.

Vienu vārdu, kungi! Vienu vienīgu tādu mazu vārdiņu.

Jūs atļaujiet, ja?— Labi. Paldievs.

Kas saka, ka krieviņi decembŗa kaujās bija bailīgi? Lūgtu, kas to saka? Vai Sibirijas strēlnieciņi aizmugurē neplaucēja gaisā ka vai stobrs balts palika? Vai nebļāva — urrā? Pie tam nemaz daudz kandžas nevajadzēja. Divus mēriņus iespēra — ar to pašu „davai, bratci, štreļnom!" — Tā tad... Ko? Es dzirdu, te kāds jautā: jā, bet kāpēc tad viņi vāciem virsū negāja? — Atvainojiet, lūdzu! Kā tu, cilvēks, vari iet, kad lodes iet visvisādos

līkumos pa gaisu, kad vāci dažnedažādi ar štikiem bakstās? Tāds vācu Fricis ies tev, laikam, pētīt, kur galva, kur acs? Un ko tad nu tādā reizē grūdīsi acīm priekšā, a? Feldfēbeļa bārdu laikam?

Kas? Kāpēc latvieši gāja?

Jā, tas nu, mīļie kungi, neietilpst manā „vienā vienīgā vārdā". Tur tad tāda gaŗāka runāšana iznāks.

Šoreiz es tik gribu pastāstīt, kā saka, par vienu krieviņu, kas bija lauva, akurāt, kā lauva.

Redziet, tā bija:

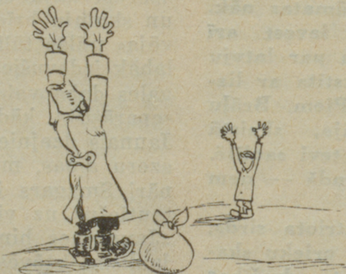
. . . Nu, tā tad tas feldfēbelis saka uz krieviņiem tā: „Bērni, ķeizars jums akurāt kā tēvs! Viņš par jums rūpējas taisni kā par bērniem."

Lūk, te uzreiz mūsu krieviņš nodomāja: „Ahā, rūpējas kā par bērniem? Tad jau redzams, ka cara tētiņš negrib vis, lai es dabūju ar kādu čuguna bumbu pa galvu — nē, viņš grib, lai es esmu vesels."

Nodomāja cilvēka bērns tā, naktī sakravāja savas mantiņas un sāka klusām pekāt uz vācu pusi. „Paciemosies druscin pa gūstu", viņš nodomāja, „tad tā vien būs, kā cara tētiņš gribējis. Lūkos noēst vāciem visu, kas vien ēdams, tad kaŗš būs drīzāk galā."

Dūšīgi cilvēks aizpekāja. Vācu pusē vienam fricīšam tieši tāda pat doma bija ienākusi galvā. Tas domāja: Nu, ko es te velti ēdīšu ķeizara maizi, no manis tikpat nekāda šāvēja nav, iešu labāk pie krieviem, ēdīšu viņu maizi nost, lai tiem drīzāk bads."

Neitrālā joslā abi sastapās. Krieviņš mudīgi uzspēra abas rokas gaisā, fricītis, cilvēks, arī. Izstāvējās abi la-

bu laiku, krieviņam taisni vēders sāka salt. Ko t' jūs domājat — tik īsa „gimnastjorka"! Kā cēļ rokas gaisā — vēders pliks. Kreklu, to nabaga cālītis sen bija „acītē" nospēlējis.

„Čort!" krieviņš nolamājās. „Stāvi te kā slieka izstiepies. Ne vaņģos ņem, nekā. Viņš, laikam, domā, ka man rokas par zemu; viņam liekās, ka es grābstos kabatās pēc bumbām. Jāceļ vēl augstāk rokas."

„Dundurvetter!" vācietis arī norūca. „Viņš rāda, lai ceļu vēl augstāk rokas. Voll vir probiren!"

Ienaidnieka dvēsele arī izstiepa rokas, cik vien mācēja. Un tā abi stāvēja ilgu brīdi. Vācietis jau žagoties sāka. Redziet, paradis nebija, cilvēks. Ļoti smagā formā saraustījās, tā staipīdamies.

„Viņam ir kas aiz ādas, ka neņem mani ciet", krieviņš nodomāja.

„Tas ir špicbuks. Lai gan krievs, bet nemaz tik dumjš nav", vācietis arī nobālēja.

Beigās krieviņš pirmais ierunājās. „Pļen", viņš teica.

„Zelbst na plenn", vācietis arī atguvās.

„Kakoi — zelbst? Es pirmais pacēlu rokas, man pirmam ir tiesības būt pļennim".

„Nein, nein — ich . . ."

„Pašol ar savu — ich! Vozmi ciet mani!"

„Nein — fozmi moja!"

Tā vārdu pa vārdam, kamēr abi sanāca publiskā naidā. Un — man jāsa-

ka — kaŗš, kungi, nav bērnu spēle, kaŗā ātri vien var iznākt kaušanās. Kaŗš, jāatzīstas, nav nekāda iekšējās misiones sapulce; tur tikām, tikām, kamēr — bliukt! pa kaklu gan. Pēdīgi turi tad nu degunu saujā un sūdzies rotas feldfēbeļam!

Šoreiz tā arī iznāca. Krieviņam vieglāka roka, tas pirmais meta vienu knaukšķi. Vācietis veicīgi vien izdeva sīkā naudā ārā.

„Ak, ti čort — tu man šitā!" krievs pārmeta krustu. „Nu, gospoģi — blagoslovi!" Un noskalpēja vāciešam kreklu no muguras. Protams, arī vācietis operas pirmizrādē vis neskatījās.

Beigās krieviņš iemeta saksu kūrfirstam vienu virs normas. Tas, dvēselīte, nosēdās zemē un sāka šķaudīt.

Bet krieviņš pats arī tūliņ attapās. „Vellu!" viņš nodomāja, „kā nu lai es eju gūstā, kad esmu vienu viņu tautas brāli piekāvis? Sados tādu sutu, ka

turies tik! Ak, tā — teiks, — tu kaujies, un tad vēl gribi, lai mēs tevi pretim ņemam? Pašol k čortu!"

Atstāt tepat? Jā, bet kas tik tad nebūs, kad viņš atžilbs un izstāstīs savējiem? Sados baltu uguni... Lūko, ka vēl rotas „kaševāru" nenosit! Dzīvo tad nu neēdis.

„Och, tad nu esmu gan kroņa pogās iegrābies!" krieviņš nodomāja. „Kam man vajadzēja nākt, kam iekulties tādās nepatikšanās? Mājās sieva, bērni... Nekā, būs vien jāiet atpakaļ un jāvelk šis līdz. Ak, ak... ne nu vairs gūstā tikšu, nekā."

Rīta gaismā krieviņš ieradās pie savējiem. Pa ceļam viņš bija sasitis kāju, tāpēc fricītis to mīlīgi turēja zem padusēm un stūma uz priekšu.

Bet varonis gan pēcāk no krieviņa iznāca varens. Pulka pavēlē lai godināja šo. Tur bija teikts:

„Slavnij orjol..." Bet „orjols" pats vairāk pa krūmiem vien noskraidīja.

Vēderu bija neganti saaukstējis, rokas gaisā, pliku vēderu stāvēdams...

Nu, vai tas nav lauva, kas lauva?

Ačuks.

No redakcijas un ekspedīcijas

Redakcija un ekspedīcija paziņo god. lasītājiem: šis numurs aizkavējās tāpēc, ka vēl janvāra vidū lielā skaitā pieteicās **jauni abonenti** un bija jānogaida lasītāju **kopskaita** noskaidrošana.

Ekspedīcija lūdz vienību priekšniekus - abonentu vācējus, kārtojot maksājumus, uzrādīt vienību, no kuras maksājums izdarīts.

Abonenti, kuri pasūtījuši žurnālu caur savu vienību, un kārto maksājumus tieši ar žurnālu, tiek lūgti maksājot uzrādīt vienību, caur kuru žurnāls pasūtīts.

Žurnāla līdzstrādniekus un speciālkorespondentus, redakcija lūdz nodot vecās līdzstrādnieku kartiņas, kuras, ar notikušo žurnāla izdevniecības maiņu, skaitās nederīgas.

Atbildīgais redaktors Plkv.-ltn. EDV. MEDNIS.
Izdevējs: AIZSARGU ŠTĀBS, „ŽURNĀLS AIZSARGS".
Grāmatspiestuves A.-S. „ROTA".
Rīgā, Elīzabetes ielā Nr. 14-a.

Liepājas pilsēta

PIRMĀ LIEPĀJAS RATU FABRIKA UN ČUGUNA LIETUVE

B-ļi JANKELSONI

Esperanto ielā Nr. 12. Tāļr. 1519. Liepājā.

Mūsu ražojumi vairākkārt godalgoti ar augstākām godalgām.

Piedāvā, zem garantijas un izdevīgiem maksāšanas noteikumiem: atsperu, darba ratus, riteņus visādos lielumos un kokapstrādāšanas mašīnas, kā: kombinētās ēvelfrēzmašīnas, bantzāģus u. c.

Liepājas dzelzsceļa stacijas bufete

Ekon. O. VICUPS
dz-c. stacijā.

KARTUPEĻU MILTU UN SĪRUPA FABRIKA „AUSTRA"
piedāvā augstvērtīgo tumšo un gaišo kartupeļu miltu sīrupu, par fabr. cenām.
Pieprasīt Krūmu ielā 14. Tāļr. 1223. Kr. Birzenieks.

Pārtikas veikals
H. HILFICS
Bodes ielā Nr. 6.

Vislabākā iepirkšanās vieta mēbelēm
J. KAC
Tirgoņu ielā Nr. 12 Tāļr. 1489.

Siļķu un koloniālpreču imports
H. LIPPMANS
Helēnes ielā Nr. 2. Tel. 570.

Labības un miltu lieltirgotava
L. HIRŠHORNS
Brīvības ielā Nr. 4. Tāļr. 525.

Valču dzirnavas
FRICIS VĒRBELIS
Jēkaba ielā Nr. 1. Tel. 998.

Ogļu imports
J. C. JESSENS Liepājas nodaļa
Graudu ielā Nr. 20. Tel. 267 un 1096

KĀRLIS GRĀVERS
Lielā ielā Nr. 5.
SIĻĶU IMPORTS

KOŠERU DESU FABRIKA „ACHDUT"
Miķeļa ielā Nr. 21. Tāļr. 1721.

Pie iepirkšanās
ALPAKA SUDRABOTOS ĒDAMRĪKUS
pieprasiet: ar „Lauvas marku", kuŗi lietojas kā īsts sudrabs. Dabūjami Rīgā visos juvelieru veikalos.
H. V. Glazenapa Graudu ielā Nr. 54.

Gaŗlaicību izklaidēt un omulīgi vakarus var pavadīt ērti un mājīgi ierīkotā
◉ MĀKSLINIEKU PAGRABĀ ◉
Rožlaukumā Nr. 11. Tel. 1638.
Mērenas cenas. Dejas mūzika 9—2. Laipna apkalpoš.

RĪGAS ADĪTAVA
A. Grīnvalds
Graudu ielā Nr. 47. Tāļr. 101, priv. 1693.

LIEPĀJAS LĪMU FABRIKA
Īpašn. inž. **E. Šincs**
Franču ielā Nr. 3. Tel. 836.
Visaugstākā labuma galdnieku līme.

Liepājas un apkārtnes pagaidu strādnieku
SLIMO KASE
Biržas lauk. Nr. 16. Tel. 665.
Darba laiks no plkst. 12—18.

KUĢNIECĪBAS FIRMA
Brāļi Ziebergs
Liepājas nodaļa
Graudu ielā Nr. 14. Tel. 242.

PARĪZES APĢĒRBU NAMS **ABRAMS CICHS**
Lielā ielā Nr. 20 (sētā).

TIDEMAN, PERSON un Co KUĢU AĢENTI
Rožu lauk. Nr. 13. Tel. 810 un 811.
Kārtīga kuģu satiksme: Liepāja — Kopenhagena.

BLOMFIELD'S OVERSEAS Ltd.
„Siļķu imports"
Biržas laukumā Nr. 16. Tel. 628.

ĀDU ĢĒRĒTAVA UN GATAVU ZĀBAKU FABRIKA
N. Heidens
Ūdenszābaki; tanki, pastalas un gatavas zirglietas, par fabrikas cenām. Kr. Barona ielā Nr. 32. Tel. 386.

Tīra! Balinā! Nebojā!
TIKAI **ZIVTIŅA** ZIEPES
Nav mājas māte, kuŗai tās nebūtu jāizmēģina.
Firma vairākkārt godalgota ar augstākām godalgām, un 1934. g. Liepājā ar ozola vaiņagu.
Galv. kantoris: Esperanto ielā Nr. 11. Tel. 489.
SAB. „O L M"

FOTO IESTĀDE
G. Bokrims
Helēnes ielā Nr. 11.
Tāļr. 1177.
Pieņem un izpilda glīti visus uz fotografiju attiecošos darbus. — Izstrādā amatieŗu darbus.
Bagātīgā izvēlē Liepājas skati.

GALANTĒRIJAS UN MODES PRECES
Šulmans un dēli
Lielā ielā Nr. 24. Tel. 361

Liepājas pilsēta